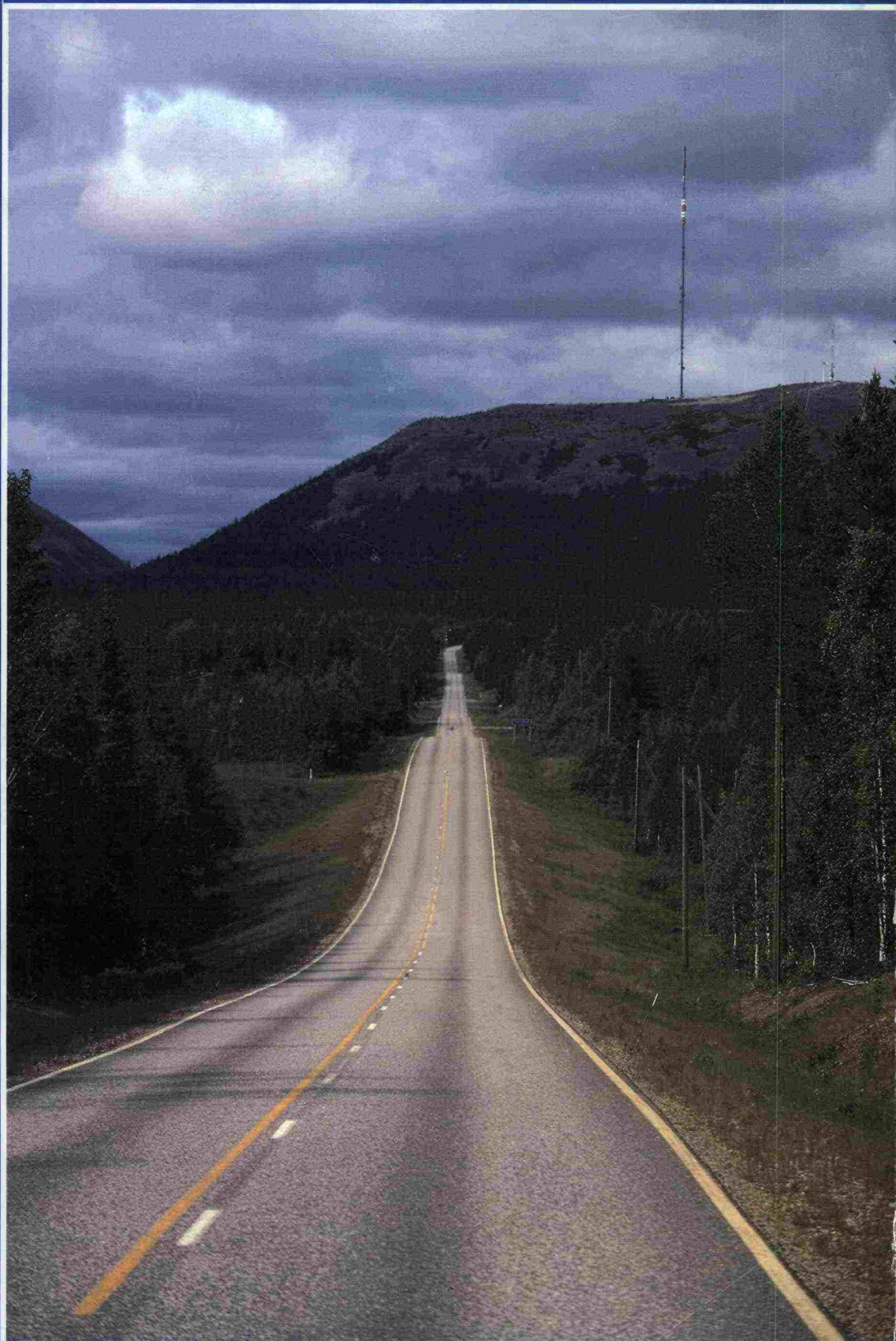

Tielaitos

Lapin yleisten teiden ympäristön tila

Maisema

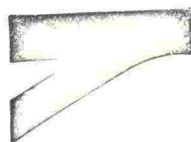

Rovaniemi 1996

Tielaitos

Lapin tiepiiri

08 TIEL / LAR

Tieto- ja kirjasto- ja kulttuuripolitiikka
Kirjasto

Doknro: 96/1162
Nidenro: 96/1522

Lapin yleisten teiden ympäristön tila

Maisema

Tielaitos
Lapin tiepiiri

Rovaniemi 1996

© Tielaitos
Raportin tuotanto
LT-Konsultit Oy

Kannen kuva: Pertti Tuisku

Kaivopuiston Kirjapaino Oy

Rovaniemi 1996
1. painos
© Lapin tiepiiri

© Maanmittauslaitos, lupa nro 162/MAA/96
© Karttakeskus Oy, lupa nro L1380/96

Tielaitos
Lapin tiepiiri

Rovaniemi
Puhelinvaihte 0204 44 159

Tiivistelmä

Lapin yleisten teiden maisemaselvitys on osa Lapin tiepiirin liikenneympäristön tilan selvitystä. Työssä on tarkasteltu tieverkon suhdetta maisemaan sekä etsitty tiemaiseman ongelmia ja parantamistarpeita. Työssä on myös selvitetty pääteiden varsille sijoittuvat valtakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaat maiseman arvoalueet. Tutkimuskohteina ovat olleet liikenteellisesti ja matkailullisesti merkittävimmät tiet. Selvityksen yhtenä tavoitteena on ollut talvimaiseman tarkastelu ja sen merkityksen arviointi tieverkolla. Selvityksessä on tuotettu tieverkon maisemallinen jaksotus, jossa tiestö on maastohavaintojen perusteella tien ja tieympäristön maisemallisen arvon mukaan jaettu viiteen luokkaan. Maiseman arvokohteet ja maisemallinen tiejaksotus on tehty Mapinfo-paikkatietojärjestelmän avulla. Kohteet on esitetty raportin liitteenä taulukossa ja kartalla. Selvitys jakautuu kahteen osaan. Ensimmäinen osa käsittää Lapin läänin tiemaiseman yleiskuvauksen. Jatkotyöskentelyssä on keskitytty kymmenen erilliskohteen tarkempaan analysointiin sekä kehittämisperiaatteiden kuvaukseen. Erilliskohteiksi on valittu erityyppisiä kohteita eri puolilta tiepiiriä, jotta niissä tulisi esille alueelle tyypillisiä piirteitä, ongelmia ja mahdollisuuksia. Näin erilliskohteissa esitettyjä kehittämisperiaatteita voidaan soveltaa myös muihin tiepiirin kohteisiin.

Lapin suurmaiseman perusrakenteen muodostavat jokilaaksot ja niiden väliset mittavat selännealueet. Selänteillä vaara- ja tunturialueiden lomassa on laajoja ja verraten tasaisia suo- ja metsäerämaa-alueita. Lähes koko maakunnan topografia määräytyy kalliokohoumien mukaan. Lapin läänin alueella on yhteensä viisi maisemamaakuntaa: Peräpohjola, Metsä-Lappi ja Tunturi-Lappi sekä osia Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan maisemamaakunnasta ja Kuusamon vaaraseudusta. Lapin tiestö on muuhun Suomeen verrattuna syntynyt varsin myöhään. Talviteillä oli pohjoisimman Suomen tietömien erämaiden asukkaille pitkään suuri merkitys.

Yleisesti ottaen Lapin tiemaisema kuvastaa hyvin maisemamaakuntien ominaispiirteitä. Lapin maisema on hyvin luontopainotteinen. Maisema antaa edellytykset melko suurimittakaavaisille teille ja toisaalta varsinkin pitkillä erämaajaksoilla on voitava ajaa melko suurilla nopeuksilla. Lapin tiepiirin alue poikkeaa muusta Suomesta erityisesti pohjoisten luonnonolosuhteidensa, harvan asutuksensa sekä matkailun voimakkaan merkityksen vuoksi. Vuodenaikojen vaihtelun rytmistä vaikuttaa tiemaisemaan ehkä konkreettisimmin talvinen lumen paljous ja lumisen ajan pitkäkestoisuus. Erityisesti läänin pohjoisosissa vaikuttaa tieympäristöjen kasvillisuuden suunnitteluun merkittävästi kasvillisuuden heikko uusiutumiskyky. Lähinnä eteläisessä Lapissa on tiemaisemien yleisenä ongelmana yksitoikkoisuus. Taajama- ja kyläkuvassa ongelmana ovat raskaat ja maantiemäiset väylät sekä pysäköintialueiden ja huoltoasemien hallitsevuus. Matkailun merkittävää asemaa voitaisiin Lapissa hyödyntää esimerkiksi kehittämällä matkailu- ja maisemateitä.

Alkusanat

Lapin yleisten teiden maisemaselvitys on osa valtakunnallista ohjelmaa yleisten teiden ympäristön tilan selvittämiseksi. Aikaisemmin sarjassa ovat valmistuneet melua, ilmanlaatua, pohjavettä, luontoa, kulttuurihistoriaa ja taajamia koskevat selvitykset. Yhtä aikaa tämän selvityksen kanssa valmistuu kaupunkiseutujen pääväylien tilaselvitys.

Maisemaselvityksen tavoitteena oli muodostaa yleiskuva Lapin päätieverkon maiseman tilasta. Selvityksessä analysoitiin lisäksi tarkemmin kymmentä erilliskohdetta, jotka oli valittu eri puolilta tiepiiriä. Työssä on tarkasteltu teiden yleistä luonnetta, maisemallisia arvoja ja ongelmakohtia sekä esitetty tiekohtaisia parantamishdotuksia. Selvityksessä on kiinnitetty huomiota myös Lapissa erityisen merkittävään talvimaisemaan.

Selvityksen on tehnyt LT-Konsultit Oy Lapin tiepiirin toimeksiannosta. Selvitystyötä ovat ohjanneet ympäristösuunnittelija Eira Järviluoma ja diplomi-insinööri Reima Petäjäjärvi. Konsultin puolelta selvityksen ovat laatineet maisema-arkkitehti Laura Yli-Jama ja maisema-arkkitehtiopiskelija Mervi Hytönen.

Rovaniemellä syyskuussa 1996

Lapin tiepiiri

Sisältö

TIIVISTELMÄ	3
ALKUSANAT	5
1 JOHDANTO	9
1.1 Tavoitteet	9
1.2 Lähtötiedot	9
1.3 Tiemaiseman tarkastelutapa	10
1.4. Selvityskohteet	11
2 LAPIN LÄÄNIN YLEISKUVAUS	12
2.1 Maiseman peruspiirteet	12
2.2 Maisemamaakunnat	12
2.3 Ympäristötyyppien jakautuminen	16
2.4 Tieverkko	18
3 MAISEMAN ARVOALUEIDEN SIJAINTI TIEVERKOSSA	19
3.1 Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kansallismaisemat	19
Aavasaksa ja Tornionjokilaakso, Tornio - Ylitornio	
Pallastunturit, Kittilä - Muonio - Enontekiö	
Utsjokilaakso, Utsjoki	
Ounasjokivarsi, Rovaniemen mlk	
Kairala, Pelkosenniemi	
Kaukonen, Kittilä	
Peltovuoma, Enontekiö	
Tenojoen laakso, Utsjoki	
Saana, Enontekiö	
3.2 Valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt	30
4 MAISEMALLINEN TIELUOKITUS	31
5 TIEKOHTAINEN KUVAUS	35
5.1 Vt 4	35
Oulun läänin raja - Tervola	
Tervola - Rovaniemi	
Rovaniemi - Sodankylä	
Sodankylä - Ivalo	
Ivalo - Utsjoki	
5.2 Vt 5 Kajaani - Sodankylä	42
5.3 Vt 21	45
Keminmaa - Pello	
Pello - Muonio	
Muonio - Kilpisjärvi	
5.4 Kt 78 Pudasjärvi - Rovaniemi	49

5.5	Kt 79	50
	Rovaniemi - Lohiniva	
	Lohiniva - Muonio	
5.6	Kt 80 Kittilä - Sodankylä	53
5.7	Kt 81 Rovaniemi - Kuusamo	54
5.8	Kt 82	56
	Vikajärvi - Kemijärvi	
	Joutsijärvi - Kelloselkä	
5.9	Kt 83 Pello - Sinettä	57
5.10	Kt 91 Ivalo - Rajajoosseppi	58
5.11	Kt 92 Kaamanen - Karigasniemi	59
5.12	Kt 93 Palojoensuu - Norjan raja	60
5.13	Mt 939 Kolari - Kittilä	60
5.14	Mt 940 Kolari - Äkäsjärvi	62
5.15	Mt 950 Salla - Kuusamo	63
5.16	Mt 956 ja mt 957 Särkijärvi - Peltovuoma	64
5.17	Mt 962 Aska - Vuostimo	66
5.18	Mt 970 Karigasniemi - Nuorgam	67
5.19	Mt 971 Kaamanen - Sevettijärvi - Näätämo	68
6	ERILLISKOHTEET	70
6.1	Napapiirin alue, valtatie 4	70
6.2	Valtatie 4 välillä Rovaniemi - Sodankylä	72
6.3	Raudanojan levähdysalue, valtatie 4	76
6.4	Kelukosken levähdysalue Sattasessa, valtatie 4	78
6.5	Tenojoen tie, maantie 970 välillä Nuorgam - Karigasniemi	80
6.6	Kaukosen kylä, kantatie 79	82
6.7	Muonion ja Kittilän teiden liittymä valtatie 21 ja kantatie 79	84
6.8	Kilpisjärvi, valtatie 21	86
6.9	Aavasaksa, valtatie 21	88
6.10	Joutsijärven liittymä, valtatie 5 ja kantatie 82	90
7	YHTEENVETO	92
7.1	Maiseman arvot ja niiden hyödyntäminen	94
7.2	Talvimaisema	93
7.3	Teiden sopeutuminen maisemarakenteeseen	94
7.4	Tienvarsikasvillisuus	94
7.5	Taajamien tieympäristön ilme ja kevyen liikenteen väylät	95
7.6	Matkailu ja levähdysalueet	96
7.7	Tiealueen ulkopuolinen tiemaisema	96
	KIRJALLISUUSLUETTELO	98
	LIITTEET	99
	Kuntakohtainen taulukko maiseman arvokohteista	
	Liitekartat	

1 Johdanto

1.1 Tavoitteet

Työn tavoitteena on ollut tuottaa Lapin tiepiirin päätieverkon yleispiirteinen maisemallinen kuvaus. Työssä on muodostettu käsitys tieverkon suhteesta Lapin maisemarakenteeseen ja etsitty tiemaiseman ongelmakohdat ja parantamistarpeet. Selvityksessä on ollut tarkoituksena selvittää erityyppiset ongelmatekijät, vaikka niihin ei aina olisi mahdollisuutta vaikuttaakaan. Ongelmakohteiden kartoittamisesta voi olla kuitenkin hyötyä tulevien tiehankkeiden suunnittelussa. Työn yhtenä tavoitteena on ollut kuvata talvimaisemaa ja sen merkitystä tiestöllä.

Tavoitteena on ollut myös tarkastellun tiestön varteen sijoittuneiden arvokkaiden maisema-alueiden ja -kohteiden kartoitus sekä näillä alueilla kulkevien teiden ympäristön tilan kehittäminen. On pyritty löytämään maisemallisesti arvokkaimmat tiejaksot.

Työssä on valittu kymmenen erilliskohdetta tarkemmin analysoitavaksi sekä esitetty niille kehittämisperiaatteita. Erilliskohteiksi on valittu erityyppisiä kohteita eri puolilta tiepiiriä, jotta niissä tulisi esille alueelle tyypillisiä piirteitä, ongelmia ja mahdollisuuksia. Näin erilliskohteiden kehittämisperiaatteita voidaan soveltaa myös muihin tiepiirin kohteisiin.

1.2 Lähtötiedot

Maisemaselvityksen pohjana käytetyt lähtötiedot perustuvat kirjalliseen lähtömateriaaliin sekä maastokäyntien aikana tehtyihin havaintoihin. Maastossa on käyty selvittämässä sekä kesä- että talvimaisematilannetta.

Selvitystä varten oli tiepiirissä koottu valmiiksi Lapin lääniä koskevia lähtötietoja Lapin ympäristökeskukselta, Lapin liitolta sekä erilaisista kirjallisista lähteistä. Kartalle oli koottu ne maiseman arvokohteet, jotka sijaitsevat yleisten teiden tuntumassa. Arvokohteet on kerätty pääosin seutukaavaliiton suojelualuekisteristä sekä valtakunnallisista suojeluohjelmista. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja -nähtävyydet on otettu maisema-aluetyöryhmän mietinnöstä Arvokkaat maisema-alueet ja kansallismaisemat Kansallismaisemat-julkaisusta.

Tietoa maiseman arvokohteista sekä maisemavaurioista kartoitettiin myös tiemestareille lähetetyn kyselyn avulla. Saatuja tietoja käytettiin apuna maastotyöskentelyssä sekä lopullista raporttia tehtäessä. Kyselyn tulokset on kerätty tämän työn ohessa syntyneeseen työkansioon.

1.3 Tiemaiseman tarkastelutapa

Selvitys jakautuu kahteen osaan. Tiekohtainen kuvaus käsittää Lapin läänin tiemaiseman yleiskuvauksen. Yleisestä tarkastelusta valittujen kymmenen erilliskohteen tarkastelu keskittyy kohteiden tarkempaan analysointiin sekä kehittämisperiaatteiden kuvaukseen. Lisäksi työn tuloksena on koottu tarkempaa informaatiota sisältävä ns. työkansio, joka sisältää mm. maastointventoinnin tarkemmat kuvaukset ja kartat.

Työn ensimmäisessä osassa on tarkasteltu Lapin läänin maiseman luonnetta sekä tieverkon suhdetta maisemaan. Maisema-aluekuvaukset perustuvat pääosin Maisemat, asuin ympäristöt -julkaisussa olevaan jakoon. Kirjallisten lähteiden ja maastohavaintoinnin perusteella on tarkasteltu tiestön asemaa valtakunnallisesti arvokkailla maisema-alueilla ja kansallismaisemissa. Työn ensimmäisessä osassa on selvitetty, miten paljon maiseman arvoalueita on, minkä luonteisia ne ovat ja miten ne sijoittuvat tiestöön nähden. Selvityksessä on tuotettu myös tieverkon maisemallinen jaksotus, jossa tiestö on maastohavaintojen perusteella tien ja tieympäristön maisemallisen arvon mukaan jaettu viiteen luokkaan. Maiseman arvokohteet ja maisemallinen tiejaksotus on tehty Mapinfo-paikkatietojärjestelmän avulla. Kohteet on esitetty raportin liitteenä taulukossa ja kartalla.

Selvityksessä on laadittu teiden sanallinen kuvaus, joka koostuu tiemaiseman yleiskuvauksesta, maisemallisista arvoista sekä ongelmista. Kunkin tien osalta on myös mietitty keinoja tieympäristön parantamiseksi. Erityisesti on painotettu kohteita, joissa on tarvetta konkreettisiin maisemanhoidon toimenpiteisiin.

Selvityksen yleisen osan perusteella on valittu kymmenen tarkemmin analysoitavaa erilliskohdetta. Näille on laadittu kehittämisperiaatteet, joiden tarkuus riippuu kohteen koosta ja jonkin verran käytettävissä olleesta karttamateriaalista.

2 Lapin läänin yleiskuvaus

2.1 Maiseman peruspiirteet

Lapin suurmaiseman perusrakenteen muodostavat jokilaaksot ja niiden väliset mittavat selännealueet. Selänteillä vaara- ja tunturialueiden lomassa on laajoja ja verraten tasaisia suo- ja metsäerämaa-alueita.

Kallioperällä on voimakas vaikutus Lapin maisemakuvaan. Lähes koko maakunnan topografia määräytyy kalliokohoumien mukaan. Maaperä on moreenia, joka on yleensä ohuina kerroksina. Lajittuneita hiekkamaita on jokilaaksoissa, mutta hienojakoiset sedimentit puuttuvat lähes kokonaan. Varsinaisia savikkoja on vain vähäisessä määrin Tornionjokisuussa. Harjut ovat suuntautuneet etelässä luoteesta kaakkoon ja pohjoisessa enimmäkseen pohjoisesta etelään tai koillisesta lounaaseen.

Pitkät ja runsaasti haarovat joet ovat maakunnan tärkeimpiä vesistöjä. Järvet eivät ole kovin suuria, poikkeuksena Inarijärvi. Soita on runsaasti kaikkialla. Laajimmat suoalueet sijoittuvat keskiseen Lappiin, missä yli puolet maa-alasta on suota.

Ilmasto-oloiltaan Lappi on ankaraa. Kasvukausi on lyhyt ja talvet pitkiä. Yleisesti ottaen luonto on karua. Metsien vallitsevina tyyppeinä ovat etelämpänä kuusi- ja mäntyvaltaiset havumetsät ja pohjoisempana mäntyvaltaiset metsät. Pohjoisimmat ja korkeimmat osat kuuluvat tundra-tyyppiseen. Viljelymaata on vain hyvin vähän. Viljely on keskittynyt lähinnä Lounais-Lapin jokivarsille. Muualla peltotilkut ovat hajallaan, mutta yleensä jokivarsilla.

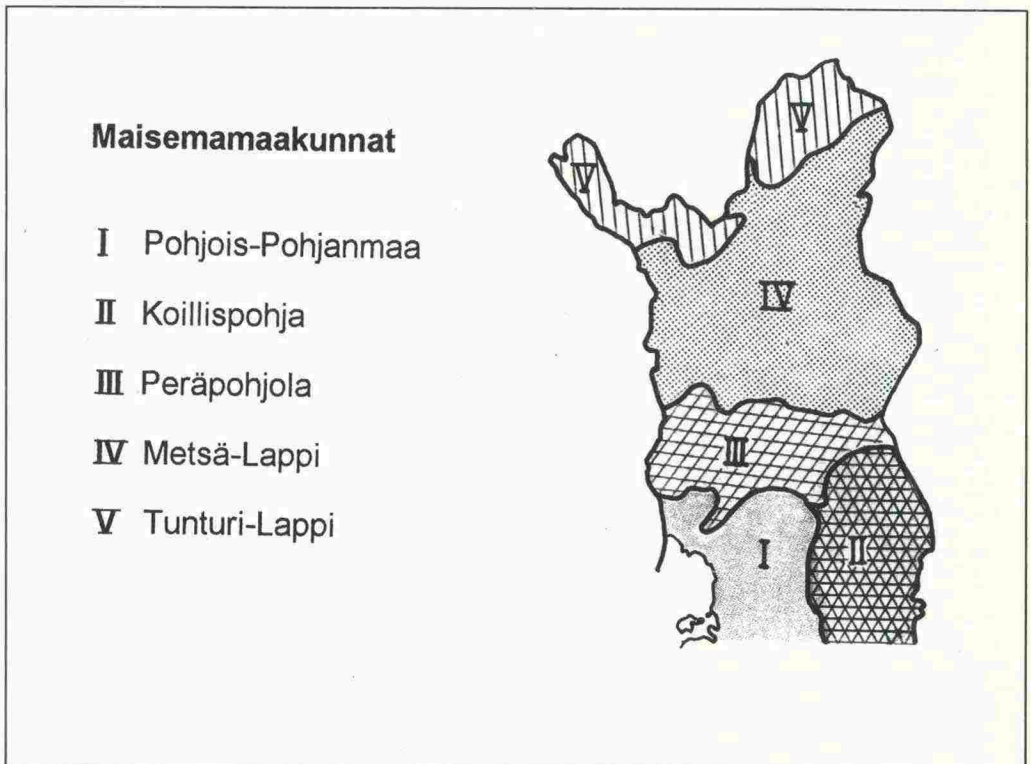
Asutus on erittäin selvästi keskittynyt jokilaaksoihin, ja kylät ovat tyypillisesti pitkiä, väljiä joenvarsikyliä. Pihapiirit ovat avaria, usein puuttomia. Asutus on kaikkialla harvaa. Kiinteä asutus ei ole kuulunut varsinkin Pohjois-Lapissa tärkeään elinkeinon, poronhoitotalouden elämänmuotoon, vaan kyläkunnilla on ollut useita eri vuodenaikoina käytettyjä kylän paikkoja.

Pohjoisen maisemat muuttuvat voimakkaasti vuodenaikojen rytmissä. Kesällä valo vallitsee ympäri vuorokauden. Värikkäimmillään Lappi on syksyn ruskassa. Talven kylmässä ja kaamoksen sinertävässä hämärässä Lapin luonto hiljenee ja lumenkattamat maat heijastavat vähäistä valoa. Lumen runsaus ja lumisen ajan pitkäkestoisuus ovat vuodenaikojen vaihteluista ehkä voimakkain tiemaisemaan vaikuttava tekijä.

2.2 Maisemamaakunnat

Tässä selvityksessä käytetty maisema-aluejako perustuu Maisemat, asuin-ympäristöt -julkaisussa esitettyyn jakoon. Myös ympäristöministeriön maisema-aluejako on otettu huomioon.

Lapin läänin alueella on yhteensä viisi maisemamaakuntaa. Suurimman osan lääniä kattavat Peräpohjola, Metsä-Lappi ja Tunturi-Lappi. Lisäksi Lappiin ulottuu osia Pohjois-Pohjanmaan maisemamaakunnasta sekä Koillispohjan ja Kuusamon vaaraseudusta.

Kuva 2. Lapin maisema-aluejako Alalammin (toim.) 1993 mukaan.

Pohjois-Pohjanmaa

Korkokuvaa hallitsee lakeus, jota halkovat kapeat jokilaaksot. Maasto on pohjoista kohden mentäessä yhä kumpuilevampaa. Järvet rajoittuvat alueen koillisosiin. Soita on paljon jokien välisillä vedenjakajaseuduilla. Soita on myös paljon erityisesti koillisosassa. Jokien varsia seurailevat asumusjonnnot ovat vallitsevia asutuksen muotoja lukuunottamatta hyvin harvaanasutuja koillisen sisämaan seutuja. Myös viljelykset keskittyvät jokilaaksoihin. Elinkeinorakenteen muutoksen seurauksena taajamat ovat laajentuneet kun taas syrjäiset maaseutualueet ovat autioituneet. Aluejaossa seudut erottuvat lähinnä peltojen ja asutuksen määrän perusteella. Koillispohjan nevalakeuden alueella on vähän viljelyksiä ja asutusta. Suurin osa kyseisestä alueesta on säilyttänyt alkuperäisen erämaamaisemansa piirteet. Sen sijaan Kemian - Tornion jokiseutu poikkeaa Koillispohjan nevalakeudesta juuri viljelyn ja asutuksen sekä muiden ihmisen toiminnasta johtuvien maiseman muutosten runsauden vuoksi.

Teiden sopeutuminen tasaiseen suurmaisemaan on hyvä. Teiden suurpiirteidenkin suuntaus suorineen ja laajoine kaarineen on sopusoinnussa suurimuotoisen maiseman kanssa. Jokivarsien asutusmaisemissa tiet ovat usein keskeinen ja tärkeä maisemaelementti. Kaupunkiseuduilla Torniossa ja Kemissä tiejärjestelyjen hallitsevuus on silmiinpistävä. Paikoitellen häiritsee tien korkea tasaus; erityisesti alavilla ja suovaltaisilla alueilla saattaa

penkereen korkeus olla useita metrejä. Lisäksi tiealueen leveys aiheuttaa metsäisissä maisemissa aikamoisen aukon metsämaisemaan.

Vaara-Suomi

Koillispuhjan ja Kuusamon vaaraseutu

Vaarat ovat Vaara-Suomen maisemien tuntomerkki. Vaaralla tarkoitetaan yli 50 m ympäristöstään kohoavaa vuorta, joka on luonnontilaisena havumetsän peittämä. Useimmat vaarat ovat pitkänomaisia peräkkäisiä selänteitä. Seutu koostuu runsasjärvisestä maisemasta, joka suuntautuu enimmäkseen luoteesta kaakkoon. Kuusamon vaaraseutu on korkokuvaltaan jyrkkäpiirteistä vuori- ja ylhiömaata - ainoastaan suurien järvien alueella maastonpiirteet ovat muuhun seutuun verrattuna varsin loivat. Pohjois-Kuusamossa on vaarojen välissä ahtaita, syviä laaksoja ja rinteillä jyrkkiä kuruja. Seutu on varsin metsävaltaista, sillä metsämaata on yli 80 % maa-alasta. Laajoja metsäalueita varsinkin pohjois- ja koillisosissa on metsätalousoalueena, jota sävyttävät muokatut ja vaotetut uudistusalat. Epätasainen maasto rajoittaa soiden leviämistä, vaikkakin suuri sademäärä ja vähäinen haihtuminen ovat yhdessä aikaansaaneet soistumista jyrkilläkin vaaranrinteillä. Maatalouden merkitys on koko ajan vähentymässä, autiotalot ja metsittyvät pellot ovatkin tavallinen näky Vaara-Suomessa. Vähäiset viljelykset ja harva asutus sijoittuvat pääasiassa järvien ja jokien rannoille, usein niemiin ja järvien välisille kannaksille sekä myös vaarojen rinteille.

Tiet noudattelevat suhteellisen hyvin vaaramaiseman rytmiä sekä pystyettä vaakageometrialtaan, mutta silti niistä on aiheutunut suuria penkereitä ja maastonleikkauksia. Siellä missä tiealue on suhteellisen kapea, on korkean kuusikon reunustamalla tiellä usein tiivis tietila.

Peräpuhjala

Korkeussuhteiltaan seutu on itäisimpiä osia lukuun ottamatta alankoa ja korkokuvaltaan vaihtelevaa maastoa, jota halkovat voimakkaat jokilaaksot ja luoteis - kaakkoissuuntaiset murroslinjat. Alueella on laajoja jyrkästi kumpuilevia vaara-alueita, joitakin erillisiä vaararyhmiä hieman alavammilla mailla sekä jopa muutamia tuntureitakin. Peräpuhjalan vaarat ovat heikosti idästä länteen suuntautuneita. Järviä on jonkin verran, vähemmän kuitenkin kuin muualla Vaara-Suomessa. Suuret, pitkät ja runsaasti haarovat joet ovat maakunnan tärkeimpiä vesistöjä. Metsät peittävät noin kaksi kolmasosaa maapinta-alasta. Erityisesti itäosissa on paljon metsätalousmaisemaa laajoine avohakkuineen. Suot peittävät kolmanneksen maa-alasta, tosin yhtenäiset suoalat eivät ole maaston kumpujlevuuden vuoksi kovinkaan laajoja. Asutus ja vähäiset viljelykset sijoittuvat jokilaaksoihin, joiden väliset selkoset ovat lähes asumattomia. Kylät ovat tyypillisesti pitkiä, väljiä ja nauhamaisia joenvarsikyliä. Joitakin pikkukyliä ja yksittäisasumuksia on sijoittunut myös järvien rannoille. Maisemiltaan varsin homogeeninen maakunta voidaan jakaa kahteen seutuun, Peräpuhjalan jokimaahan sekä Kemijärven - Sallan vaaraseutuun.

Teiden sopeutuminen melko loivapiirteiseen suurmaisemaan on pääosin onnistunutta. Ainoastaan korkealuokkaiset tiet aiheuttavat erityisesti pienipiirteisesti vaihtelevilla maaston osuuksilla häiriöitä, kuten pengerryksiä, luiskia ja kallioleikkauksiakin. Tuolloinkin tien suuntaus noudattelee pääosin maiseman rytmiä eikä täysin maisemaan sopeutumattomia teitä ole. Jokivarsia noudattelevat tiet sopeutuvat myös hyvin maaston muotoihin, vaikakaan niiden suuripiirteinen suuntaus ei tahdo oikein istua jokivarsien pienimittakaavaiseen asutusmaisemaan. Soiden kohdilla tiet ovat paikoin korkealla penkereellä. Tiet aiheuttavat monin paikoin leveän aukon metsäisiin maisemiin.

Lappi

Lapissa luonto hallitsee maisemia, ja asutus on harvaa. Metsätalous ja turismi ovat lyöneet oman leimansa Lapin maisemiin. Maisemille on tunnusomaista suuret piirteet sekä suuret vastakohtaisuudet. Kasvillisuus on pääosin varsin niukkaa, kasvu hidasta ja uusiutuminen epävarmaa.

Metsä-Lappi

Metsä-Lapin maisemille ovat nimensä mukaisesti tyypillisiä havumetsät. Ne ovat karusta maaperästä sekä ankarasta ilmastosta johtuen luonteeltaan yhä harvempia, valoisampia ja väljempää mitä pohjoisemmaksi siirrytään. Puulajirajat ovatkin luonnollisesti hyvin merkittäviä maiseman kannalta. Maisemiin tuovat avaruutta laajat aukeat aapasuot, matalat tunturikoivikot ja puuttomat paljakat. Karelidien poimuttumisvyöhykkeellä jotkut alueet kohoavat ympäristöään korkeammiksi selänteiksi ja keroiksi, esimerkkinä mm. Levitunturi, Ylläs, Aakenustunturi, Pallastunturi ja Ounastunturi. Vesistöllisesti Lappi on virtojen maata. Inarijärvi onkin alueen ainoa todella suuri järvi, joka syntyi alueen vajotessa lohkoliikunnoissa. Inarijärven pohjoispuoli on kyllä tiheänään pieniä järviä ja lompoloita. Suuret tekojärvet rakennettiin vesivoiman tuotannon tarpeisiin. Sekä asutus että pienet peltotilkut keskittyvät pääosin jokien varsille sekä erityisesti Inarijärven tuntumaan. Laajojen kuntien keskukset ovat kasvaneet kaupunkimaisiksi taajamiksi samoin kuin tunturiseutujen suurimmat matkailu- ja laskettelukeskukset. Metsä-Lapissa erottuvat maisemallisesti selvimmin kolme tunturiseutua (Ounasselkä, Pohjois-Salla, Maaresta-Saariselkä) ja Inarin järivialanko, joka poikkeaa muusta alueesta alavuudessaan, runsasjärvisyydessään sekä louhikkojensa ja rehevien mäntymetsiensä puolesta. Lapin aapaseutu taas on varsin tasaista seutua, jota luonnehtivat laajat aapasuot ja metsäiset erämaat.

Lapin aapaseudulla teiden sopeutuminen tasaiseen maisemaan ei tuota juurikaan ongelmia. Ainoastaan lähimaisemassa häiritsee tien korkea taseus erityisesti alavilla, suovaltaisilla alueilla. Tunturiseuduilla maastonmuotojen vaihtelevuudesta johtuen teistä on aiheutunut penkereitä ja luiskia, ainoastaan pienipiirteisemmät maantiet onnistuvat paikoitellen noudattelemaan hyvin maiseman muotoja. Inarin järivialangon alueella tiemaisemat ovat elämyksellisiä ja pienipiirteisiä. Vapaan maisemajakson tiet - julkaisussa valitut Lapin tiepiirin alueella sijaitsevat maisematiet sijaitsevat kaikki tällä alueella. Vt 4:kin on luokiteltu tällä kohdin maisematieksi.

Tunturi-Lappi

Mäntyvaltaisten metsien pohjoispuolella kohoaa matalien tunturikoivikoiden ja avarioiden paljakoiden maa. Mäntyä esiintyy lähinnä vain syvissä tuulensuojaisissa paikoissa kuten Utsjoen ja Tenojoen laaksoissa. Omaleimaisuutta antavat ikeroudan nostamat kumpuiset palsasuot ja tunturien paljakkasuot. Myös laajat jokilaaksot ovat merkittävä tekijä maisemakuvassa. Asutus on harvaa ja se keskittyy jokien tuntumaan. Tunturi-Lappi jakaantuu kahteen osaan, joista toinen sijaitsee Enontekiön kunnan alueella, Suomen käsivarrella ja toinen Utsjoen kunnassa ja Inarin kunnan pohjoisosassa. Molemmat osat jakaantuvat vielä kahteen seutuun, joista toisia luonnehtivat tunturikoivikkoiset suhteellisen loivapiirteiset kankare- ja vuorimaat, toisia paljakkaiset korkeat tunturit. Erityisesti Enontekiön ylätunturien alue poikkeaa vuoristomaisen luonteensa puolesta muusta Suomesta, siellä Kölin vuorijono ulottuu Lappiin Suomen käsivarren luoteispäässä.

Myös tiemaisemassa voi havaita maisemamaakunnan sisällä kahdentyyppisiä osuuksia. Toisaalta Enontekiön vuoriseudulla sekä Taka-Lapin koivu-tundralla jopa valtatie sopeutuvat hyvin suurimuotoiseen ja varsin laakeaan tunturimaisemaan. Sen sijaan Enontekiön ylätunturien sekä Taka-Lapin tunturimaalla on maiseman vaihtelu pienipiirteisistä ja jyrkkää, minkä vuoksi etenkin korkealuokkaisten teiden suuntaus aiheuttaa ikäviä penkereitä ja luiskia maastossa, mitä vielä korostaa luiskien hidas kasvittuminen.

2.3 Ympäristötyyppien jakautuminen

Tiepiirillä tehtiin etukäteen laskenta ympäristötyyppien jakautumisesta Lapin läänissä. Laskenta jakautui suhteellisen tasaisesti kaikille edellä esitetyille viidelle maisemamaakuntaosa-alueille. Se tehtiin pääosin satunnaisotoksina valittujen peruskarttalehtien perusteella. Peruskarttaotosta täydennettiin lisäksi siten, että kaikilta tieosuuksilta oli mukana laskettavia karttoja.

Kaiken kaikkiaan laskettiin eri ympäristötyyppien osuudet yhteensä 75 peruskarttalehdeltä, mikä käsittää n. 17 %:a sellaisista peruskartoista, joilla on tässä selvityksessä tarkasteltavaa tieverkkoa. Tarkastelun yhteydessä laskettiin eri ympäristötyypit 21 %:lta Lapin tiepiirin alueen valtateistä (1266 km). Määrällisesti vähiten laskettiin peruskarttoja kantateiden varsilta.

Näiltä alueilta laskettiin siis osuudet eri ympäristötyypeille: metsälle, suolle, vesistölle, kalliolle, paljakalle ja kulttuuriympäristöille, johon kuuluu rakennettu ympäristö ja viljelymaa. Ympäristötyyppeihin kuulumattomat alueet, kuten soranottoalueet ja varastoalueet, laskettiin muihin tyyppeihin kuuluviksi. Seuraavassa taulukossa näkyy eri ympäristötyyppien prosenttiosuudet maisemamaakunnittain Lapin tiepiirin alueella.

	Pohjois- Pohjan- maa	Perä- pohjola	Koillis- pohja - Kuusa- mon vaara- seutu	Metsä- Lappi	Tunturi- Lappi	Yhteen- sä
Metsä	54	50	60	68	68	61
Suo	13,6	18	18	18,3	11,7	17
Kulttuuri- ympäristö	30	26,8	19,3	9,5	4,5	16,5
*rakennettu ympäristö	9	11,3	8	5,5	4,5	7,5
*viljelymaa	21	15,5	11,3	4	-	9
Vesistö	0,3	2,4	1,6	2,7	8,9	3
Kallio	0,2	0,2	0,1	0,2	0,5	0,3
Paljakka	-	-	-	-	4,2	0,6
Muu	1,9	1,9	1	1,3	2,2	1,6

Eniten kaikilla maisema-alueilla oli metsiä. Niiden osuus vaihteli 50 - 68 %:n välillä. Eniten niitä oli Metsä-Lapin ja Tunturi-Lapin alueilla ja vähiten Perä-pohjolan alueella. Tunturi-Lapin alueella tunturikoivikot laskettiin metsiin kuuluviksi.

Soiden osuus vaihteli 12 - 18 %:n välillä. Soiden pieni osuus (12 %) Tunturi-Lapin alueella saattaa johtua mm. siitä, että tällä alueella oli vaikeaa erottaa toisistaan suota, tunturikoivikkoa ja paljakkaa. Kulttuuriympäristöä, johon luettiin kuuluvaksi rakennettu ympäristö ja viljelymaa, oli eniten Pohjois-Pohjanmaan ja Peräpohjolan alueilla (27 - 20 %) ja vähiten Tunturi-Lapin alueella (4,5 %). Viljelymaan osuus vaihteli välillä 4 - 21 %, kun taas rakennettua ympäristöä oli tasaisemmin kaikilla maisema-alueilla. Vesistöjen osuus oli Tunturi-Lapissa huomattavan korkea, n. 9 %, verrattuna muihin alueisiin, joissa sen osuus jäi alle 3 %:n. Kallioita oli eri ympäristötyypeistä vähiten, alle 0,5 %, ja paljakan osuus Tunturi-Lapissa oli 4 %:n luokkaa.

Verrattuna Lapin tiepiirin keskimääräisiä tuloksia vastaaviin Keski-Suomen tiepiirin tuloksiin huomataan, että Lapissa soiden osuus on Keski-Suomea yli 10 %:a suurempi ja vastaavasti metsien osuus on yhtä paljon pienempi (Keski-Suomen tiepiirin yleisten teiden ympäristön tila, osa 4: Luonto, maisema ja kulttuurihistoria). Kulttuuriympäristön osuus on vain n. 4 %:a pienempi Lapissa kuin Keski-Suomessa, mikä johtunee siitä, että asutus ja viljelykset ovat Lapissa pitkälti keskittyneet teiden varsille. Eri ympäristötyyppien jakaantumisessa ei ole suuria eroja tietyypeittäin. Kulttuuriympäristöä ja vesistöjä on eniten valtateiden varsilla, mikä johtuu asutuksen, viljelymaiden ja valtateiden keskittymisestä joihinkin suuriin jokilaaksoihin (Kemijoki, Tornionjoki ja Ounasjoki).

2.4 Tieverkko

Lapin tiestö on muuhun Suomeen verrattuna syntynyt varsin myöhään. Valtaosa Peräpohjolasta ja koko Lappi oli vielä 1810- ja 1820-lukujen vaihteessa tietöntä seutua. Kulkuyhteydet olivat jokien ja talviteiden varassa. Talviteillä oli pohjoisimman Suomen tiettömien erämaiden asukkaille pitkään suuri merkitys. Talvireittejä käytettiin talvisin poro- ja hevosteinä, kesäisin vene- ja jalkapolkureitteinä. Maanteiden rakentamisen ensimmäiset painopisteet olivat Tornioista pohjoiseen Tornionjokilaaksoa pitkin sekä Rovaniemen kautta Kemijärvelle asti. Ensimmäiset maantiet rakennettiin Lappiin vasta 1800-luvulla. Lapin nykyisen tieverkon pohja on suurimmalta osin peräisin sodan jälkeiseltä jälleenrakennuskaudelta. Ajan suunnittelu-tyylin mukaan teiden linjaus on jäykkää ja suoraviivaista. Teiden sopeutuminen suurimuotoiseen maisemaan on kuitenkin suhteellisen hyvä. Kylien ja taajamien läpi tiet kulkevat hallitsevina ja irrallisina ympäristöstään. Kulttuurimaisemien vanha kylätiestö sopii kauniisti maisemaan.

Lapin tiepiirin alueella on yhteensä 8968 km yleisiä teitä. Selvitykseen on otettu mukaan liikenteellisesti ja matkailullisesti merkittävimmät tiet. Matkailuaspekti korostuu erityisesti mukaan valittujen maanteiden osalla. Selvitykseen kuuluvat mukaan kaikki Lapin läänin valtatie (vt 4, vt 5 ja vt 21) ja kantatiet (kt 78, kt 79, kt 80, kt 81, kt 82, kt 83, kt 91, kt 92 ja kt 93). Valtateiden yhteispituus on 1266 km ja kantateiden 968 km. Maanteistä mukana ovat mt 939, mt 940, mt 957, mt 962, mt 970 ja mt 971.

3 Maiseman arvoalueiden sijainti tieverkossa

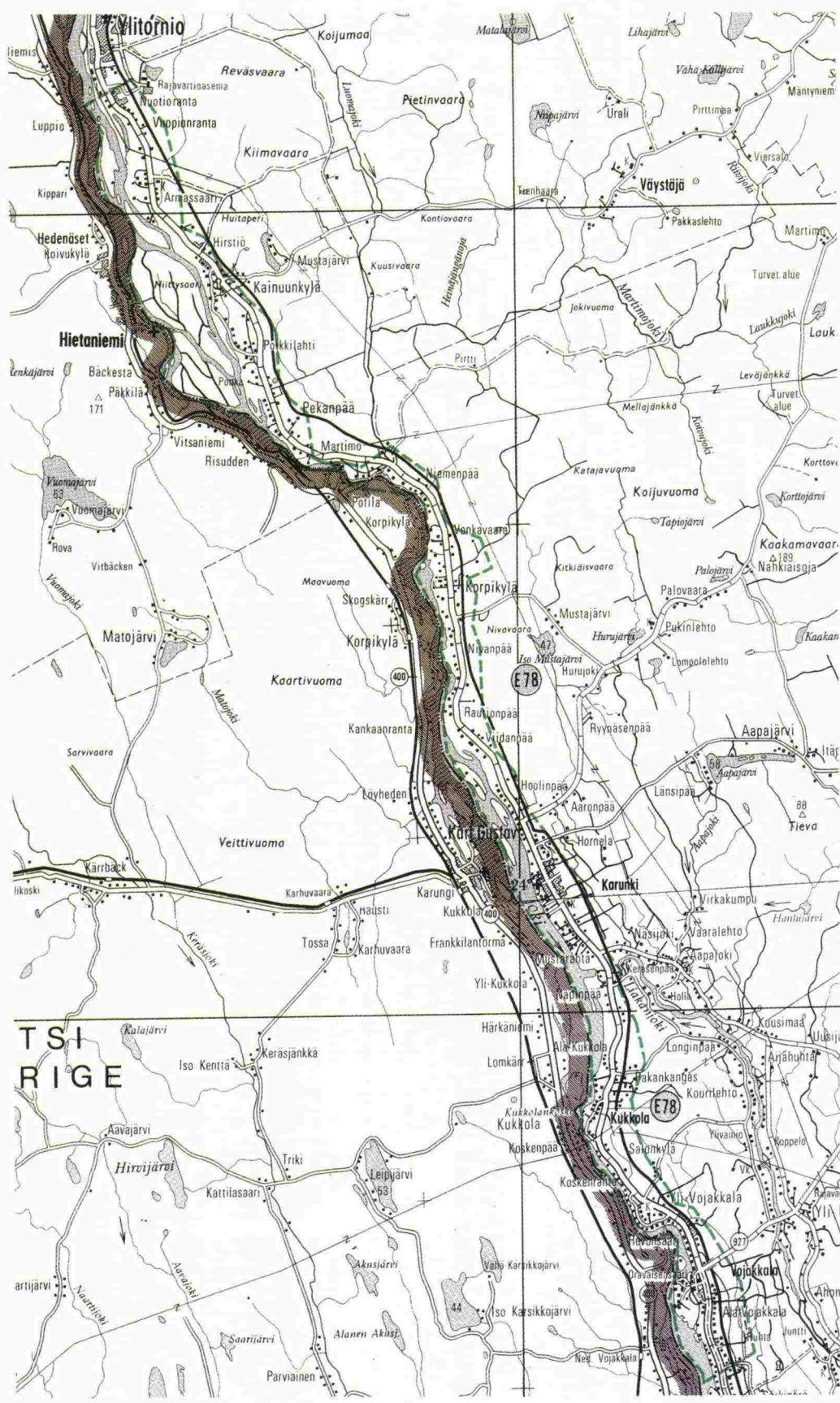
3.1 Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet ja kansallismaisemat

Seuraavassa on tarkasteltu valtakunnallisesti arvokkaita maiseman arvo-alueita ja kansallismaisemia sekä niillä kulkevien teiden sopeutumista maisemaan. Mukaan tarkasteluun on otettu Kansallismaisemat -julkaisussa sekä maisema-aluetyöryhmän mietinnössä luokitellut kohteet.

Aavasaksa ja Tornionjokilaakso, Tornio - Ylitornio

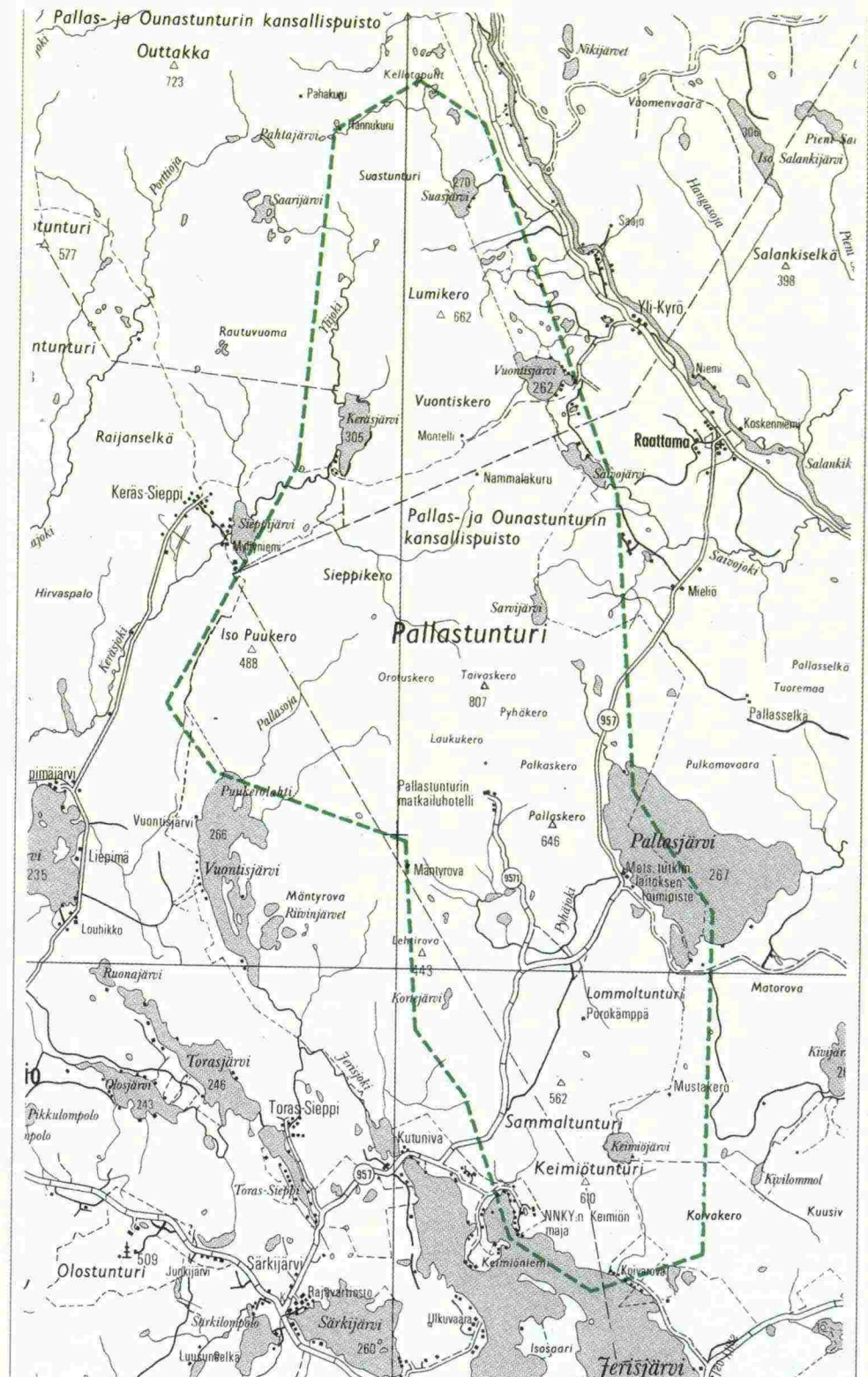
Aavasaksa on ollut jo varhain laajimmin tunnettuja luonnonnähtävyyksiämme. Maisema-alueen näkymiä leimaavat Tornionjokilaakson alavat viljelymaisemat ja vanha vauras asutus sitä kehystävine vaaroinen. Aavasaksan jyrkkä profiili erottuu tunnusmaisena muiden lakien joukosta jo kaukaa. Sen huipulta avautuu laajat näkymät ympäröivään maisemaan.

Valtatie 21 kulkee Tornionjokilaaksossa sekä Aavasaksan kylän läpi, itse Aavasaksanvaara näkyy tien itäpuolella. Tornionjokilaakson viljelysmaisemat antavat oman leimansa tienäkymiin, tosin niiden näkyminen valtatielle on harmillisen vähäistä, sillä ne jäävät monin paikoin tiestä syrjään. Tien sopeutuminen herkkiin kulttuurimaisemiin ei ole täysin onnistunut, leveä ja hallitseva tie ei sopeudu lähiympäristöön, vaan siitä on paikoitellen aiheutunut korkeita penkereitä ja luiskia, joidenkin kylien kohdalla myös kevyen liikenteen väylän välikaistojen syvät ojat ovat tiemiljööön ongelmana. Tien varsien pusikkoisuus on myös häiritsevää. Erityisesti hienojen peltomaisemien ja kylämiljöiden kohdilla tulisi luiskia muotoilla paremmin ympäristöön sopeutuviksi sekä tienvarsien vesakon raivausta tehdä useammin siten, että avoin ja hoidettu maisema alkaisi heti tien laidasta.

Kuva 3. Tornionjokilaakso (Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-
aluetyöryhmän mietintö II.)

Pallastunturit, Kittilä - Muonio - Enontekiö

Kuva 4. Pallastunturit (Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-
aluetyöryhmän mietintö II.)

Lapin kuuluisimpiin luonnonnähtävyyksiin lukeutuvat Pallastunturit ovat osa Pallas- ja Ounastunturin kansallispuistoa. Pallastunturien vaikuttava maisema-alue alkaa pohjoisessa Pahankurun ja Suastunturin tienoilta ja ulot-

tuu etelässä Jerisjärven rannalla kohoavaan Keimiötunturiin. Pallastunturit nousevat pyöreälakisine huippuineen selväpiirteisenä ryhmänä ympäröivästä metsien peittämästä seudusta. Ne näkyvät kauaksi maisemassa. Jopa vt 21:ltä saattaa kirkkaassa säässä havaita tunturien silhuetit. Myös kt 79:lle ne näkyvät vaikuttavina, erityisesti Särkijärven levähdysalueen kohdalta. Seudulla on myös kauniita vesistö- ja suomalaisemia.

Varsinainen maisema-alueen läpi kulkeva tie on mt 957. Se kulkee alueen poikki Lommoltunturin ja Pallaskeron välistä. Tiestä on aiheutunut valtavia maastonleikkauksia, jotka erottuvat todella silmiinpistävinä tiemaisemassa. Muutoin tie sopeutuu hyvin pienipiirteisesti vaihtelevaan maisemaan, ja suhteellisen kapealla tiellä muodostuu reunustavan korkean kuusikon ansiosta suhteellisen tiivistä tietilaa.

Utsjokilaakso, Utsjoki

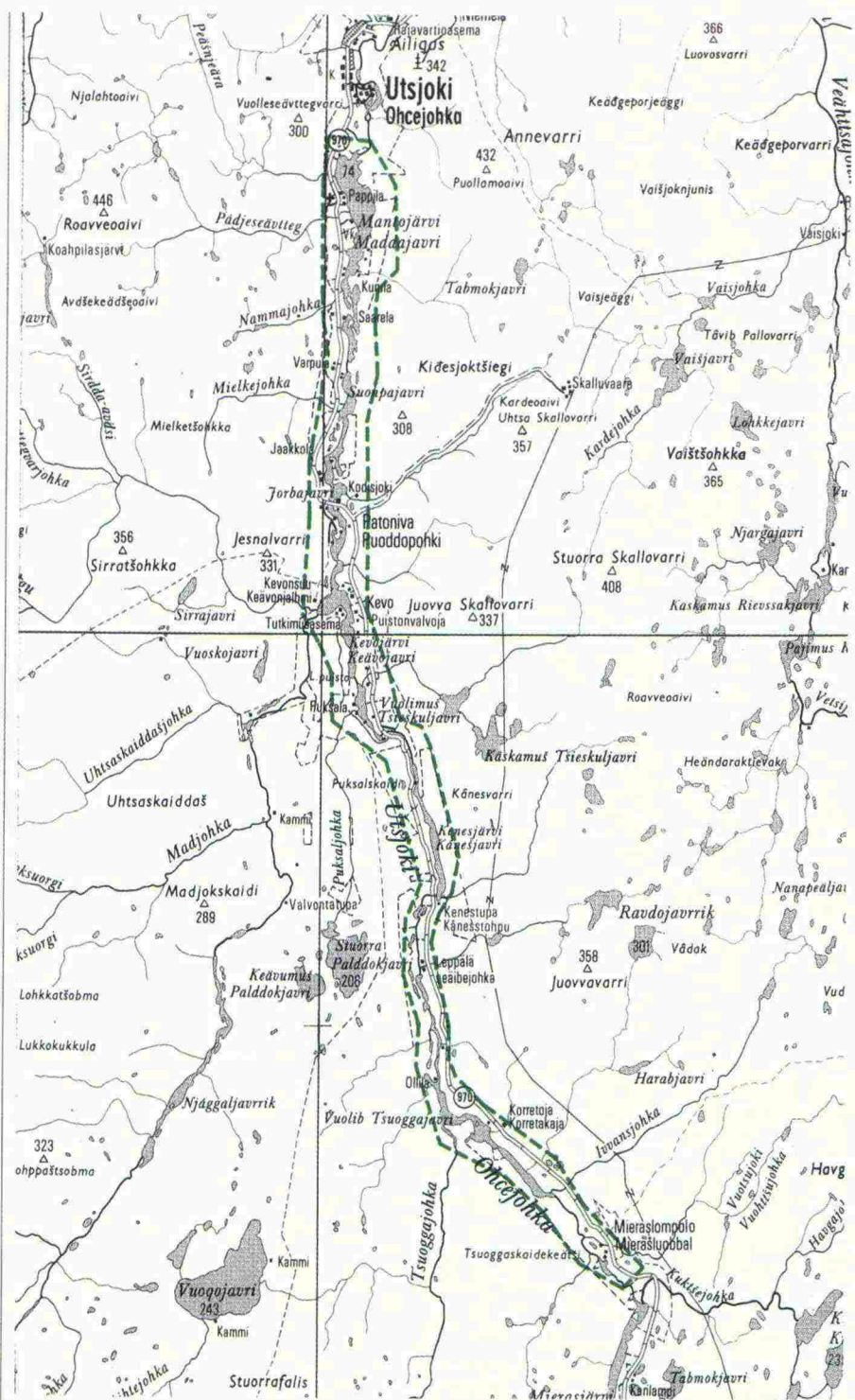

Kuva 5. Valtatie 4 sopeutuu Utsjoen laakson jyrkkäpiirteisiin maisemiin.

Mierasjärveltä Tenojoelle ulottuvassa kulttuurimaisemassa välittyvät monipuolisesti vaihtelevan luonnon sekä toisaalta saamelaiskulttuurin, toisaalta suomalaisen valtakulttuurin vaikutus. Utsjoki virtaa kapeassa, syväuurtteisessa laaksossa taustanaan ylätasangon suurpiirteiset maisemat. Joen juoksussa vuorottelevat pitkät kapeat järvet sekä niiden väliset nivat ja kosket. Ihmisasutus jää laaksossa luonnonmaisemien varjoon. Harva asutus näyttäytyy siellä täällä, viljelyaukeilla on niiton ja laidunnuksen muovaamia perinneympäristöjä.

Valtatie 4 kulkee Utsjoenlaaksossa koko matkalla. Sille aukeaa useita hienoja kulttuurimaisemia. Muutenkin maisemat ovat todella upeat jokinäkyminä. Laaksoon saapumisen huomaa selvästi, sillä ympäristön ilme muut-

tuu rehevämmäksi (mänty ilmestyy metsäkuvaan) ja asutummaksi. Tie on joustavasti suunnattu, ja se sopeutuu kohtalaisen hyvin suurmaiseman vaihteleviin ja melko jyrkkäpiirteisiin muotoihin. Pieniä esteettisiä häiriöitä aiheuttavat tien korkeat penkereet tai maaston leikkaukset, kuten kallioleikkaukset Mantojärven kohdalla. Luiskia voisi sopeuttaa paremmin maisemiin muotoilemalla sekä kasvittamalla.

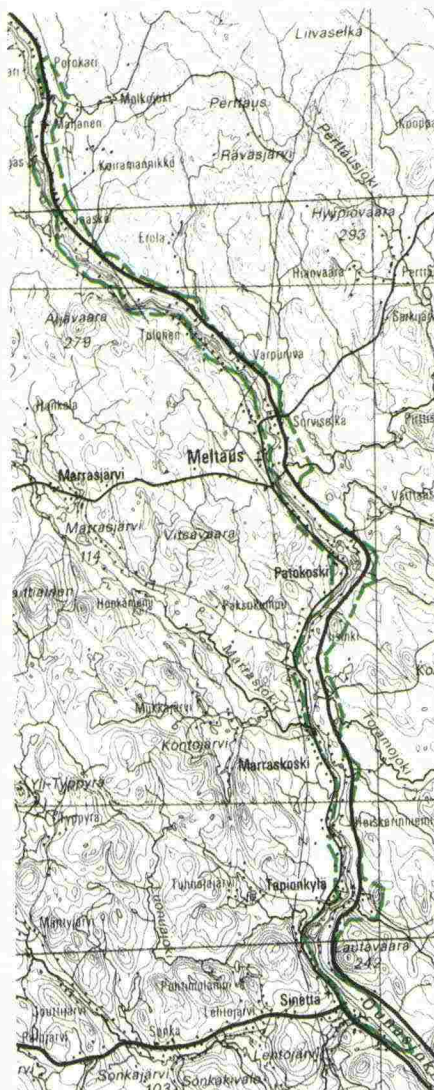

Kuva 6. Utsjoen laakso (Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-
aluetyöryhmän mietintö II.)

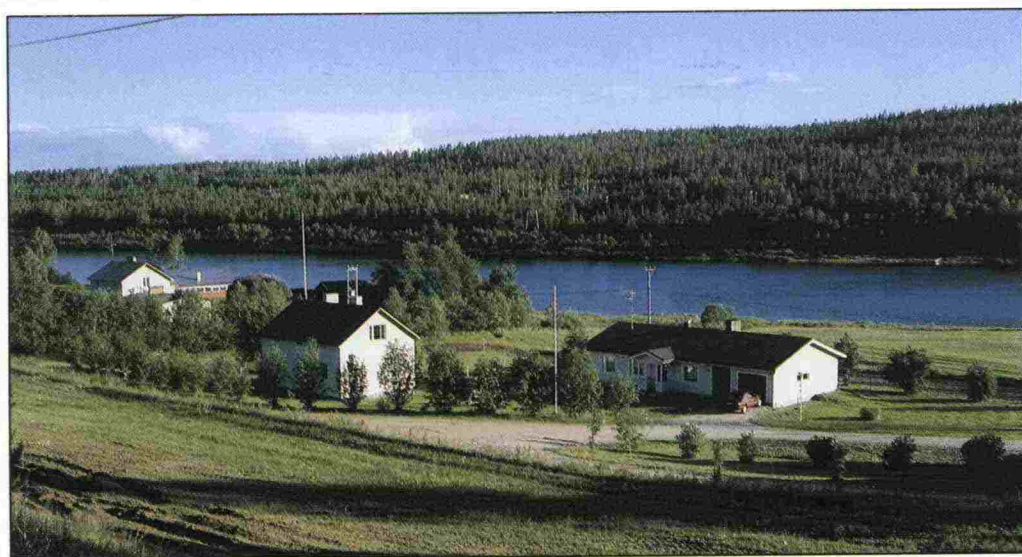
Ounasjokivarsi, Rovaniemen mlk

Alue edustaa Peräpohjolan seudulle ominaista maatalousmaisemaa. Tasa-painoinen maisema-alue koostuu vapaana virtaavasta joesta ja sen rantojen tulvaniityistä, viljelyksistä ja perinteisestä asutuksesta. Maisemaa hallitsee avara jokilaakso, jonka taustalla siintävät vaarat. Meltauksesta pohjoiseen alkaa viljely-Ounasjoki muuttua metsä-Ounasjoeksi. Peltoalueet pienenevät pohjoista kohden.

Suurin maisemahäiriö alueella on Ounasjokea seuraileva, kylää halkova kantatie. Se kulkee ympäristöstään piittaamattomana korkeilla penkereillään. Paikotellen ongelmana ovat myös maaston leikkaukset. Erityisesti kylien ja peltomaisemien kohdalla tulisikin tien sopeutumista ympäristöönsä parantaa luiskia loventamalla ja tien varsien hoitotasoa nostamalla. Tällä hetkellä tiemaiseman ongelmana on myös tien varsien pensoittuminen.

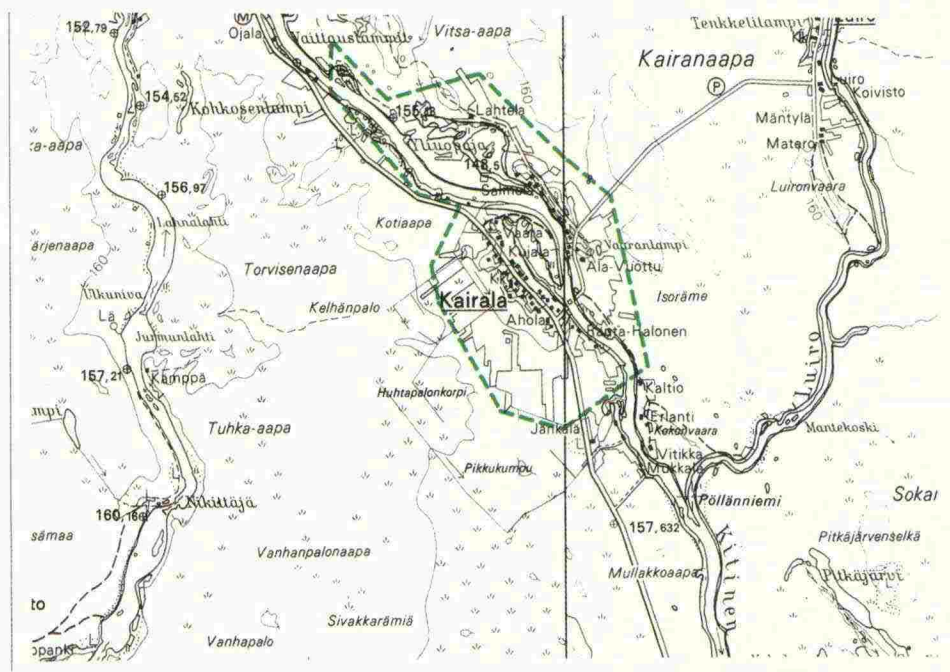

Kuva 7. Ounasjokivarsi (Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueityöryhmän mietintö II.)

Kuva 8. Ounasjokilaakson kulttuurimaisemaa. Kuva Pertti Tuisku.

Kairala, Pelkosenniemi

Kuva 9. Kairala (Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueutyöryhmän mietintö II.)

Kuva 10. Näkymä Kairalan kulttuurimaisemaan.

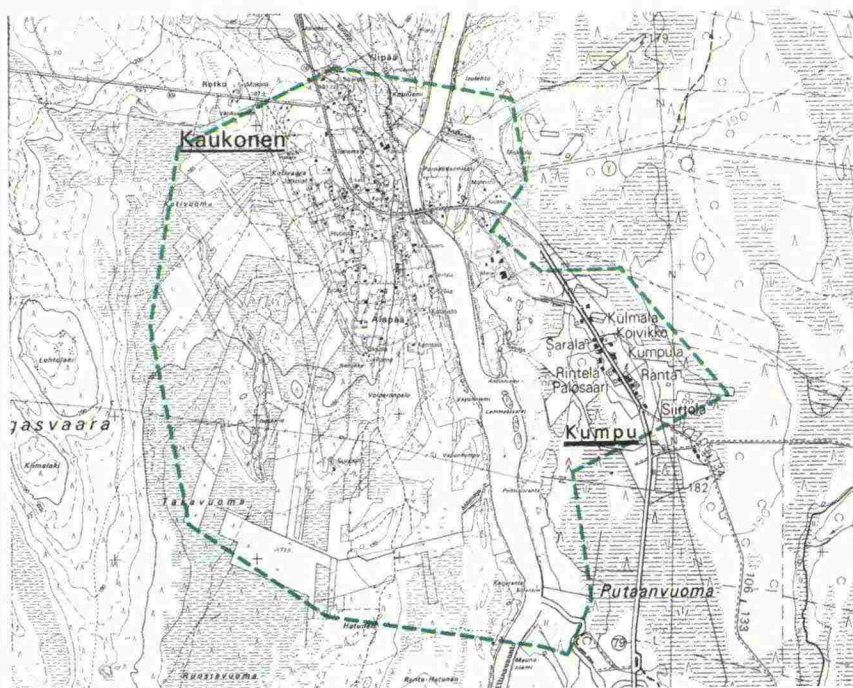
Kairala on edustava taajaan asuttu vanha maatalouskylä Kitisen varrella Peräpohjolan ja Aapa-Lapin vaihtumisyöhykkeellä. Asutus on sijoittunut nauhamaisesti Kitisen molemmiin puolin. Rakennuskanta on viehättävää, tasapainoisen pienipiirteistä. Kitisen länsipuolella asutus on sijoittunut pää-tien varteen. Tieltä avautuvat kauniit näkymät Kotiuopajan ja Kotiniemen yli. Valtatie sopeutuu hyvin pienipiirteiseen kylämaisemaan. Ainoastaan paikoin tiemaisemaa häiritsevät kevyen liikenteen väylän välikaistojen syvät ja pal-

jaat ojat. Näillä kohdin voisikin luiskia muotoilla loivemmiksi. Erityisesti siellä missä kevyen liikenteen väylät on toteutettu korotettuina ajoradan reunassa, on tie harmoninen osa kylämiljöötä. Erityisen hyvä on tien tasauksen sopeutuminen ympäristöön.

Kaukonen, Kittilä

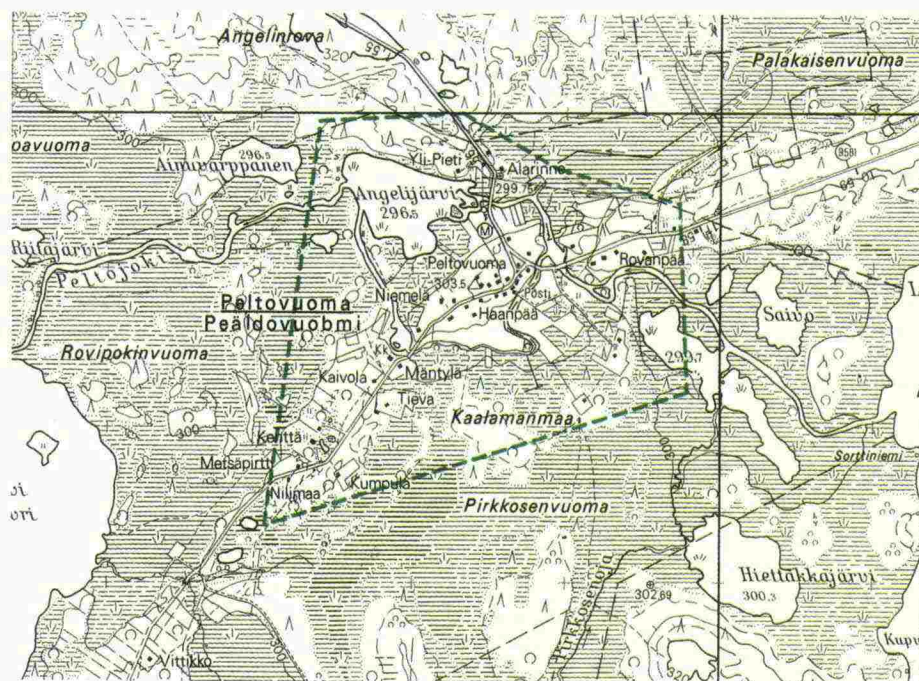
Kylä edustaa Aapa-Lapin jokivarsien tavanomaista laajempia maanviljelysmaisia. Kylän tiheä asutus on hakeutunut joen länsipuolelle kohoavalle laakealle kummulle, mistä aukeaa näköala jokilaaksoon. Viljelyaukeat taloi-neen ja muine yksityiskohtineen hallitsevat maisemaa. Kyläkuva on ilmeeltään tasapainoinen.

Kantatie 79 Rovaniemeltä Kittilään ylittää Ounasjoen kylän kohdalla. Tie kulkee suurimittakaavaisena ja loivakaarteisena kylän läpi. Se ei kuitenkaan merkittävästi haittaa väljästi rakentunutta kylämaisemaa. Tien luiskien hoitamisen niittymäisenä ja olemassa olevien yksittäispuiden säilyttäminen on tärkeää tiemaiseman säilymisen kannalta.

Kuva 11. Kaukonen (Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueityöryhmän mietintö II.)

Peltovuoma, Enontekiö

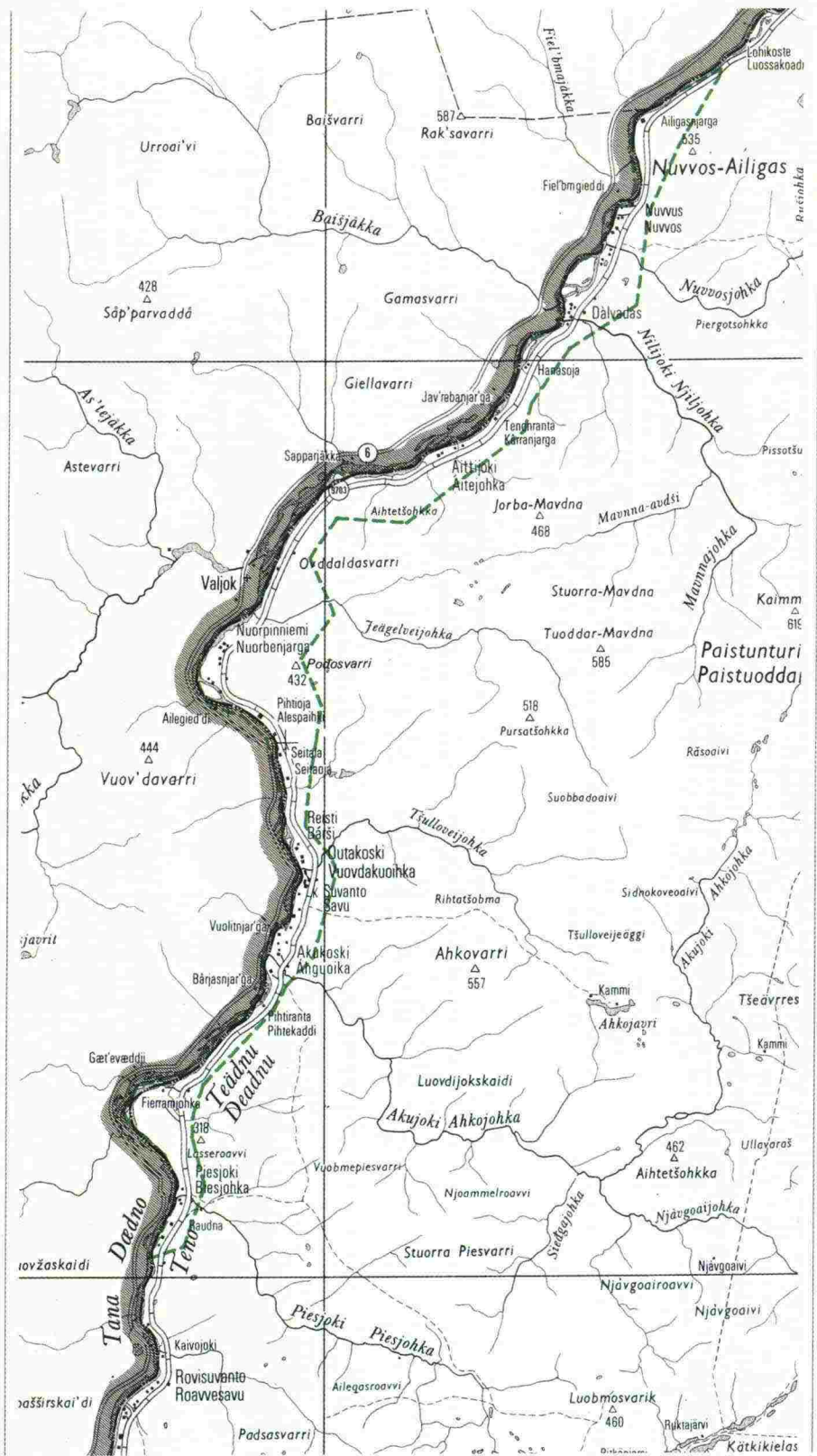
Kuva 12. Peltovuoma (Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-
aluetyöryhmän mietintö II.)

Peltovuoma on edustava Aapa-Lapin seudun suoluonnon ympäröimä kylä. Se sijaitsee laakealla kankaalla laajojen suoalueiden ympäröimänä. Joenuomat ja järvi ympäröivät asutusta. Itse kylä on voimakkain elementti suhteellisen vaatimattomassa luonnonmaisemassa. Rakennuskanta muodostaa harmonisen kokonaisuuden. Maisemallisesti leimaa-antava ominaisuus on talojen värikäs maalaus norjalaisvaikutteiseen tyyliin. Kylä vaikuttaa elävältä ja toimivalta. Tie sopeutuu pienipiirteisen joustavasti kylämaiseen.

Tenojoen laakso, Utsjoki

Tenojoen laaksossa mahtavien luonnonmaisemien kehystämänä on vanhaa poronhoidon, lohenkalastuksen ja maatalouden muovaamaa edustavaa kulttuurimaisemaa. Tenojoki on mahtavin laaksomuodostuma koko Suomessa, noin kilometrin levyinen ja 200-300 metriä syvä. Paikoin tunturi- en jyrkät rinteet ovat vetäytyneet kauemmaksi joesta ja jokivarteen levittäytyy tasanne, jolle on asettunut jokunen asumus viljelyksineen ja niittyineen tai kokonainen kylä. Erityisen komeaa maisemaa on Akujoen suistossa.

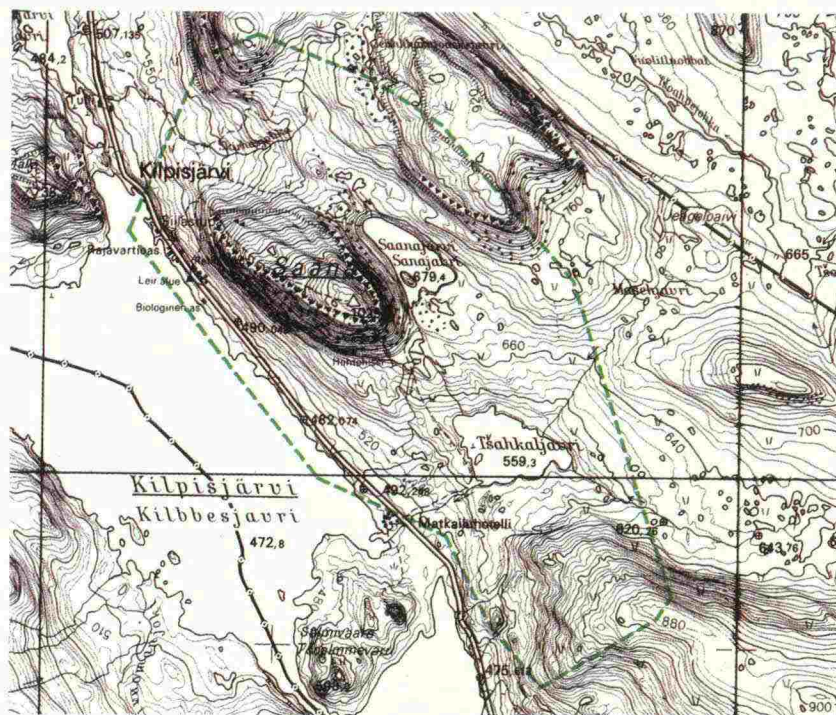
Pienipiirteinen tie sopeutuu suhteellisen hyvin maisemiin, suurempia maisemarikkoja ei ole, vaan tie noudattelee maiseman rytmiä ja päämuotoja. Rinteiden jyrkissä tieluiskissa on jonkin verran eroosion aiheuttamia sortumia, jotka kaipaivat viimeistelyä. Kallioleikkaukset sopivat dramaattiseen maisemaan hyvin.

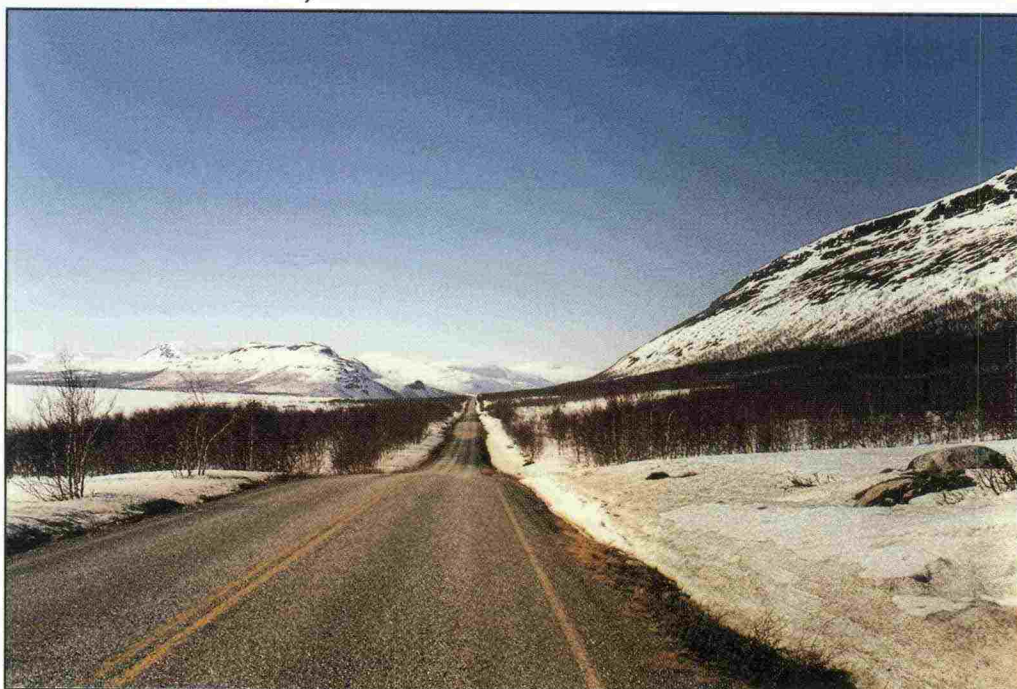
Kuva 13. Tenojoen laakso (Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-
aluetyöryhmän mietintö II.)

Saana, Enontekiö

Kilpisjärven rannalla kohoavan Saana on Käsivarren ylätuntureista, ehkä koko Suomen Lapin tuntureista tunnetuin. Sen kunnioitusta herättävä ulkonäkö ja laelta avautuvat mahtavat näköalat ovat tehneet siitä suosittuun matkailukohteen. Kilpisjärven rantoja lukuunottamatta alue on asumatonta ja rakentamatonta.

Kuva 14. Saana (Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueityöryhmän mietintö II.)

Kuva 15. Saanan jyrkkäpiirteinen profiili kohoaa valtatie 21 tiemaisemassa.

Valtatien 21 linjaus on jäykkä ja suoraviivainen. Tasauksen pienipiirteisyydestä huolimatta tie ei sopeudu erityisen hyvin maaston jyrkkiin vaihteluihin. Laaksojen kohdalla se on jouduttu rakentamaan penkereille, ja paikoin taas on tehty maaston leikkauksia, joissa ongelmana ovat eroosien aiheuttamat sortumat.

3.2 Valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt

Lapin läänin alueella on 105 valtakunnallisesti arvokkaaksi luokiteltua kulttuurihistoriallista ympäristöä. Näistä suuri osa sijoittuu Tornion ja Kemmin alueiden tuntumaan ja Rovaniemen seuduille. Yleisesti kulttuurihistorialliset ympäristöt sijoittuvat Lapissa jokilaaksoihin tai ovat perinteisiä kylämiljöitä. Kohteista suurin osa sijoittuu teiden varsille, joskin harvemmin pääteiden yhteyteen. Tiemaiseman kannalta merkittäviä ovat erityisesti kylämiljööt ja kirkonkylän alueet, koska ne muodostavat tärkeitä etappikohtia metsäisien seutujen halki kulkevien tieosuuksien välissä. Kylämaisemissa myös tienpidolla on tärkeä sija perinteisen ilmeen säilyttämisessä. Tien tasauksen nostaminen ja pienipiirteisen tien parantaminen maantiemäiseksi esimerkiksi linjausta oikomalla ja liittymiä laajentamalla muuttavat perinteistä kyläkuva. Tienvarsien hoitaminen niittymäisinä ja avoimien näkyrnien säilyttäminen ovat tärkeä osa kylämaisemien hoitoa.

4 Maisemallinen tieluokitus

Lapin tiestön maisemallista luonnetta arvioitaessa on tehty ns. maisemallinen tieluokitus. Kyseissä luokituksessa tarkasteltavat tiet on jaettu viiteen eri luokkaan. Tiestön jaottelu maisemallisiin luokkiin on esitetty raportin liitteinä olevissa kartoissa.

I Maisemallisesti arvokkaat, erityisen viehättävät tieosuudet

A. Luonnonmaisemiltaan arvokkaat tiet. Sisältää monipuolisia luonnon maisema-arvoja (mm. järviä, jokia, lampia, soita, tunturimaisemia). Tiet sopeutuvat hyvin maisemaan. Ainoastaan pieniä epäkohtia tai paikallisia ongelmia saattaa esiintyä. Luokkaan voi kuulua osuuksia niin valta-, kanta- kuin seututeistakin.

Kuva 16. Luonnonmaisemiltaan arvokas tieosuus Kaunispäällä. Kuva Pertti Tuisku.

B. Kulttuurimaisemapainotteinen jakso. Ryhmään kuuluvat tiet, jotka sivuavat arvokkaita kulttuurimaisemia tai -ympäristöjä. Usein on kysymyksessä kylämäinen kokonaisuus, jossa on peltoja, vesistönäkyelmiä, rakennuksia, pihapiirejä jne. Tie on usein olennainen osa kokonaisuutta. Tyypillistä tiejaksoille on hyvä ja selkeä rytmi ja maastoon sitoutuminen. Pieniä epäkohtia tai paikallisia ongelmia saattaa esiintyä.

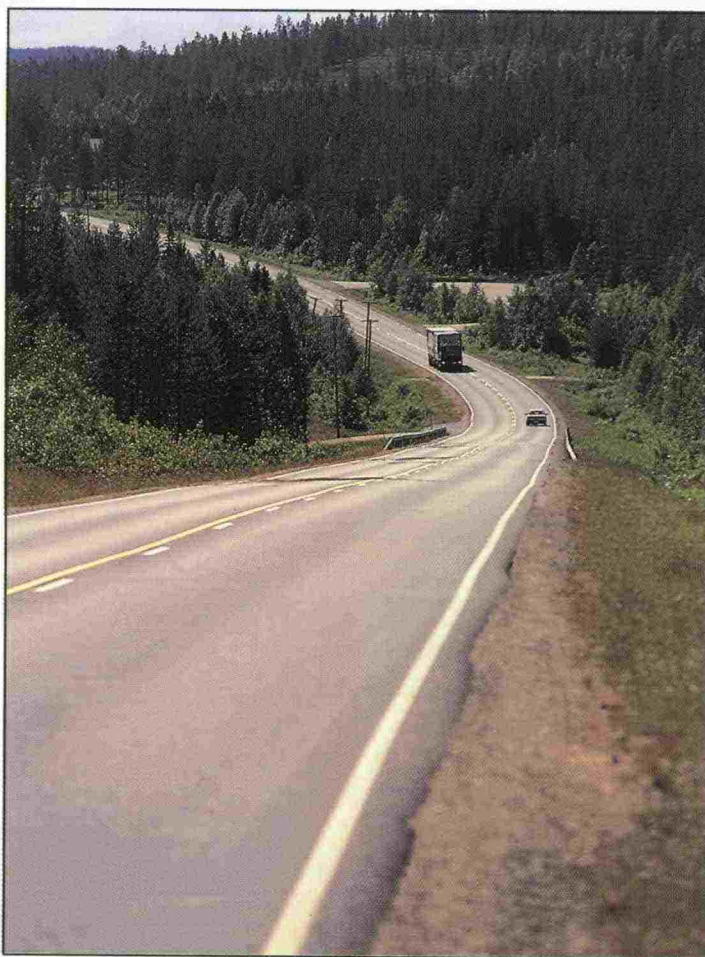
Kuva 17. Arvokas, vanha tielinja sopii herkkään kulttuurimaisemaan. Kuva Pertti Tuisku.

II Maisemallisesti hyvät tieosuudet

Tie noudattelee pääosin maisemarakennetta, on rytmiltään hyvä ja ilmentää maisemaa. Ympäristössä ei välttämättä ole erityisiä maisema-arvoja, mutta usein tie kulkee vaihtelevassa maisemassa. Tieosuus saattaa jopa kulkea maisemallisesti arvokkaiden alueiden halki. Ympäristö on joko pääosin metsäinen tai rakennettua maisemaa, joka käsittää kaikenkokoisia asutuskeskittymiä maaseutumaisista kylistä suuriin kaupunkeihin. Yksittäisiä tai vähäisiä maiseman epäkohtia esiintyy, mm. näkymien umpeenkasvua.

III Maisemallisesti keskinkertaiset tieosuudet

Tiet ovat kovalinjaisia ja yksitoikkoisia etenkin suuriluokkaisilla valta- ja kantateilla. Ympäristö on pääosin metsäinen. Ympäristössä ei ole erityisiä maisema-arvoja. Lähiympäristöön sopeutumisessa esiintyviä epäkohtia ovat esimerkiksi tien korkea taseus, maastonleikkaukset, jyrkät luiskat ja penkereet, kevyen liikenteen väylien syvät ja paljaat välikaistat. Kylien ja taajamien läpi tie kulkee usein hallitsevana ja suoraviivaisena.

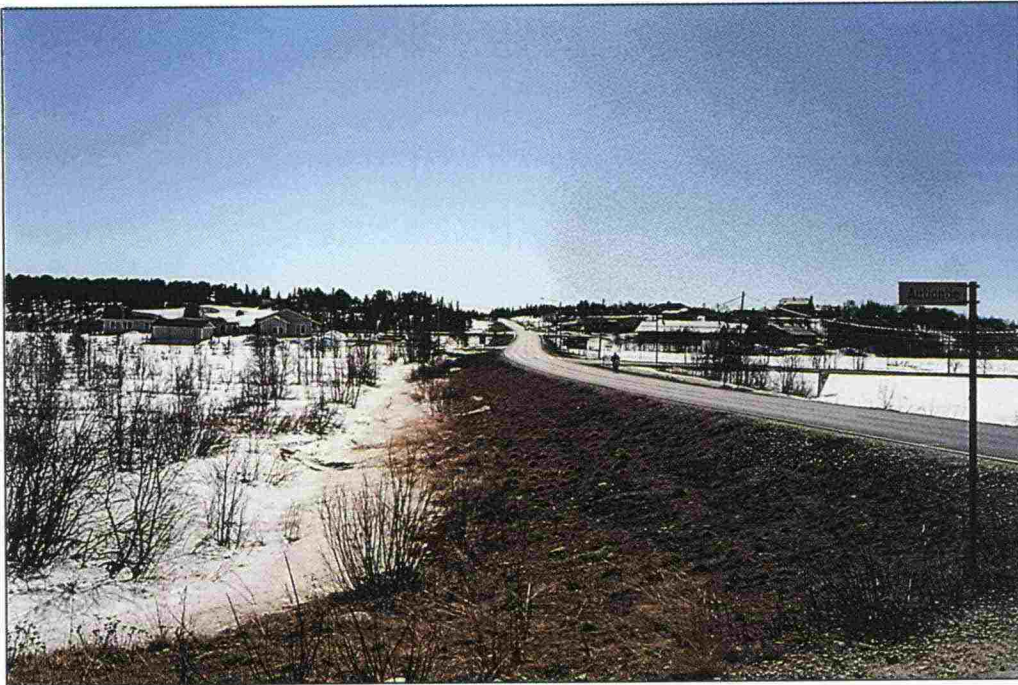
Kuva 18. Maisemallisesti hyvä tieosuus sopii maastonmuotoihin. Kuva Pertti Tuisku.

Kuva 19. Maisemallisesti keskinkertainen tie on ympäristössään jäykkälinjainen.

IV Maisemallisesti ongelmalliset tieosuudet

Maiseman muotoihin ja rytmiin sopeutumaton tieosuus, joka aiheuttaa suuria maastonleikkauksia, pengerryksiä jne. Rakennetussa ympäristössä, kuten taajamissa, ympäristöltään huonolaatuinen tiejakso, jolla häiritsee maisemaan sopeutumattomat rakennukset, tienvarsimainonta, istutusten puute, ympäristön huono hoitotaso, liikennejärjestelyjen hallitsevuus, viimeistelemätön tieympäristö jne.

Kuva 20. Maisemallisesti ongelmallinen tie kulkee taajaman läpi korkealla penkereellä ja hallitsee voimakkaasti ympäristöään.

5 Tiekohtainen kuvaus

5.1 Vt 4

Oulun läänin raja - Tervola

Kokonaisvaikutelma

Jakso on yksitoikkoinen. Pääosin ympäristö on metsäistä ja maasto on loivapiirteistä. Asutusta jaksolla on Kemiä lukuunottamatta vähän. Simon kohdalla tielle näkyy taajamaa, mutta varsinainen kirkonkylä jää tiestä syrjään. Jaksolla on myös joitakin huoltoasemia. Tie on hyvin hallitseva, leveä ja juohevasti linjattu, siinä on pitkiä suoria ja laajoja kaaria. Tie noudattelee suurpiirteisesti maaston muotoja.

Maisemalliset arvot

Maisemallisia arvokohtia ei tieosuudella juurikaan ole. Maiseman arvoalueet, kuten Simojoensuun maisema-alue, jäävät tiestä syrjään. Suurten joki-en, Kemijoen ja Simojoen, ylitykset muodostavat kohokohdat tiemaisemassa.

Ongelmat ja suositukset

Tie kulkee ympäristöään hieman korkeammalla. Paikoin lähiympäristössä ovat ongelmana myös laajat paljaat luiskat ja kallioleikkaukset, minkä vuoksi tie aiheuttaa aikamoisen aukon metsämaisemaan.

Kemin ohitustiejaksolla liikennejärjestelyt ovat hyvin hallitsevia, erityisesti eritasoliittymät tekevät tiestä melkoisen maisemahäiriön tasaisessa maastossa. Ohitustieltä avautuvat näkymät ovat yksitoikkoiset ja ikävän takapihamaiset. Kokonaisuutena voisi ohitustien varsia hoitaa korkeatasoisemmin sekä tehdä monipuolisempia istutuksia. Myös liikennejärjestelyt lisäävät entisestään näkymien sekavuutta tien yläpuolisine opasteineen ja liikennevaloineen. Ympäristössä on jo tehty tienäkymiä pehmentäviä istutuksia, mutta tulokset eivät vielä ole näkyvissä. Kylltien ym. opasteiden ilmettä voisi yhtenäistää. Myös valtatie 21:n liittymää voisi enemmän korostaa esimerkiksi maisemassa selkeästi erottuvien puuistutuksien.

Jotkut avohakkuualueista on rajattu maisemarakenteeseen nähden liian suoraviivaisesti. Paikoin on yritetty jättää parin puun levyinen suojakaista, tosin se on täysin riittämätön. Peltojen kohdalla on ongelmana tien varsien pusikkoisuus. Tien varsien vesakon raivausta tulee avoimien peltoalueiden kohdalla sekä asutuilla alueilla tehdä useammin kuin muualla.

Tiemaiseman elävöittämiseksi metsän reunoissa voisi kasvillisuutta hoitaa paikoin puustoa harventamalla sekä yksittäispuita ja puuryhmiä esiin poimimalla. Tieosuudelle voisi kohokohdiksi sijoittaa myös pari uutta levähdysaluetta. Tienvarsien hoitotasoa voisi taajamien ja asuttujen alueiden kohdalla tehostaa.

Tervola - Rovaniemi

Kokonaisvaikutelma

Maasto on suhteellisen tasaista, Rovaniemen tuntumassa on ehkä hieman enemmän maaston muotojen vaihtelua. Maisemat ovat suhteellisen kulttuuripainotteiset, varsinkin mitä lähemmäksi Rovaniemeä saavutaan. Tämä johtuu Kemijoen varren asutusmaisemien vaikutuksesta. Kemijoki muodostaakin koko maiseman selkärangan, jota asutus ja tie seurailevat. Maisemat koostuvat melko hajanaisen ripotellen tien ja joen varrelle nauhamaisesti asettuneesta asutuksesta ja niiden välisistä lyhyistä metsäisistä osuuksista - kylät venyvätkin jopa useiden kilometrien pituisiksi ja heti kun edellinen loppuu alkaakin melkein seuraava. Leveä ja hallitseva tie sopeutuu suurmaiseman muotoihin. Tie on jouhevasti linjattu, siinä on suoria ja laajoja kaaria.

Kuva 21. Valtatien 4 ympäristöä Muurolassa. Kuva Pertti Tuisku.

Maisemalliset arvot

Maisemallisesti hienoimmat osuudet ovat Jaatilan, Ruikan ja Koivun kylien tietämillä. Niissä rakennuskanta ja peltoaukeat muodostavat kaunistaa maaseutumaisemaa. Myös muualla on tieosuudella viehättäviä maaseutumaisia piirteitä kuten puukujanteita, pihapiirejä ja hienoja, vanhoja rakennuksia. Arvokas elementti kylissä sekä paikoin muillakin kohdilla on näkymät Kemijoelle. Valitettavasti hienoin Kemijoen ranta-asutusmaisema jää pääosin tiestä sivummalle. Rovaniemen sisääntulojaksolla avautuu hienot näkymät sekä vesistölle että eteenpäin kaupungin silhuettiin kirkkontorneineen.

Ongelmat ja suositukset

Kylien halki tie kulkee hallitsevana, monin paikoin erityisesti syvät pensoituneet ojat irrottavat sen ympäristöstään. Joen varren asutusmaisemien suurimpia uhkia on peltojen umpeenkasvu, joka voidaan estää esimerkiksi viljelystä poistuneiden peltojen hoitamisenä niittyinä. Paikoitellen maisema-

häiriöitä aiheuttavat myös ulko-varastointi, ränsistyvät rakennukset ja maisemaan huonosti sopeutuva rakentaminen. Kylien ja avoimien peltomaisemien kohdilla voisi tieympäristön hoitotasoa parantaa. Tien varsia ja muutakin ympäristöä voidaan hoitaa yhteistyössä kylätoimikuntien ja/ tai kuntien kanssa. Tieosuudelle voidaan sijoittaa levähdysalueen vaikkapa Jaatilan seutuville. Kemijoen näkymistä voisi kenties joissain kohdin parantaa puustoa harventamalla muodostaen selviä puuryhmiä ja aukkoja. Näin esimerkiksi Hirvaan ja Koivun kylien kohdilla.

Paikoitellen rautatie kulkee tien vierellä epäsiisteine penkereineen, mutta varsinaisen häiritsevä se ei ole kuin parissa kohdin. Yksittäisiä häiriötekijöitä ovat myös maisemia halkovat suurjännitelinjat, erityisesti Petäjäisen kylän kohdilla ilmassa risteilevä johtoviidakko.

Rovaniemen sisääntulossa on ongelmana automarkettien, teollisuushallien, ulkomainosten ym. sävyttämä ympäristö, jossa tievarsien maankäytön sekavuus ja joutomaa-alueet heijastuvat tieympäristöön epäsiistinä ympäristönä. Rovaniemen läpikulkujakso on sujuva. Liikennejärjestelyt monine kaistoineen ja eritasoliittymineen on hallitsevin tekijä maisemassa. Tielle näkyy runsaasti kaupunkirakennetta.

Rovaniemi-Sodankylä

Kokonaisvaikutelma

Ympäristö on pääosin metsäistä lukuunottamatta paria kohokohtaa. Maasto kumpuilee eteläosissa loivapiirteisesti, paikoitellen kohoaa yksittäisiä vaaroja ja vaaraselänteitä. Raudanjoen seudulta pohjoiseen alkavat Lapin aapa-seudun tasaiset maisemat. Asutusta osuudella on melko vähän, Sodankylän ja Rovaniemen lisäksi vain joitakin järvien rannoilla sijaitsevia pikku kyliä sekä yksittäistaloja peltotilkkuneen. Jonkin verran on suomaista ympäristöä, erityisesti pohjoisosissa. Joet ja pienet järvet tuovat myös hetkellistä vaihtelua tiemaisemiin. Tie on hallitseva ja leveä, ja siinä on pitkiä suoria ja loivia kaarteita. Se kuitenkin sopeutuu suurmaiseman muotoihin.

Maisemalliset arvot

Välillä Yli-Nampa - Raudanjoki avautuu vaihtelevien maastonmuotojen ansiosta avaria kaukonäkymiä ympäröiville vaaroille, soille ja jokilaaksoihin. Jakso muodostaa selkeän maisemallisen kohokohdan tiemaisemassa. Vastaavanlaista maisemaa on jonkin verran etelämpänäkin, mm. Al-Namman tienoilla. Rovaniemen pohjoisella sisääntulojaksolla kaupungin yhtenäisen silhuetin näkyminen Ounasjoen yli on hienoa, erityisesti Jätkänkynttilä-silta on upea maamerkki. Sodankylän sisääntulossa etelästä ovat tärkeitä elementtejä vesistönäkymät Kitiselle ja Jeesiöjoelle sekä maamerkinä toimiva kirkko.

Ongelmat ja suositukset

Napapiirin alueen ilme on epäyhtenäinen. Erityisesti tien länsipuolella sijaitsevat huoltoasemat ovat silmiinpistäviä. Lisäksi tie kulkee alueen halki hallitsevana ja ympäristöönsä sopeutumattomana. Alueen ilmettä voidaan ko-

hentaa havaittavuutta parantamalla, istutuksin ja hoitotasoa nostamalla. Myös opasteiden, kylttien ym. ilmettä tulisi yhtenäistää.

Paikoitellen on ongelmana peltojen pensoittuminen. Tienvarsien vesakon raivaaminen on tärkeämpää peltojen kohdalla kuin muualla. Muutenkin asutusmaisemien ilme kaipaisi "piristystä". Valtatien 4 maisemanhoitoprojektissa on jo aloitettukin siistimään ympäristöä. Maisemallisten kohokohtien luomiseksi tulee hienojen suoalueiden, jokien ja järvien näkymistä parantaa. Paikoitellen niiden näkymisen parantamiseksi pitäisi harventaa puustoa.

Erityisesti Raudanjoen levähdysalueen ilme kaipaa kohentamista. Kunnostustoimet onkin aloitettu kesällä 1996. Alueessa on maisemiensa puolesta potentiaalia kehittyä vetovoimaiseksi pysähdyspaikaksi. Torvisen levähdysalue on myös ilmeeltään hoitamaton, eikä houkuttele pysähtymään - senkin kehittämiseksi voisi tehdä vastaavanlaisia toimenpiteitä.

Kuva 22. Torvisen kylämaisema valtatiellä 4 on yksi matkan kohokohdist.

Sodankylä - Ivalo

Kokonaisvaikutelma

Maisemat tarjoavat selvästi enemmän hienoja elämyksiä verrattuna Rovaniemen ja Sodankylän väliseen osuuteen. Tiemaisemia leimaavat luonnonelementit. Asutusta on vähän, ja vielä vähemmän on viljelyksiä. Eteläosissa on jonkin verran enemmän pieniä kyliä ja yksittäistaloja. Autioituminen on lyönyt leimansa vähäisiin asutusmaisemiin. Saariselkä muodostaa suuren matkailutaajaman hotelleineen ja mökkikyläineen. Pääosin on metsäistä, metsien ilme muuttuu yhä harvemmaksi ja kitukasvuisemmaksi, mitä pohjoisemmaksi mennään. Maasto on eteläosissa suhteellisen tasaista, Saariselän tienoilla se alkaa kohota voimakkaammin. Tie on hallitseva ja liik-

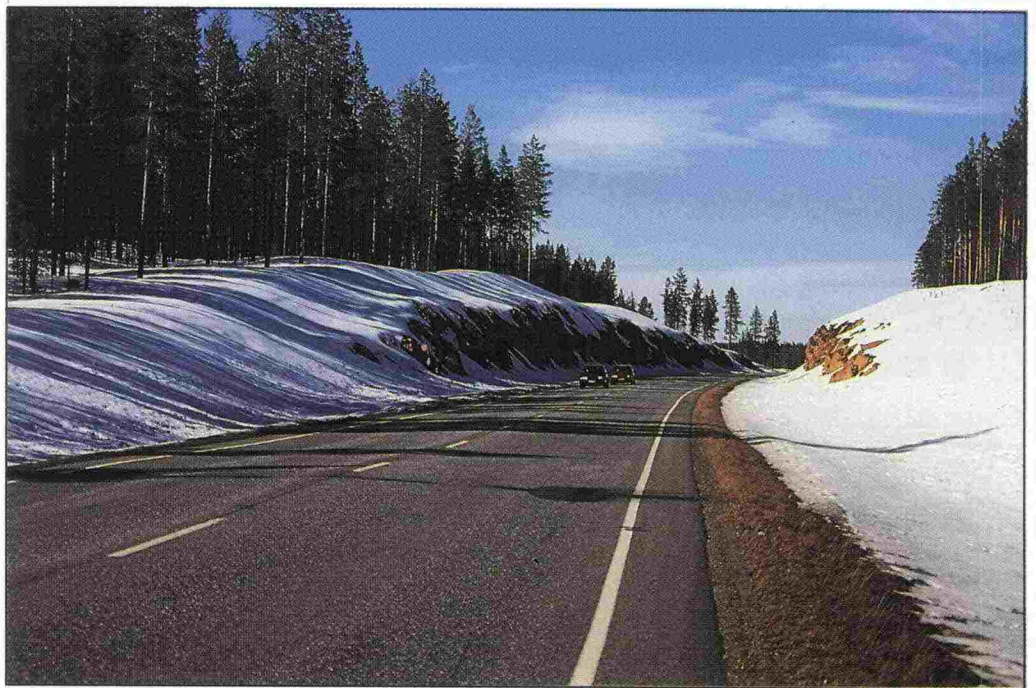
teellisesti sujuva. Siinä on loivia kaarteita ja pitkähäköjä suoria. Suurmaiseman muotoja tie noudattelee suhteellisen hyvin. Saariselän tunturimaisemissa tie sopeutuu maisemaan sulavasti, valtatie rytmi vastaa hyvin suurimuotoista maisemaa.

Maisemalliset arvot

Maisemallisesti hienoja elementtejä ovat joet, tekoaltaat, aukeat suoalueet sekä pohjoisemmassa tunturimaisemat. Erityisen kaunista tiemaisemaa on välillä Petkula - Madetkoski, missä maisemalliset kohokohtat muodostuvat aukean Ilmakkaavan, Vajukosken altaan ja Kitisen kohdalle. Myös Porttipahdan tekojärvi on hetkellinen tiemaiseman kohokohta. Saariselästä hie-
man etelään on viehättävää kynttilälätkävaista kuusikkometsää, ns. Purnukuusikkoa. Samoilla kohdilla tuo tiemaisemiin vaihtelua myös Nattasten paljaiden tunturilakien näkyminen idän suunnassa. Myös Kaunispään kohdalla on upeaa tunturikoivikkoista paljakkamaisemaa. Ivalon kirkonkylässä tarjoaa Ivalojoen kauniita näkymiä.

Ongelmat ja suositukset

Vanhan tielinjan sekä tietöiden jäljet näkyvät vielä aukkoina ja penkereinä maisemassa johtuen tehtyjen istutusten pienuudesta. Tieympäristössä tulee luonnon herkkyyden ja huonon uusiutuvuuden takia tehdä varoen toimenpiteitä, ja niiden jäljet on erityisen huolella viimeisteltävä. Sodankylän pohjoisella sisään-tulojaksolla on ongelmana tien hallitsevuus ja leveys sekä paljas tietila. Teollisuushallit paljaine ympäristöineen, autoliikkeet, ulkomainokset ym. muodostavat sekavaa tieympäristöä.

Kuva 23. Talviasuinen kallioleikkaus on komea yksityiskohta valtatiellä 4.

Ylä-Postonjoen pysäköintialuetta voitaisiin kehittää korkeatasoiseksi levähdysalueeksi. Tällä hetkellä ympäristön ilme on paljas ja aika ikävä. Myös Könkään kohdalla sijaitsevalla pysäköintialueella olisi sijaintinsa ja maisemiansa puolesta potentiaalia kehittyä houkuttelevaksi levähdysalueeksi.

Näkymiä Vajusen altaalle ja Kitiselle voisi paikoitellen lisätä puustoa harventamalla luoden selkeitä puuryhmiä sekä näkymäaukkoja. Pidempiä metsäisiäkin osuuksia tulee jättää, jotta vesistön näkyminen ei muodostuisi liian tavanomaiseksi tiemaisemassa, vaan muodostaisi nimenomaan maisemallista vaihtelua. Madetkosken kohdilla on ongelmana Kitisen rannalla sijaitseva maanlajitusalue, joka tulisi maisemoida esim. puuistutuksin.

Peurasuvannossa tiealueen ja pihan rajautumista voisi selkeyttää ja jäsenellä piha-aluetta. Porttipahdan pohjoisrannalla sijaitsevasta pysäköintialueesta voisi kehittää korkeampitasoisen levähdysalueen - ainakin näkymiä pysäköintialueelta tekoaltaalle voisi parantaa puustoa raivaamalla.

Saariselän paikallistien risteyksen tuntumassa on hieman sekavaa ympäristöä, mikä johtuu paljon mainosten, opasteiden ym. kylttien epäyhtenäisyydestä. Alueen ilmettä kannattaa kohentaa sen matkailullisen merkityksen vuoksi.

Ivalon keskusta on yhtä aukeaa asfalttikenttää, joka kaipaa jäsentämistä. Tie on leveä ja ikävän suora sekä tietila paljas. Autot ja pysäköintialueet hallitsevat taajamakuva. Keskustassa olisi aihetta kokonaisvaltaisen ympäristön parannussuunnitelman tekemiseen.

Ivalo - Utsjoki

Kuva 24. Saamen silta Tenojoen yli on hieno maamerkki jylhässä maisemassa Utsjoella. Kuva Pertti Tuisku.

Kokonaisvaikutelma

Maisemallisesti osuus on vaihtelevaa ja elämyksellistä. Luonnonmaisema hallitsee, asutusta on vähän. Inarijärven tuntumassa ja Utsjoen laaksossa asutusta on hieman runsaammin kuin muualla. Niissä ilmasto on luonut asutukselle suotuisimmat olosuhteet. Sen huomaa niillä kohdin myös kasvillisuuden poikkeuksellisesta rehevyydestä, sillä mäntyjen osuus metsäku- vassa on varsin runsas. Maaston muodot ovat pääosin varsin voimakaspiir- teiset, erityisesti Utsjoen laaksossa on jyrkkiäkin vaihteluita. Sujuvalinjainen tie sopeutuu suurmaiseman muotoihin hyvin. Kaamasesta jonkun matkaa pohjoiseen tunturimaiset ovat mittakaavaltaan laakean valtavat, ja tien rytmi sulautuu näillä kohdin suuriin muotoihin täysin. Näissä valtavankokoi- sissa maisemissa voimalinjatkin hukkuvat maisemaan.

Maisemalliset arvot

Erityisesti väli Ivalosta Kaamaseen on viehättävää maisematieosuutta. Ky- seisellä jaksolla on myös tavallista enemmän levähdysalueita. Pari vanhaa tielinjaa hyödyntävää levähdysaluetta ovat erityisen hienoja. Vesistöjen runsaus on maisemallisesti merkittävä tekijä, mutta myös muita tärkeitä luonnonelementtejä löytyy, kuten vaihtelevaa tunturimaisemaa, soita jne. Hieno yksittäinen maisemakohde on Inarijärven Ukonkivi. Inarin pohjoisessa sisääntulossa on hienoa avonaiset vesistönäkymät, ja niiden takana levit- täytyvä yhtenäinen kirkonkylän silhuetti. Etelästä tultaessa Inarin kirkko toimii maamerkinä.

Pierkivaaranjängän soidensuojelualue Kaamasen pohjoispuolella muodos- taa maisemallisen kohokohdan. Säytsjärven kohdilta pohjoiseen aina Uts- joelle saakka ovat maisemat kauniita. Ensin on aukeaa koivikkoista tunturi- maisemaa laajoine suoalueineen ja kaukonäkymineen. Mieraslompolosta alkaen tie kulkee etelä-pohjoissuuntaisessa Utsjoen laaksossa, missä tun- turimaisemien reunustama joki suvantoineen ja harjuselänteiden viipaloimi- ne järvineen muodostaa maisemallisen kohokohdan. Koko osuus Mieras- lompolosta Utsjoen taajamaan onkin luokiteltu valtakunnallisesti arvok- kaaksi maisema-alueeksi sekä kansallismaisemaksi. Ennen Utsjoen kirkon- kylää maiseman kohokohdan muodostavat Mantujärven kirkko sekä kirkko- tuvat. Utsjoen taajaman pohjoisosassa upea katseen vangitsija on Saamen silta, joka ylittää Tenojoen.

Ongelmat ja suositukset

Inarijärven seudulla tien sopeutumista vaikeuttaa osittain tien kulkeminen vasten maiseman suuntautuneisuutta. Inarinportin pysäköintialueesta voisi kehittää levähdysalueen. Se kaipaisi hieman viimeistelyä ja korkeampita- soista varustelua. Ukonjärven pohjoispäässä sijaitsevan levähdysalueen ilmettä voisi myös kohentaa istutuksin, lisävarusteluin, näkymien paranta- misella Ukonjärvelle puustoa harventamalla sekä luiskia muotoilemalla. Ukonkiven olemassaoloa voisi hyödyntää sijoittamalla sen kohdalle leväh- dysalueen ja luomalla sen kohdalle puustoa harventamalla paremmat nä- kymät kivellet. Myös kivistä kertova opastetaulu voisi olla paikallaan. Ken- ties levähdysalueelle voisi sijoittaa kaukoputken, jotta ihmiset voisivat tar- kemminkin tarkastella tuota hienoa luonnonmuodostumaa.

Inarin kirkonkylän keskusta kaipaisi tieympäristön parannussuunnitelmaa. Ongelmana on tien leveys ja hallitsevuus sekä tietilan jäsentymättömyys, sillä matalat, edustapysäköintien vuoksi kaukana tiestä sijaitsevat liikera-kennukset rajaavat tilaa heikosti. Rakennuskannan ilme on epäyhtenäinen. Inarijärveä voisi hyödyntää taajamakuullisena tekijänä enemmänkin.

Utsjoen laakson eteläpäässä on pari maanottoaluetta, jotka tulisi maise-moida metsittämällä ja maastoa muotoilemalla. Maanottoalueet muodosta-vat hienolla maisema-alueella erityisen häiritsevän tekijän. Kenesjärven kohdalla voisi parantaa museokohteeksi luokitellun Utsjoen vanhan postipo-lun opastusta. Utsjoen taajamassa voisi suoraa tietä jaksottaa esim. suoja-tiesaaarekein tai istutuksin.

5.2 Vt 5 Kajaani - Sodankylä

Kokonaisvaikutelma

Ympäristö on pääosin metsäinen, monin paikoin varsin yksitoikkoinen. Maasto kohoilee pääosin melko loivapiirteisesti, kaakkoisosissa Kuusamon vaaraseudulla jo voimakaspiirteisemminkin. Kemijärven kaupungin sekä joidenkin pikkukylien lisäksi asutusta on vähän - poikkeuksena väli Tapion-niemestä Pelkosenniemelle, missä Kemijoen varren asutusmaisemat elä-vöittävät tiemaisemaa. Välillä on varsin "ihmisen koskemattomia" osuuksia, kuten tieosuus Kairalasta pohjoiseen. Suot sekä pienet järvet ja joet tuovat paikoin vaihtelua tiemaisemiin. Tie on suunnattu varsin suurpiirteisesti, suuntauksessa on käytetty suhteellisen paljon suoria sekä loivia kaarteita. Se sopeutuu koko jaksolla hyvin suurmaisemaan.

Kuva 25. Kemijärven kaupungin sisääntuloa korostavat vanhat, jyrkevät männyt.

Maisemalliset arvot

Kemijärvellä, maisemallisessa solmukohdassa Kemijoen rannalla sijaitsevat hautausmaa ja Kemijärven kaunis kirkko. Ne näkyvät erityisen hienosti saavuttaessa kaupunkiin idän suunnasta. Kemijoki on tärkeä maisemallinen elementti. Erityisen merkittävä se on Kemijärven kaupunkikuvassa, mutta myös Kemijärveltä pohjoiseen luo joen näkyminen tiemaiseman kohokohtia. Mooseksenkuru Suomotunturin liittymästä etelään muodostaa selvän maisemallisen kohokohdan. Tie kulkee jyrkkäpiirteisessä kurussa, missä vaihtelevien maastonmuotojen ansiosta avautuu mielenkiintoisia tienäkymiä. Hieman pohjoisempaa tuo tienäkymiin vaihtelua Suomotunturin näkyminen. Myös Pyhätunturi näkyy kaukaisuudessa hienosti Vuostimon kohdalla. Kairalan kylä Pelkosenniemen pohjoispuolella on maisemallisesti hieno kokonaisuus, ja se onkin luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisemalueeksi.

Ongelmat ja suositukset

Maaninkavaarassa tie kulkee hallitsevana kylän halki, pensoittuneet penkereet ja luiskat häiritsevät muutoin varsin viehättävää kyläkuva. Myös Kiemunkivaarassa ja Saunavaarassa on tiellä vaikeuksia sopeutua kyläkuvaan suurine penkereineen. Tohmossa, Kemijärven pohjoispuolella ovat ongelmana kevyen liikenteen väylien välikaistojen syvät ja paljaat ojat. Pienipiirteisesti vaihtelevilla maaston kohdilla, kuten Mooseksenkurussa, luiskat ja leikkaukset ovat silmiinpistäviä. Luiskat on kuitenkin pääosin muotoiltu suhteellisen loiviksi, mikä saa tien hieman paremmin liittymään ympäristöönsä. Tämän seurauksena tosin luiskat ovat varsin leveät ja tietila aukea.

Tärkeitä liittymiä voidaan korostaa ja niiden hahmotettavuutta parantaa esimerkiksi puuistutuksin ja muutoinkin hoitaa niiden ympäristöä korkeatasoisemmin. Tällaisia liittymäalueita ovat mm. kt 82:n risteykset Kemijärvellä ja Joutsijärvellä sekä Suomotunturin (mt 9452) ja Pyhätunturin (mt 962) liittymät.

Kemijoen varren kulttuurimaisemia ja sen seurauksena myös jokinäkymiä uhkaa umpeutuminen, kun pellot ovat jäämässä pois viljelyksestä. Peltoja voisikin hoitaa niittymäisinä, jotta ympäristön avoimuus säilyisi sekä tiemaisemassa tärkeät jokinäkymät eivät peittyisi. Tienvarsia on hoidettava tehokkaammin avoimilla kohdilla. Tienäkymiä voitaisiin elävöittää avaamalla näkymiä vesistöille puustoa raivaamalla. Raivausta kaivattaisiin mm. Karhujärven kohdalla sekä tieosalla 409 Pelkosenniemen eteläpuolella.

Kemijärven kaupungissa olisi tärkeää tieympäristölle ja muullekin ympäristölle tehdä kokonaisvaltainen parantamissuunnitelma. Erityisesti parannusta tarvitaan läntisen sisääntulon ja keskustan risteyksen seudun ilmeeseen. Ongelmallisia tekijöitä kaupunkikuvassa ovat hallitseva tieympäristö, sekavan maankäytön heijastuminen tiemiljööseen, paikoin ympäristön huono hoitotaso sekä rautatie oheisalueineen.

Suomotunturin liittymän kohdilla sijaitsevan levähdysalueen ilme on tällä hetkellä ankea. Aluetta voisi kehittää istutuksin ja varustein. Jaksolla on useita levähdysalueita, joiden toteutus on puutteellinen, vaikka niiden maisemallinen sijainti tarjoaakin hyvät mahdollisuudet hienon levähdysalueen

kehittämiseksi. Tällaisia levähdysalueita ovat mm. Maaninkavaaran eteläpuolella, Levärannan seutuvilla sekä Kiemunkivaarassa sijaitsevat levähdysalueet. Niitä voitaisiin kohentaa viimeistely- ja hoitotasoa parantamalla. Tien kaakkoisosissa näkyy tielle muutamia avohakkuualueita, joiden suoraviivainen rajausta pistää silmään. Hakkuualueita suunniteltaessa tulisi ainakin tien varsilla rajata ne paremmin maaston muotojen mukaisesti ja jättää suojapuustoa tien varrelle.

5.3 Vt 21

Keminmaa - Pello

Kokonaisvaikutelma

Kokonaismielikuva jaksosta on ihmisen asumusmaisema, erityisesti eteläosissa jaksoa. Kylät ovat tien ja joen varrelle nauhamaisesti levittäytyneitä, pääosin pienipiirteisiä ja ilmeeltään avoimia maaseutukylä. Jakso on varsin vaihteleva ja mielenkiintoinen. Maisemallisesti todella hienoja osuuksia on muutama, ja ne ovat edustavia otoksia Tornionjokivarren kulttuurimaisemista, joiden vaikutus harmillisen vähän ulottuu aivan valtatie ympäristöön. Jakson pohjoisosissa ympäristö on metsäisempi. Maasto on loivapiirteistä, erityisesti viljelysvaltaisemmilla alueilla hyvinkin tasaista - joitakin yksittäisiä vaaramaisemia näkyy jakson pohjoisosissa kauempana idän suunnassa. Tie sopeutuu tasaisehkoon suurmaisemaan.

Maisemalliset arvot

Tornionjoki on tärkeä maisemaelementti Tornion pohjoiseen, se toimiikin koko maiseman selkärankana. Myös erityisesti Tornion kaupungin sekä Pellon taajaman kohdalla joki on tärkeä maisematekijä. Kulttuurimaisemaosuudet sijoittuvat Karungin ja Aavasaksan välille sekä Juoksengin ja Turtolan kohdille. Ne koostuvat peltomaisemista, hajanaisesti ripotellen tien varrelle sijoittuneista hienoista rakennuksista ja pihapiireistä, komeista pihapiiristä sekä tietenkin jokinäkymistä. Ruotsin puolellakin näkyy paikoitellen viehättäviä kyläsilhouetteja. Valtatie sopeutuu useimmiten suhteellisen hyvin näihin maisemiin. Aavasaksalla hieno elementti on valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi sekä kansallismaisemaksi luokiteltu Aavasaksanvaara.

Kuva 26. Vanhat männyt luovat näyttävää tietilan viherreunaa Pellossa. Syvät ja paljaat väliskaistat tekevät tiestä hallitsevan.

Ongelmat ja suositukset

Tie kulkee muutamaa poikkeusta lukuunottamatta melko hallitsevana maisemien halki. Paikoin syvät ja suhteellisen jyrkkämuotoiset ojat tuntuvat irrottavan sen ympäristöstään. Joidenkin kylien kohdalla sekä myös Torniossa etelään tien lähiympäristöä häiritsevät paljaat ja ojamaiset kevyen liikenteen väylän välikaistat. Rautatien eritasoliittymissä tie muodostaa penke-reellä näkyvän maisemavaurion tasaisessa maisemassa.

Erityisesti Kaakamon sekä Kukkolankosken levähdysalueita voitaisiin kehittää ympäristöltään tasokkaammaksi. Niille voitaisiin sijoittaa uusia varusteita sekä tehdä istutuksia ja viimeistellä muutoinkin ympäristöä. Korpikoskien kohdalla sijaitsevan levähdysalueen istutusten kasvuunlähtö tulee varmistaa ja tarvittaessa tehdä täydennysistutuksia. Samoin Martimossa sijaitseva levähdysalue kaipaisi ympäristön siistimistä ja viimeistelyä, lisävarustuksia ja istutuksia.

Vanhan viljelysmaiseman ränsistyminen ja umpeenkasvu uhkaa maisemakuvan säilymistä. Pensaikot peittävät jokinäkymiä. Erityisesti tämä näkyy tieosuudella Kukkolasta Tornioon. Tornionjoki näkyy useassa kohdin nimenomaan rantapeltojen ansiosta, joten niiden säilyminen avoimena on olennaisen tärkeää tiemaisemakuvalle. Mikäli viljelytoiminta loppuu, voitaisiin alueita hoitaa niittyinä. Myös tienvarsien pusikoita tulee avoimien näkymien ylläpitämiseksi raivata tavallista useammin erityisesti hienoissa kulttuurimaisemissa. Tornionjoen näkymistä voitaisiin tiemaiseman elävöittämiseksi parantaa paikoin välillä Pello - Aavasaksa puustoa harventamalla, siten että muodostuisi aukeampia jaksoja ja toisaalta taas selviä puurykelmiä.

Tien tuntumassa kulkee paikoin rautatie, ja joissain kohdin sen hoitamaton näkymiä sulkeva pengeri muodostaa maisemahäiriön. Rautatiepenkereen ympäristön hoitotasoa tulee parantaa sekä kehittää selkeitä puuryhmiä radan varren kasvillisuudesta. Etelästä Pelloon saavuttaessa tulee ensimmäisenä vastaan teollisuus- ja varastoalue, jonka ilme kaipaisi kohennusta esim. istutuksin.

Pello - Muonio

Kokonaisvaikutelma

Ympäristö on jaksolla enimmäkseen metsäistä. Pienet järvet ja suonäkymät elävöittävät jonkin verran tiemaisemia. Asutusta on vähän, isompien taajamien, Pellon, Kolarin ja Muonion lisäksi vain muutamia kyliä ja harvakseltaan yksittäistaloja. Maasto on suhteellisen loivapiirteisesti kumpuilevaa. Suurmaiseman muotoja tie noudattelee joustavasti.

Maisemalliset arvot

Maiseman kohokohtia ovat Muonionjoen näkyminen muutamassa kohdin, erityisesti heti Muonion eteläpuolella Pahtosen kohdalla. Tiemaiseman hieno yksityiskohta on myös ns. Kolikkomänty.

Kuva 27. Pihapiiri komeine puineen on metsäisen tiemaiseman kohokohta valtatiellä 21.

Ongelmat ja suositukset

Tie kulkee melko hallitsevana maisemien halki. Alavammilla kohdilla tie kulkee korkealla ympäristöönsä nähden (penkereet jopa 4-5 m), mitä korostava jyrkät luiskat. Luiskia voitaisiin muotoilla paremmin ympäristöön sopeutuviksi maisemallisesti merkittävillä tiejaksoilla. Erityisesti taajamissa luiskia voidaan pehmentää istutuksin. Mm. Sieppijärvellä, Kolarissa ja Muoniossa kevyen liikenteen väylän ojamaiset välikaistat sekä istutusten puute häiritsevät.

Vähäisten peltöjen kohdalla maisemakuvaa häiritsee tien varsien pensoittuminen. Niiden kohdalla tulee tien varsia hoitaa tehokkaammin. Tiemaisemien elävöittämiseksi voisi näkymiä järville ja soille lisätä kasvillisuutta raivaamalla. Tienvarsimetsiä voisi kehittää lajistoltaan monipuolisemmiksi sekä poimia esiin puuryhmiä ja yksittäispuita. Kohokohtien luomiseksi voitaisiin nykyisten pysähtymispaikkojen ilmettä kohentaa.

Kolarissa mt 939:n liittymän tuntumassa ja siitä etelään ympäristön ilme kaipaisi kohentamista. Teollisuushallit, räikeät huoltamot sekä erilaiset ulkomainokset luovat melko ikävän kokonaisilmeen. Sitä voisi pehmentää mm. puuistutuksin. Lisäksi tie kulkee hallitsevana ja suorana alueen halki. Tiejärjestelyjen hallitsevuus korostuu liittymien kohdalla. Muonion taajaman ilme valtatielle on keskustan kohdalla takapihamainen. Liikennejärjestelyt hallitsevat maisemakuvaa - valtatiestä on aivan keskustan tuntumassa aiheutunut mm. rumat kalliioleikkaukset. Valtatien ja kantatien liittymäseudulla olisi ympäristön ilmeessä paljonkin parannettavaa.

Muonio - Kilpisjärvi

Kokonaisvaikutelma

Asutusta on vähän, erityisesti Käsivarressa. Muoniosta Karesuvantoon ympäristö on pääosin metsäinen ja yksitoikkoinen. Karesuvannosta Kilpisjärvelle tiemaisemia elävöittävät tunturinäkymät sitä jylhempinä mitä pohjoisemmaksi mennään. Pohjoisempana maisemakuvaan vaikuttavat myös erityisesti puulajirajat, mänty häviää tunturikoivun jäädessä hallitsemaan näkymiä. Maaston kohoilun määrä on vaihtelevaa, esimerkiksi Kilpisjärvellä maasto vaihtelee varsin pienipiirteisesti. Maunusta pohjoiseen on hyvin suurimittakaavaista maaston muotojen vaihtelua. Tie sopeutuu pääosin maisemiin.

Maisemalliset arvot

Karesuvannon eteläpuolella ei ole kovin montaa maisemallista kohokohtaa. Yksi hienoimmista on Yli-Muonion kylä - hieno rykelmämäinen maaseutukylä Muonionjoen varressa. Osuudella on tämän lisäksi joitakin hienoja suo- ja järvinäkymiä. Muoniota pohjoisesta lähestyttäessä näkyy tielle muutaman kerran hienosti Olostunturi.

Karesuvannosta pohjoiseen maisemat ovat upeat. Tieltä avautuu kaukonäkymiä, on hienoja suoaukeita, tunturijärviä ja upeita tunturi- ja jopa vuoris- tomaisemia. Maiseman huipentuma on Kilpisjärven rannalla kohoava mah- tava Saana-tunturi. Saana onkin luokiteltu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisemanähtävyydeksi. Kohokohtia jaksolla on myös Muonionjoen näkymi- nen. Tie kulkee myös useiden pienempien jokien yli. Markkina on ilmeeltään viehättävä rykelmäkylä - erityisesti pohjoisesta saavuttaessa näkyy kylän julkisivu hienosti tiellä kulkijalle.

Kuva 28. Kilpisjärven maisemissa valtatielle 21 avautuu tiheään vaikutta- via näkymiä.

Ongelmat ja suositukset

Karesuvannossa tie kulkee aika hallitsevan suorana kylän läpi, sen aukeus ei kuitenkaan merkittävästi häiritse muutenkin luonteeltaan avarassa ympäristössä. Tietä voisi kuitenkin jaksotella vaikkapa suojatiesaarekkein. Ainoa häiritsevä piirre tieympäristössä on luoteisosan kevyen liikenteen väylän välikaistojen ojamaisuus. Karesuvannon kyläkuva on suhteellisen tasapainoinen, ainoastaan pari uudempaa liikerakennusta sekä yksittäinen ulkova-rastointi sopivat siihen huonosti.

Muoniojoen näkymistä voisi joissain kohdin parantaa puustoa harventamalla luoden selkeitä näkymäaukkoja. Harvennukset on kuitenkin suoritettava varoen muistaen pohjoisen kasvillisuuden huonon uudistumiskyvyn. Maisemallisten kohokohtien luomiseksi eteläosissa voisi tien varrelle myös sijoittaa pari uutta pysähtymispaikkaa. Myös kt 93:n liittymää voidaan korostaa ja sen havaittavuutta parantaa. Mielmukkavaaran kohdalla rinteeseen suoraviivaisesti rajattu avohakkuualue muodostaa maisemarikon.

5.4 Kt 78 Pudasjärvi - Rovaniemi

Kokonaisvaikutelma

Ympäristö on yksitoikkoisen metsäistä ja maasto suhteellisen tasaista. Asutusta jaksolla on vähän. Ainoa suurempi asutuskeskittymä on Rovaniemen lisäksi Ranuan kirkonkylä. Paikoitellen on soista ympäristöä. Myös jotkut vesistönäkymät elävöittävät tiemaisemaa. Tie on linjattu suurpiirteisesti, siinä on melko paljon suoria tai loivia kaarteita. Tie sopeutuu kuitenkin suhteellisen tasaiseen suurmaisemaan.

Kuva 29. Vesistönäkymät elävöittävät metsäistä tiemaisemaa.

Maisemalliset arvot

Joitain todella hienoja soita on muutamia, erityisesti voi mainita soidensuojelualueet Nuuppaansuo ja Asmuntinsuo. Hienoja järvinäkymiä on mm. Portimon pohjoispuolella. Jaksolla on myös joitakin jokia, merkittävien niistä on Simojoki. Rovaniemen sisääntulojaksolla avautuu järven yli kauniit näkymät kohden kaupungin silhuettia kirkontorneineen. Lisäksi ennen keskustaa kuljetaan upean Jätkänkynntilä-sillan yli.

Ongelmat ja suositukset

Paikoin häiritsee tien korkea tasaus. Erityisesti alavammilla kohdilla tie saattaa kulkea useiden metrien korkuisilla penkereillä. Varsinkin luiskien jyrkkyys paikoin saa tien näyttämään varsin irralliselta.

Ranuan kirkonkylän tielle näkyvä ilme on varsin kirjava - liikerakennukset mainoksineen, kyltteineen ja pysäköintialueineen ovat päällimmäinen mielikuva tien varrella. Taajamakuva voi pehmentää istutuksin, myös mm. kylt-tien ilmettä voisi yhtenäistää. Ranuan kohdalla liikennejärjestelyt ovat varsin dominoivat, erityisesti kevyen liikenteen väylän välikaistojen syvät ojat ja huolittelemattomuus häiritsevät. Tieympäristön viimeistelytasoa voidaan taajaman kohdalla parantaa.

Vesistö- ja myös suonäkymiä voisi parantaa harventamalla puustoa - näin esimerkiksi juuri Nuuppaansuon kohdalla sekä järvistä mm. Saukkojärven ja Saarijärven kohdalla. Tienäkymien elävöittämiseksi voisi tienvarsimetsiä paikoin kehittää monilajisemmiksi sekä hoitaa niitä poimien esiin puuryhmiä ja yksittäispuita.

5.5 Kt 79**Rovaniemi - Lohiniva****Kokonaisvaikutelma**

Tiemaisemat ovat pääosin vaihtelevat, tosin paikoitellen on varsin pitkiäkin metsäisiä osuuksia, kuten Rovaniemen ja Sinetän välillä sekä Meltauksesta pohjoiseen. Kokonaisuutena maisemat ovat kulttuuripainotteisia, minkä aiheuttavat Ounasjoen varren asutusmaisemat - tie kun kulkee joen tuntumassa. Ounasjoki muodostaa koko maisemarakenteen selkärangan, ja leveän jokilaakson tuntumaan onkin kaikki nauhamaisesti keskittynyt. Maasto on loivapiirteisesti kumpuilevaa. Jaksolla on useita kyliä. Muutenkin on asutus- ja viljelymaisemien määrä suhteellisen runsas. Kulttuurimaisema koostuu avoimista pelloista, niiden yli tarjoutuvista jokinäkymistä sekä hajanaisesta maaseutusutuksesta. Tie sopeutuu suurmaiseman loivapiirteisesti kumpuileviin muotoihin suhteellisen hyvin, erityisesti välillä Meltaus - Sinettä. Tätä helpottaa myös tien kulku pääosin maiseman suuntautuneisuuden mukaisesti luoteesta kaakkoon.

Maisemalliset arvot

Viljelysten, maatilapihapiirien ym. muodostamat maaseutumaisemat luovat vaihtelevaa ja mielenkiintoista tiemaisemaa. Tärkeä maisematekijä koko osuudella on Ounasjoen näkyminen, minkä mahdollistaa lähinnä rantapelto-

jen tarjoama avoin näköyhteys. Rovaniemen sisääntulossa tärkeitä maa-
merkkejä ovat Arktikum-tiedekeskus sekä Jätkänkynttilä-silta, joka näkyy jo
kaukaa Rovaniemeä lähestyttäessä.

Kuva 30. Ounasjokivarren kulttuurimaisemaa. Kuva Pertti Tuisku.

Ongelmat ja suositukset

Lähiympäristössä häiritsee paikoin tien korkea taseaus sekä jotkut maaleik-
kaukset. Erityisesti Sinetästä Rovaniemelle on tie hyvin leveä ja hallitseva
sekä kulkee usean metrin korkuisella penkereellä. Tämä on ongelma erityi-
sesti Rovaniemen sisääntulojaksolla. Tieympäristön luonteen muutoksen
pitäisi kertoa lähestyttävästä kaupungista, esimerkiksi tieympäristön hoito-
ja käsittelytapa voisi muuttua yhä korkeatasoisemmaksi sisääntulon koros-
tamiseksi.

Kylien läpi tie kulkee myös varsin hallitsevana. Useiden kylien kohdalla
tieympäristön ongelmana ovat kevyen liikenteen väylien välikaistojen syvät
ojat ja tienvarsien huolittelemattomuus. Tiemaiseman ilmettä voisi kylien
kohdalla erityisesti kohentaa. Hoitotason nosto ja tieympäristön viimeistely
korostaa kylien maisemallista arvoa. Myös istutuksia kuten maisemapuita
voi kylien kohdalla lisätä. Kylien ilmeen kohentamiseksi voisi tehdä yhteis-
työtä esimerkiksi kylätoimikuntien kanssa, jotta ympäristön laatu kohenisi
myös tiealueen ulkopuolella. Yleisiä kyläkuvan ongelmia ovat mm. maise-
maan sopimaton rakentaminen, mainoksien ym. kylttien luoma sekavuus ja
ympäristön tilallinen epämääräisyys. Esimerkiksi Sinetässä kaipaasi kt 83:n
liittymän seutu tiealueen ulkopuolellekin ulottuvaa ympäristön parantamista.
Kyseinen liittymä on lisäksi melko huomaamaton, ja sitä voisikin korostaa
esimerkiksi maamerkinomaisin puuistutuksin.

Tieosuudelle voisi sijoittaa parikin uutta levähdysaluetta Ounasjoen tuntu-
maan, sillä koko jaksolla Rovaniemeltä Lohinivaan on vain yksi levähdys-
alueen tasoinen pysäköintialue.

Joissain kohdin Ounasjoki kulkee varsin lähellä tietä, mutta puustoinen ja pusikkoinen vyöhyke tien ja joen välissä estää näkymiä. Näissä kohdin voitaisiin jokinäkymien lisäämiseksi kenties paikoitellen raivata kasvillisuutta muodostaen vapaita näkymäaukkoja joelle. Myös rantapeltojen säilyminen avoimena on tärkeää, ettei joki kokonaan piiloutuisi tien kulkijoilta. Peltojen kohdilla ongelmana on paikoitellen tien varsien ja muunkin ympäristön pensoittuminen. Tienvarsien vesakon raivausta tulee kulttuurimaisemassa tehdä useammin kuin metsäisillä osuuksilla. Tienäkymiä häiritsee mm. Meltauksen tietämillä muutamat suurjännitelinjat, jotka halkovat metsäisiä maisemia. Uuden omakotiasutuksen sopeutuminen maisemaan ei aina ole täysin onnistunut, erityisesti lähempänä Rovaniemeä.

Lohiniva - Muonio

Kokonaisvaikutelma

Maisemat ovat tien loppupäätä lukuunottamatta melko yksitoikkoiset ja metsäiset. Maasto on pääosin suhteellisen tasaista poikkeuksena Levin seutu ja tien loppupää, missä on enemmän voimakkaita maaston vaihteluja. Jaksolle sijoittuu Kittilän taajaman lisäksi vain muutamia kyliä sekä Levin ja Olostunturin matkailukeskukset. Niiden lisäksi tuovat tiemaisemiin hieman vaihtelua yksittäiset talot, pienet, muutaman talon kylämäiset rykelmät ja peltotilkutkin, tosin esimerkiksi välillä Kaukonen - Kittilä talojen määrän voi melkein laskea yhden käden sormilla. Myös suomalaiset elävöittävät tienäkymiä paikoin. Tie sopeutuu suurmaiseman muotoihin, ja välillä Kittilä - Kulkuvuoma pääosin myös lähiympäristöön poikkeuksena Levin seutu.

Maisemalliset arvot

Maiseman kohokohdat muodostuvat erityisesti Levin ja Olostunturin kohdille. Muutoinkin tien loppupäässä on hienoa ja elämyksellistä tiemaisemaa. Tämä johtuu osittain vaihtelevan maaston tarjoamista kaukonäkymistä. Erityisesti juuri tunturit ovat tärkeä elementti maisemakuvassa. Särkijärven kohdalta avautuvat upeat näkymät pohjoisen suuntaan Pallastuntureille. Joitakin kauniita vesistönäkymiä tarjoutuu erityisesti tien loppupäässä, mm. Immeljärven, Jerisjärven ja Äkäsjärven ansiosta. Tieosuudelle sijoittuu valtakunnallisesti arvokkaaksi maisema-alueeksi luokiteltu Kaukosen kylä. Kittilän pohjoisessa sisääntulossa toimii Kittilän hieno kirkko maamerkkinä. Pahtajoen levähdysalue on luonnonmaisemaltaan hieno.

Ongelmat ja suositukset

Lohinivan ja Kittilän välillä lähiympäristössä on ongelmana lähinnä tien korkea tasaus, jonka korkeus vaihtelee paikoin jopa kahdesta metristä viiteen metriin. Erityisesti alavammilla kohdilla tien korkeus häiritsee maisemaa. Levin kohdalla tie kulkee välillä melko korkealla penkereellä. Luiskia ja kallioleikkauksien ilmettä voidaan pehmentää kasvittamalla. Myös Kulkuvuomasta länteen tien sopeutumisessa lähiympäristöön on pieniä ongelmia, vaikka suurmaiseman muotoja tie noudattelee sujuvasti. Pöntsöstä Muonioon maisemat vaihtelevatkin pienipiirteisemmin, minkä vuoksi tällaisella leveällä ja geometrialtaan jäykällä tiellä on sopeutumisvaikeuksia enemmän kuin alkuosien tasaisemmassa maastossa. Luiskat on kuitenkin koko osuudella pääosin muotoiltu suhteellisen loiviksi.

Tie ei sopeudu ympäristöönsä kylienkään kohdilla, vaan kulkee hallitsevana niiden läpi. Myös Kittilän taajamassa aiheuttaa tien hallitsevuus, leveys ja suoruus taajamakuuallisia ongelmia. Tietila kaipaisi jäsentäviä istutuksia, myös suojatiesaarekkeet voisivat jaksottaa tietä pitkästäissuunnassa. Kittilässä kuten myös muidenkin kylien kohdilla häiritsee paikoin myös kevyen liikenteen väylän välikaistojen syvyys ja paljaus. Erityisesti Kaukosessa, mutta myös muidenkin kylien kohdalla tienvarsien hoito on tärkeää.

Sirkan kylässä Levin kohdalla on tarpeen kohentaa myös kyläkuva. Tällä hetkellä sitä dominoivat ilmeeltään epäyhtenäiset hotellit ja muut turistikohdeet. Ympäristön ilme on aukea ja paljas, lisäksi erilaiset mainokset ja kyltit sekavoittavat näkymiä. Olostunturin hotellin kohdalla tienvarsien pensaikkoja pitäisi raivata.

Särkijärven pysäköintialue sijaitsee ulkoisilta puitteiltaan upealla paikalla, mutta muutoin on levähdysalueen toteutus ankea ja kaipaisi kipeästi kohenusta. Levähdysalueen varustus on esteettisesti sekava. Yksittäisiä maisemavaurioita ovat maisemoimaton Sillankorvassa, avohakkuut Ahvenvuoman tietämillä ja Muotkavaaran tuntumassa, maaläjäytysalue Levin kohdalla sekä suurjännitelinja Sirkan tuntumassa. Muonion taajaman lähellä on useampia häiriötekijöitä: metsää halkovat voimalinjat, maaläjäytysalue ja pari räikeää ulkomainosta. Maanotto- ja läjäytysalueet voidaan maisemoida mettämällä.

5.6 Kt 80 Kittilä - Sodankylä

Kokonaisvaikutelma

Kokonaisuutena tiejakso on tiellä liikkujalle melko yksitoikkoinen. Ympäristö on pääosin metsäinen. Maasto on suhteellisen tasaista. Jaksolla on muutamia pieniä maaseutukylä, mutta yleensä vähän asutusta. Paikoin on autioituvia taloja ja umpeenkasvavia peltoja, mikä antaa maisemalle surumielisen leiman. Paikoin tuovat tiemaisemiin elävyyttä suonäkymät ja yksittäiset järvet ja joet. Tie sopeutuu hyvin maisemarakenteeseen.

Maisemalliset arvot

Tepsan kylä on maisemallisesti hyvin viehättävä. Se on hieno maalauskylä, jossa talot piharakennelmineen sijaitsevat "harmonisessa epäjärjestyksessä". Kylän ilme on avoin, mutta silti tiivis - puustoa ei ole paljon, mutta rakennusten läheisyys luo intiimiyttä. Silmäsvuoman suoaukea on maisemallisesti hieno, erityisesti kun sen yli näkyy kaukaisuudessa Kumputunturin huippu. Myös Levitunturi näkyy hienosti. Kittilän sisääntulojaksolla on Ounasjoen ylitys hieno luonnollinen porttikohta, ja lisäksi sen vastarannalla levittäytyy taajaman yhtenäinen julkisivu.

Ongelmat ja suositukset

Tien ojien syvyys ja luiskien jyrkkyys pistää paikoin hieman silmään, erityisesti alavammilla maastonkohdilla. Vaalajärven kylän sekä Sodankylän ja Kittilän taajamien kohdalla tie on hallitseva, mm. välikaistojen syvät ojat ja

paljaus sekä tien korkea taseaus ovat ongelmana. Niissä kohdin tieympäristön ilmettä voidaan viimeistellä esim. istutuksin ja luiskia muotoilemalla.

Tiemaisemien elävöittämiseksi voisi tienvarren kasvillisuutta raivata ja näkymiä ympäristöön avata. Mm. Pakkavuoman sekä Silmäsvuoman kohdalla voisi näkymiä tällä tavoin parantaa. Levähdysalue loisi tielle kohokohdan. Kylien kohdalla pitäisi tieympäristön hoitotasoa parantaa. Tienvarsimetsiä voi hoitaa jaksottain erityyppisesti.

5.7 Kt 81 Rovaniemi - Kuusamo

Kokonaisvaikutelma

Tiejakso on kokonaisuutena monipuolinen. Vaikka suurin osa tiemaisemista on metsäisiä, niin asutusmaisemat tuovat vaihtelua näkymiin erityisesti luoteisosissa, missä Kemijoen varrelle nauhamaisesti asettunut asutus antaa leimansa myös tiemaisemille. Erityisesti lähellä Rovaniemeä on paljon asutusta, myös väli Tennilästä Auttiin on erityisen kulttuuripainotteinen - tiemaisemia elävöittää siellä suhteellisen runsas maaseutumainen asutus viljelyksineen sekä jokinäkymät. Yksitoikkoisin osuus on välillä Autti - Posio, missä luonnonelementtien vaihtelu on vähäisintä ja asutusta on harvassa - vähäisiä asutusmaisemia leimaa lisäksi autioituminen. Tiemaisemia elävöittävät myös järvet ja joet - järvien määrä lisääntyy selvästi kaakkoisosissa. Lisäksi suonäkymiä tarjoutuu paikoitellen. Maasto on pääosin loivapiirteisesti kohoilevaa, Kemijoen tuntumassa sekä tien loppupäässä on pienipiirteisempääkin vaihtelua. Tie sopeutuu koko jaksolla suurmaiseman muotoihin, välillä Oikarainen - Tennilä se sopeutuu pienipiirteiseen maisemaan lähes täydellisesti. Tietila on suhteellisen tiivis monin paikoin varsin korkean puuston reunustamalla tiellä, missä pientareita ei ole "kaluttu paljaaksi" kovin laajalta alueelta.

Maisemalliset arvot

Tien kulkiessa alkupäässä Kemijoen varrella avautuu sille paikoitellen hienoja jokinäkymiä. Oikaraisen kohdilla tie kulkee upeassa viljelys- ja koskimaaisemassa. Tennilän, Viirinkylän ja Juotasniemen kohdilla on myös erityisen kaunista Kemijoen varren maaseutumaisemaa, missä maisemille antavat leimansa avarat peltonäkymät, ympäristön hyvä hoitotaso, arvokkaat vanhat rakennukset ja pihapiirit sekä tietenkin jokinäkymät. Viirinkylän tienoilla ovat Kemijoen suuntaan avautuvat näkymät erityisen upeita, vastarrannan jokitörmät ovat todella vaikuttavia. Posion kirkonkylän sisääntulossa lännen suunnasta avautuu hienoja vesistönäkymiä Posionjärvelle. Myös Mourusalmissa avautuvat tielle avarat järvinäkymät.

Ongelmat ja suositukset

Tien korkea taseaus ja jyrkät luiskat ovat ongelmana erityisesti hienoissa maaseutumaisemissa, kuten paikoitellen välillä Vanttauskoski - Autti. Erityisesti näillä tieosilla voitaisiin luiskia muotoilla paremmin ympäristöön sopiviksi sekä kasvittaa. Autin tienoilla on ongelmana myös hieman tien huonokuntoisuus. Rovaniemen sisääntulojaksolla paikoitellen ongelmana on kevyen liikenteen väylän välikaistojen ojamaisuus. Tie kulkee alueen halki hallitsevana ja hieman irrallisena. Liikennejärjestelyt ovat muutenkin, erityisesti liittymissä hallitsevia. Sisääntulonäkymiä Rovaniemelle voidaan paran-

taa sekä tieympäristössä että muussakin ympäristössä hoitotasoa parantamalla.

Jokinäkymien avautuminen on monin paikoin mahdollista vain peltojen ansiosta, joten niiden säilyminen avoinna on maisemallisesti tärkeää. Pensaikot ovat hyvää vauhtia peittämässä näkymiä Kemijoelle osittain peltojen jäädessä pois viljelyksestä. Entisiä pelloja voisikin hoitaa avoimina, niittymäisinä alueina. Teiden varsien pusikkoisuus peittää näkymiä erityisesti peltojen kohdalla.

Kemijoen näkymistä voisi myös paikoitellen myös metsäisemmällä kohdilla parantaa kasvustoa raivaamalla niissä kohdin, missä tien ja joen välinen puustoinen kaistale on kapeimmillaan. Näkymiä voisi lisätä hoitamalla rannan puolen puustoa ja muuta kasvillisuutta ryhmittäin jättäen selviä näkymäaukkoja joelle. Tämä toimenpide on erityisen tarpeen Rovaniemen lähestymisjaksolla. Myös muiden vesistöjen ja suoalueiden näkymistä lähinnä tien kaakkoisosissa voisi parantaa raivaustoimenpitein. Tämän lisäksi tie-maisemien elävöittämiseksi kaakkoisosissa voisi tienvarsimetsiä kehittää lajistoltaan monipuolisemmiksi sekä poimia niistä esiin puuryhmiä ja yksittäispuita.

Kuva 31. Maisemarakenteeseen kauniisti sopivaa suuntausta kantatiellä 81.

Posion kirkonkylän keskustan yleisilme on paljas. Taajamakuvaan vehreyttämiseksi voitaisiin tehdä istutuksia. Tie on hyvin leveä ja kulkee suorana taajaman läpi; sitä voitaisiin jaksoitella esimerkiksi suojatiesarekkein sekä kaventaa ajorataa. Tieympäristön viimeistelytasoa voisi nostaa koko taajamassa. Myös Vanttauskosken "keskusta" liittymän seudulla kaipaisi hieman kohennusta - tällä hetkellä sen ilme on paljaan ja hieman hoitamattoman oloinen. Myös Autissa mt 9447:n liittymän seutu kaipaisi korostamista esimerkiksi puuistutuksin sekä paremmalla hoitotasolla. Vanttauskoskesta

itään aiheuttavat pari suurjännitelinjaa maisemavaurion halkoessaan metsäisiä maisemia.

5.8 Kt 82

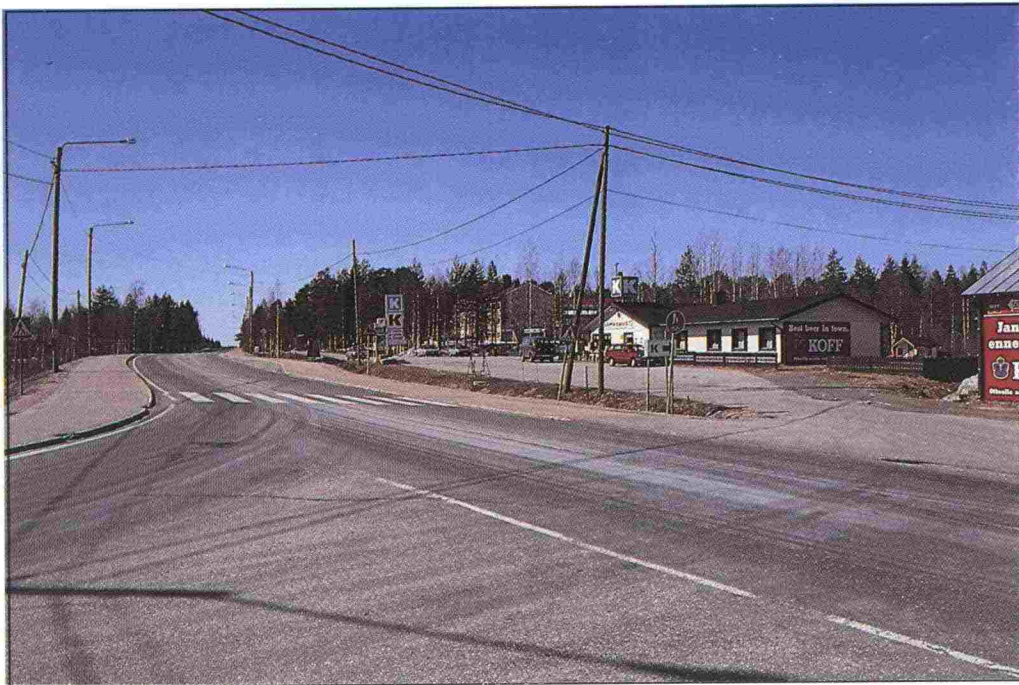
Vikajärvi - Kemijärvi

Kokonaisvaikutelma

Ympäristö jaksolla on pääosin yksitoikkoisen metsäinen. Maasto on loiva-piirteisesti kohoilevaa, lähempänä Kemijärveä on pienipiirteisemmin vaihtelevaa kumpumoreeni- ja suppamaastoa. Pienten, verkkomaisesti levittäytyneiden soiden määrä lisääntyy itään mennessä suunnilleen mt 9444:n liittymän paikkeilta itään. Asutusta jaksolla on vähän, välillä on hyvinkin asu-mattomia osuuksia. Tie on geometrialtaan loivakaartainen.

Maisemalliset arvot

Erityisesti välillä Kalliosalmi - Hevosvaara tuo tiemaisemiin elävyyttä pienet järvet, yksi hienoimpia on Hyypiönjärvi. Myös kauniit pikku joet ovat hienoja tiemaiseman yksityiskohtia.

Kuva 32. Valtatien 4 ja kantatien 82 liittymäympäristö Vikajärvellä on tiemaiseman kohokohta, mutta kaipaasi esim. viherympäristön kohentamista.

Ongelmat ja suositukset

Tiejakson yleisenä ongelmana on sen yksitoikkoisuus. Tienäkymien elävöittä-miseksi voitaisiin tienvarsimetsiä kehittää paikoin monilajisimmiksi sekä poimia esiin yksittäisiä puita tai puuryhmiä. Kasvillisuutta voitaisiin myös rai-vata näkymien lisäämiseksi ympäristöön, esim. järville ja soille. Kohokohtien lisäämiseksi voisi jaksolle sijoittaa pari uutta pysähtymispaikkaa. Myös liit-tymäalueita sekä pieniä asutuskeskittymiä voidaan korostaa ympäristönhoi-

don tasoa parantamalla ja istutuksin. Kemijärven tuntumassa tiemaiseman maisemarikkona on kaatopaikka. Näkymiä tieltä kaatopaikalle voitaisiin sulkea puuistutuksin.

Joutsijärvi - Kelloselkä

Kokonaisvaikutelma

Tie sopeutuu suurmaiseman muotoihin joustavasti. Ympäristö on jaksolla pääosin metsäinen. Maasto kohoilee vaihtelevasti, välillä on hyvinkin tasaisia osuuksia, välillä taas pienipiirteistä vaihtelua, kuten Salmivaaran ja Kelloselän kohdalla. Ainoa suurempi asutuskeskittyä on Salla. Muutoin asutusta on vähän. Lisäksi jonkin matkaa Sallan länsipuolella tie sitoutuu myös maiseman pienipiirteisiin vaihteluihin hyvin. Sillä kohdin tietilakin on varsin tiivis.

Maisemalliset arvot

Sallan keskustan silhuetti näkyy lännestä saavuttaessa kauempaa hienosti, erityisesti kirkon torni on tärkeä maamerkki. Sallan kohdalla ovat myös näkymät Märkäjärvelle taajamakuvallisesti tärkeitä. Myös Joutsijärvelle avautuvat näkymät jakson alkupäässä ovat hienot.

Ongelmat ja suositukset

Tien geometrian sopeutumisessa lähiympäristöön on ongelmia pienipiirteisemmin vaihtelevilla maaston kohdilla. Erityisesti alavammilla kohdilla tie kulkee todella korkealla penkereellä. Tiejakson yksitoikkoisuutta voisi lieventää tienvarsimetsien hoitamisella. Jaksolle voisi myös sijoittaa pari pysähtymispaikkaa.

Sallan itäisellä sisääntulojaksolla on ongelmana maisemaan huonosti sopeutuvat teollisuushallit paljaine ja hoitamattomine ympäristöineen. Niiden ilmettä voitaisiin parantaa istutuksin. Myös Sallan keskustan ilme tielle kaipaasi kohennusta. Tie kulkee taajaman halki hallitsevana osittain ympäristöä korkeammalla penkereellä, erityisesti myös välikaistojen ylisuuret ojat ovat häiritsevät. Ojia ja luiskia voisi hieman loiventaa ja istuttaa, jotta tie oheisalueineen sopeutuisi paremmin taajamaympäristöön. Joutsijärven kylän kohdalla ympäristö kaipaasi tienvarsien pensaikon raivaamista ja siistimistä.

5.9 Kt 83 Pello - Sinettä

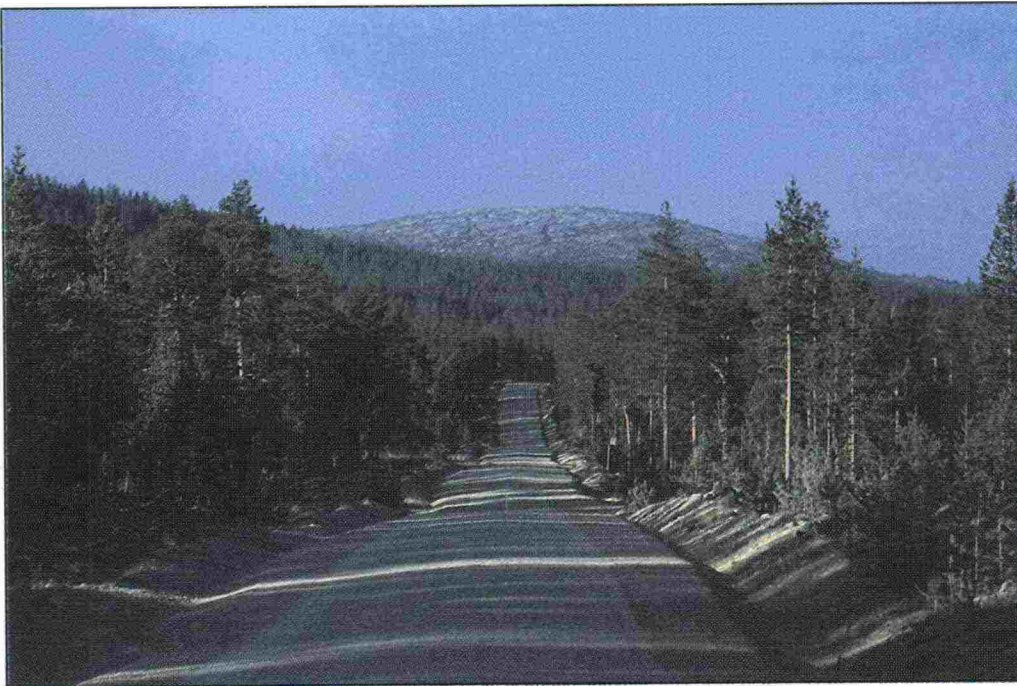
Kokonaisvaikutelma

Jakso on ympäristöltään metsäinen. Maiseman muodot ovat loivapiirteisesti kohoilevia, ne vaihtelevat hieman enemmän osuuden länsipäässä, missä lakeudelta kohoaa yksittäisiä vaaraselänteitä. Asutusta jaksolla on vähän, hieman enemmän asutusmaisemia on jakson itäpäässä. Asutus keskittyy pienten järvien rannoille. Tie sopeutuu suhteellisen rytmikkäästi suurmaiseman muotoihin.

Maisemalliset arvot

Maisemallisia kohokohtia on vähän, yksi hienoimpia on Raanujärvi. Myös muut vesistönäkymät ovat tärkeitä. Erityisesti jakson länsiosissa saattaa

avautua huikeita kaukonäkymiä, esimerkiksi joitakuita kaukaisia vaaroja näkyy hienosti. Pelloa lähestyttäessä lännestä näkyy kirkon torni maamerkkinä jo kaukaa.

Kuva 33. Kurupää kohoaa kantatiellä 91 hienona näkymän päätteensä.

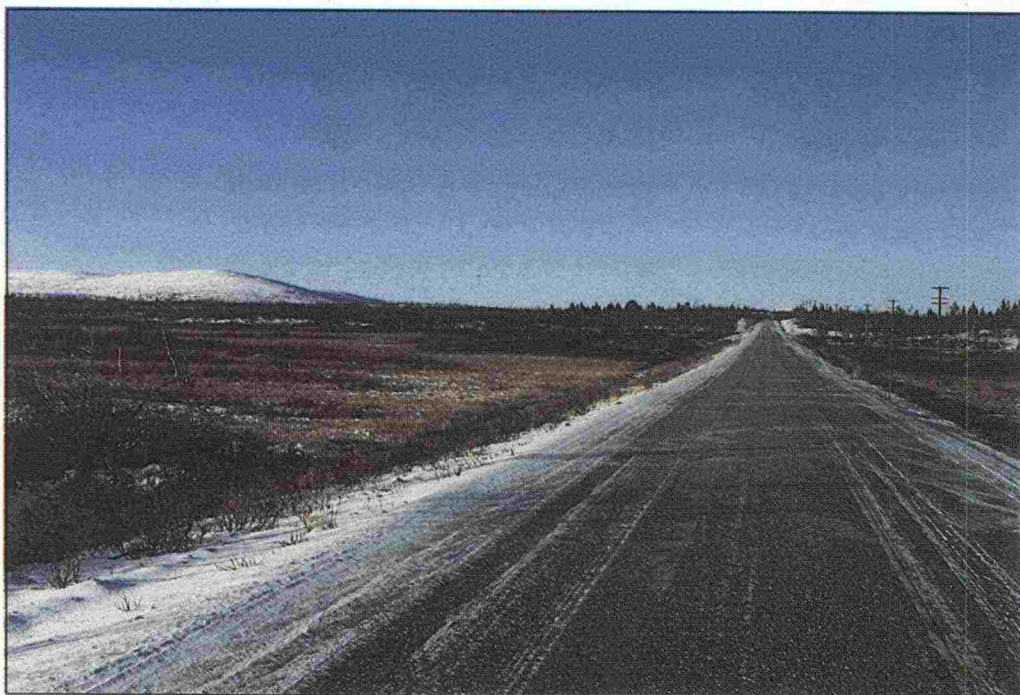
Ongelmat ja suositukset

Tiemaiseman elävöittämiseksi voitaisiin tienvarsimetsiä kehittää monilajisemmiksi ja hoitaa kasvillisuutta jaksottain eri periaatteilla. Tien varsilta voisi poimia esiin yksittäisiä puita tai puuryhmiä. Kasvillisuutta raivaamalla voisi luoda näkymiä ympäristöön, esimerkiksi Lampsijärven ja Palojärven kohdalla. Pienten asutuskeskittymien kohdalla tulee ympäristöä hoitaa korkeatasoisemmin. Raanujärven kohdalla maisemakuvaa häiritsee järven rannassa sijaitseva epämääräinen varastomainen alue, jonka ilme paranisi huomattavasti istutuksin ja hoitotasoa nostamalla. Myös mt 932:n liittymässä olevan yritysrakennuksen ympäristö on paljas ja jäsentymätön. Heti Pellon itäpuolella on pari maa-ainesten ottoaluetta, jotka pitää maisemoida.

5.10 Kt 91 Ivalo - Rajajoosseppi

Kokonaisvaikutelma

Tie sopeutuu hyvin maisemaan. Jaksolla on hyvin vähän asutusta, ainoastaan Ivalon tuntumassa on selvästi asutumpaa. Maisemat ovat hyvin luonnontilaisia. Pääosin on metsäistä ympäristöä. Maasto vaihtelee hyvin pienipiirteisesti, selänteet salpaavat painanteisiin lukuisia pikkujärviä ja suo-
laikkuja. Tie on kokonaisuutena pienipiirteinen ja melko kapea hiekkatie, osuutta Ivalo - mt 9681:n risteystä lukuunottamatta.

Kuva 34. Kantatien 92 avaraa maisemaa.

Maisemalliset arvot

Tiejakso on kokonaisuutena maisemallisesti hyvin hieno. Maaston vaihtelevuuden ansiosta avautuu joissain kohdin huikeitakin kaukonäkymiä. Paikoin näkyy hienoja vaara- ja tunturihuippuja, yksi vaikuttavimmista on Kurupää. Maiseman kohokohtia ovat myös suorantaiset järvet, joet ja suoaukeat. Erityisen hieno on Luttojoki, joka seurailee tietä jonkin matkaa.

Ongelmat ja suositukset

Paikoin ovat ongelmana hieman paljaat ja jyrkät, eroosion vaivaamat luisikat. Maisemallisesti hienoissa kohdissa pengerrysten ja luiskien häiritsevyys korostuu, esim. Huhkimaajan kohdalla vaihtumiskohdassa.

Mikäli tietä tulevaisuudessa parannetaan korkeatasoisemmaksi, tulee se tehdä varoen ja herkkä maisema huomioiden.

Ivalon sisääntulossa on ongelmana sekava ja hoitamaton Ivalon Puu ky:n varastoalue, joka tulisi peittää esim. aidalla tai puuistutuksin. Myös taajamamerkin kohdilla tien pohjoispuolella sijaitsevat maaläjitysalueet pitäisi maisemoida. Ivalon keskusta kaipaisi koko alueen käsittävää ympäristön parantamista, nykyään taajamakuvaa dominoi aukea, seinästä seinään ulottuva asfalttikenttä.

5.11 Kt 92 Kaamanen - Karigasniemi

Kokonaisvaikutelma

Tie kulkee luonnonmaisemissa, jotka tarjoavat vaihtelevia ja kauniita näkymiä. Rakennuksia on harvassa, ainoastaan muutama mökkikylä tai yksittäisrakennus. Tien alkupäässä maisema vaihtelee pienipiirteisesti, erityisesti Kielajoen harjun kohdalla ja sen itäpuolella. Metsäisten selänteiden lomassa levittäytyy mosaiikkimainen suo- ja vesistömaisema. Metsäkuva on itäpäässä mäntyvaltaisempaa. Tien keskivaiheilla hallitsevat maisemia aa-

vat, tunturikoivikkoiset suot. Tien länsipäässä Karigasniemestä n. 10 km matkalla on suurpiirteisesti kumpuilevaa tunturimaisemaa tunturikoivikkoineen, soineen ja tunturinäkymineen. Tien sopeutumista maisemaan vaikeuttaa sen linjaus vasten maiseman suuntautuneisuutta. Pääosin tien pystygeometrian joustavuuden ansiosta se kuitenkin sopeutuu hyvin suurmaisemaan. Tasaisilla, suovaltaisilla kohdilla tie sulautuu täysin maisemaan.

Maisemalliset arvot

Kauniit suo- ja järvimaisemat sekä kaukaiset tunturipaljakat tarjoavat huikeita näkymiä koko tiejaksolla. Harjut ovat hieno kohokohta tiemaisemassa, samoin joet ovat kauniita maiseman yksityiskohtia. Heti alkupäässä Kaamasesta lähdettäessä tie kulkee hienon Kaamasjoen yli.

Ongelmat ja suositukset

Aivan tien alussa on silmiinpistävän isot, paljaat luiskat, jotka on tosin muotoiltu loiviksi, mutta ovat ilman kasvillisuutta. Tieosilla 07 ja 10 ongelmana ovat soranottoalueet, jotka tulisi toiminnan loputtua maisemoida.

5.12 Kt 93 Palojoensuu - Norjan raja

Kokonaisvaikutelma

Tieympäristö on metsäinen. Metsien puustona on mäntyä ja tunturikoivua. Metsät alkavat olla pohjoiseen päin mentäessä yhä koivuvoittoisempia, siellä ovat maisemat jotenkin surumieliset. Välillä on soisia alueita, ja myös muutamia pikku vesistöjä näkyy. Jaksolla on hyvin vähän asutusta, Hetta on ainoa isompi asutuskeskittymä. Maasto on loivapiirteisen kumpuilevaa. Tie sopeutuu suurmaiseman loivapiirteisiin muotoihin.

Maisemalliset arvot

Leppäjärvi on ilmeeltään hieno, pienipiirteinen maaseutukylä viljelyksineen, väljästi sijoittuneine rakennuksineen ja järvinäkymineen.

Ongelmat ja suositukset

Erityisesti Leppäjärven kylän kohdalla on tien vaikutus maisemaan hallitseva. Tienäkymien elävöittämiseksi voisi kasvillisuutta raivaamalla luoda näkymiä ympäristöön mm. Muotkajärven kohdalla. Asutuskeskittymien kohdalla voidaan tieympäristöä hoitaa korkeatasoisemmin. Hetan kohdalla voidaan nykyisen mt 956:n liittymää korostaa ja havaittavuutta parantaa. Palojoensuussa tieosalla muodostaa ulkovarastointi maisemavaurion, joka tulee peittää aidalla tai istutuksin.

5.13 Mt 939 Kolari - Kittilä

Kokonaisvaikutelma

Tiemaisema jakaantuu kahteen erilaiseen osaan. Eteläiset osat ovat ympäristöltään metsäisiä. Maasto on melko tasaista, kuitenkin lähimaisemiltaan pienipiirteistä. Jaksolla on jonkun verran asutusta, lähinnä yksittäistaloja pienine peltotilkkuineen metsän keskellä. Ylläsjärven kylämaisemaan antaa

oman leimansa turismi. Tie sopeutuu maisemaan hyvin, väylä on melko kaipa ja noudattelee sekä vaaka- että pystygeometrialtaan hyvin maastoa - tien suuntaus onkin hyvin pienipiirteinen. Ylläksestä pohjoiseen on pelkkää luonnonmaisemaa, metsäistä ja hieman soitakin. Asutusta ei kyseisellä osuudella ole. Maasto on loivapiirteisen kumpuilevaa, ja suurmaiseman muotoja tie noudattelee joitakin poikkeuksia lukuunottamatta hyvin.

Maisemalliset arvot

Maisemallisia kohokohtia on tien alkupäässä vähän, niistä voisi mainita Yllästunturin näkymisen ennen Ylläsjärveä. Myös itse Ylläsjärven kylässä antaa kylämaisemalle oman leimansa juuri mahtavan Yllästunturin läheisyys. Kylämaisemassa on hieno piirre myös järvinäkymät. Ylläsjärven pohjoispuolella luo maisemallisia kohokohtia upeat tunturinäkymät. Niitä tarjoavat Ylläs, Kesänsä, Launiotunturi, Pyhätunturi, Aakenustunturi sekä myös kaukaiset Kätkätunturi ja Levi.

Ongelmat ja suositukset

Ylläsjärvestä pohjoiseen tie on vastikään parannettu. Vanhaa tielinjaa näkyy paikoitellen, ja ainakin vielä se aiheuttaa ikäviä aukkokohtia ympäristössä. Aukkojen metsittymistä on seurattava ja tehtävä tarpeen mukaan täydennysistutuksia. Uusi, leveä tie muodostaa pohjoisosissa lähiympäristössä suuren epäkohdan. Paikoitellen se kulkee hyvin korkealla penkereellä, ja erityisesti alavammilla, suovaltaisilla alueilla penkereen korkeus on suurimmillaan jopa 5-6 m. Toisaalla tiestä on aiheutunut huomattavia maaston leikkauksia - erityisesti tieosalla 10, missä maasto vaihtelee hieman pienipiirteisemmin. Ylläsjärvellä on ongelmana kevyen liikenteen väylän välikaistojen syvät ojat ja hoitamattomuus. Matkailullisten ja maisemallisten arvojen vuoksi tulisikin Ylläsjärven tieympäristön hoitotasoa nostaa ja syvät ojat voisi muotoilla ympäristöön paremmin sopeutuviksi. Alkupäähän tietä voisi sijoittaa levähdysalueen. Hienojen tunturinäkymien säilyminen tieosalla 08 on tulevaisuudessa kyseenalaista, sillä tällä hetkellä ne näkyvät taimikkovaiheessa olevan metsätalousalueen yli. Jatkossa tulee puuston raivauksin huolehtia hienojen näkymien säilymisestä ainakin paikoitellen, esimerkiksi pysähtymispaikkojen kohdalla.

5.14 Mt 940 Kolari - Äkäsjärvi

Kuva 35. Äkäsjoki on tiemaiseman kohokohta maantiellä 940.

Kokonaisvaikutelma

Kokonaisuutena tiemaisemat ovat melko yksitoikkoiset ja metsäiset. Ihmisen vaikutus on Äkäslompola lukuunottamatta vähäinen, ja asutusta on vähän. Valtatie 21:ltä aina Hannukaiseen saakka maisemallisia kohokohtia ei ole. Maasto on loivapiirteisesti kumpuilevaa. Tie on hyvin hallitseva ja suurpiirteisesti suunnattu, eikä se sopeudu lähimaisemaan - suurmaiseman muotoja se joten kuten noudattelee. Hannukaisesta Äkäslompolaan maaston pienipiirteinen vaihtelu luo jo mielenkiintoisempaa tiemaisemaa. Lisäksi tie sopeutuu tällä osuudella pääosin hienosti polveillen maiseman rytmiin.

Äkäslompolon kylä on ilmeeltään pienipiirteinen. Kylän ilmettä leimaavat erilaiset lomamökit. Niiden muodostama kokonaisuus on varsin viehättävä, pienipiirteisen rykelmämainen. Ympäristön ilme on avoin, kylämaisemalle leimaa-antavaa on mahtavan Ylläksen läheisyys sekä järvi sen juurella. Tien pohjoisosissa Äkäslompolosta alkaen metsien ilme on viehättävä, niissä vallitsee paikoin mukavan "ilmava" tunnelma. Lisäksi maasto on pienipiirteisen vaihtelevaa. Myös jotkut suo- ja järvinäkymät tuovat vaihtelua. Myös tuntureita näkyy tielle jonkin verran, tosin harmillisen hetkittäin. Äkäslompolosta pohjoiseen tie sopeutuu miellyttävän pienipiirteisesti maisemaan. Tie on lisäksi varsin kapea, ja tietila on korkean puuston reunustamalla tiellä tiivis.

Maisemalliset arvot

Tienäkymiä rikastuttaa Äkäslompolon eteläpuolella hieno Äkäsjoki, joka seurailee tietä itäpuolella - erityisesti Kuervaaran tuntumassa joki näkyy enemmänkin tielle. Äkäslompolon tietämillä ja siitä pohjoiseen tärkeä tekijä ovat tunturimaisemat. Erityisesti Ylläs on mahtava maisemaa hallitseva elementti. Tunturinäkymiä tarjoavat myös Äkäskero, Kukastunturi sekä kau-

kaisemmat Aakenustunturi ja Pallastunturi. Pohjoisosissa tietä ovat metsämaisemissa hieno elementti suippokärkiset ns. kynttiläkuuset.

Ongelmat ja suositukset

Tieympäristön viimeistelytaso on heikko, leikkauskohdat on jätetty monin paikoin silmiinpistävän jyrkiksi. Yksittäinen maisemahäiriö muodostuu tien alkupäässä olevasta maaläjitysalueesta, joka voitaisiin maisemoida esimerkiksi puuistutuksin. Äkäsjoen kohdalla ainoa maisemahäiriö on Kuervaaaran kohdalla, missä tiestä on aiheutunut aivan valtavat luiskat, jotka ovat muuten niin hienossa jokimaisemassa tyrmistyttävät. Luiskan loiventaminen tuskin on mahdollista ilman, että se aiheuttaisi vieläkin suurempaa haittaa maisemalle, mutta luiskan maisemoimiseksi voitaisiin yrittää kasvittamista. Vaikka Äkäsjoki näkyykin jo nyt melko hyvin tielle, voisi sen joissain kohdin parantaa puustoa harventamalla muodostaen selkeämpiä puuryhmiä sekä näkymäaukkoja joen varrelle. Äkäsjoen olemassaoloa voisi kenties myös hyödyntää sijoittamalla sen varrelle levähdysalueen. Pohjoisosissa tietä voisi myös vesistönäkymiä lisätä puustoa harventamalla, mm. Äkäsjärven kohdalla. Äkäslompolon kylän kohdalla tieympäristössä häiritsee kevyen liikenteen väylien välikaistojen ojamaisuus sekä paljaus. Niille voitaisiin tehdä istutuksia keskittäen ne siten, että avoimet näkymät tieltä järven yli Ylläkselle eivät sulkeutuisi.

5.15 Mt 950 Salla - Kuusamo

Kokonaisvaikutelma

Sallan taajamamiljö ja sisääntulojakso ovat vaihtelevaa ja harmonista tieympäristöä. Tien taseus on melko matala, eikä tie hallitse ympäristöään. Taajaman eteläpuolinen lyhyt jakso on melko suurimittakaavaista ja yksitoikkoista tieympäristöä. Ison ja Pienen Pyhätunturin maisemissa tie muuttuu jälleen maastonmuodoiltaan vaihtelevaksi ja tieympäristö mielenkiintoiseksi. Tien suuntaus on erittäin onnistunut ja hyvin sopusoinnussa suurimittakaavaisen maiseman kanssa. Tiessä on melko suuriakin leikkauksia ja pengerryksiä, jotka eivät kuitenkaan ole ongelmana tiemaisemassa. Leikkauksista näkee, että kasvillisuus ei vielä ole ehtinyt juurtua niihin.

Kallungin tiehaaran jälkeen tie jatkuu vanhana tienpohjana ja suuntaukseltaan pienimuotoisena tienä. Tie ei ole läheskään niin sujuvasti ajettava kuin ensimmäinen jakso, mutta vaihtelevasti metsää ja asutusta sivuava, ja maastoa myötäilevä. Hautajärvi on tiemaiseman solmukohta, jonka läpi tie kulkee luontevasti ja pienipiirteisesti. Tien erämaamainen loppuosuus Oulangalle on suurilinjainen, mutta suurimuotoiseen maisemaan sopiva.

Maisemalliset arvot

Iso ja Pieni Pyhätunturi toimivat tien maisemallisina maamerkkeinä. Ne näkyvät monessa kohdassa kaukonäkymissä ja tien lähiympäristössä. Tien hyvän sopeutumisen suurimittakaavaisen maiseman muotoihin voi miellyttävästi aistia tietä ajettaessa. Pitkiä näkymiä maisemaan avautuu vaaranrinteiltä. Kallunkijärvi ja Oulankajoki ovat tien maisemallisia kohokohtia. Niiden rannoille on sijoitettu levähdysalue.

Kuva 36. Tuore tienparannus on tuottanut joustavaa, suurimuotoista maisemaa hyvin myötäilevää linjausta maantiellä 950.

Ongelmat ja suositukset

Tieympäristön suuret maaleikkaukset sulautuisivat paremmin ympäristöönsä, jos ne kasvittaisivat luontaisella metsänpohjakasvillisuudella. Hautajärven liittymässä Kuusamon suuntaan maantie 950 on alisteinen maantielle 948, joka on päällystämätön ja huomattavasti matalatasoisempi tie. Orientoitavuus tiemiljöön perusteella on heikko. Liittymän kääntäminen Kuusamon tien hyväksi parantaisi tilannetta huomattavasti.

5.16 Mt 956 ja mt 957 Särkijärvi - Peltovuoma

Kokonaisvaikutelma

Tiejaksolla on varsin monipuolisesta luonnonmaisemaa, vaikka se kulkee pääosin metsäisessä ympäristössä. Asutusta on vähän. Eteläpäässä maisemaa hallitsevat tunturinäkymät, erityisesti Sammal-, Lommol- ja Pallas-tunturi. Maasto on alkupäässä melko pienipiirteistä, mikä antaa siellä maisemille lisämielenkiintoa. Pallasjärveltä pohjoiseen alkaa maasto tasoittua ja tiekin sopeutuu hyvin maisemaan, varsinkin kun se muuttuu välillä pienipiirteisemmäksi hiekkatieksi. Raattamasta Peltovuomaan joissain kohdin on havaittavissa myös harjumaista ympäristöä, jolloin metsän ilme muuttuu ilmavamaksi sekä maasto pienipiirteisemmäksi. Osuus Peltovuomasta Hettaan on tiejakson yksitoikkoisin. Erityisesti loppupäässä on jonkun verran suomaistakin ympäristöä, jotkut suoalueet ovat maisemallisesti varsin kauniita. Suurmaiseman rytmiä, joka on pääasiassa loivapiirteisesti kumpuileva, tie noudattelee hyvin.

Kuva 37. Pallastunturin profiili kohoaa upeana kaukomaisemassa. Kuva Pertti Tuisku.

Maisemalliset arvot

Pallastunturien tarjoamat näkymät ovat upeita. Erityisen hieno elementti on myös Pallasjärvi sekä myös muut järvinäkymät. Myös Ounastunturin sekä Ounasjoen näkyminen luo varsinkin välillä Raattama - Peltovuoma maisemallisia kohokohtia. Myös muut joet ovat hienoja maiseman yksityiskohtia. Raattama ja Peltovuoma ovat viehättäviä maaseutumaisia ryhmäkyliä. Rakennukset sijaitsevat "harmonisessa epäjärjestyksessä", ja vaikka ympäristössä ei ollut juuri puustoa, niin rakennusten sijaintitapa luo intiimiä tunnelmaa. Talojen lähiympäristö on epäjärjestyksestään huolimatta elävän ja viihtyisän oloista. Raattaman julkisivu avautuu hienosti etelästä päin saavuttaessa. Kylältä avautuu hienot näkymät Pallastuntureille. Myös Peltovuomassa lännen suunnasta saavuttaessa kylän julkisivu levittäytyy hienosti saapujan eteen. Peltovuomassa ovat tärkeitä myös vesistönäkymät. Tie sopeutuu hienosti molempiin kylämaisemiin. Vuontisjärven kylä on myös viehättävä maaseutukylä, ainakin aivan ydinalueilla on hienoa kulttuurimaisemaa peltoineen ja hajanaisen viehättävästi sijoittuneine rakennuksineen. Myös erityisesti Vuontisjärven näkyminen on hienoa. Hetan taajamassa Ounasjärven läheisyys ja näkyminen on hieno piirre. Sisääntulo idästä on erityisen kaunis - puuston reunustama, pienipiirteisesti maastoon sopeutuva tie polveilee järven tuntumassa. Hetan kirkko toimi maamerkinä keskustan länsipäässä.

Ongelmat ja suositukset

Tien sopeutuminen tuottaa hankaluuksia pienipiirteisemmin vaihtelevilla maastonkohdilla. Erityisesti Pallasjärven rannalla olevat suuret, jyrkät luisakat korostuvat upeissa luonnonmaisemissa. Ongelma onkin jo tiedostettu, ja asiaan ollaan suunnittelemassa parannustoimenpiteitä. Vuontisjärven kylän kohdalla on tie hieman hallitseva. Se kulkee liian korkealla ympäristöstään, mikä on varsinkin peltöjen kohdalla hyvin silmiinpistävää. Muuten-

kin kylien ja peltoaukeiden kohdalla voisi tieympäristön hoitotaso olla korkeatasoisempi.

Hetan keskustan ilme on aukea eikä tiivistä tietilaa muodostu. Rakennukset sijaitsevat kaukana tiestä, edustapysäköintiä on paljon, rakennusten ilme on epäyhtenäinen sekä yleisilme paljas. Keskusta kaipaisi tilan jäsentämistä. Tieympäristön ilme on taajamassa muutoin onnistunut, mutta tien suuruus länsiosissa ja keskustassa sekä kevyen liikenteen väylän välikaistojen ojamaisuus ja paljas ovat paikoin ongelmana. Tieympäristön hoitotasoa voitaisiin parantaa keskustassa. Tietä voisi lisäksi jaksotella vaikkapa suojatiasarekkein. Näkymiä taajamasta Ounasjärvelle voisi kenties paikoin lisätäkin kasvillisuutta raivaamalla.

Vuontisjärveä lännestä lähestyttäessä voisi näkymiä Vuontisjärvelle lisätä puustoa raivaamalla. Myös Pallasjärven näkymistä tien alkupäässä voisi parantaa puustoa harventamalla. Jaksolla on muutamia maisemakuvassa hieman häiritseviä varastoalueita, mm. Kutunivassa, ja pari maa-ainesten ottoaluetta, joita voitaisiin maisemoida istutuksin.

5.17 Mt 962 Aska - Vuostimo

Kokonaisvaikutelma

Ympäristö on pääosin metsäinen, asutusta on vähän. Ihmisen vaikutus maisemiin on voimakkaimmillaan Luoston ja Pyhätunturin matkailukeskusten tuntumassa. Maasto on vaihtelevaa, melko loivapiirteisesti kohoilevaa. Luoston ja Pyhätunturin muodostaman tunturiselänteen tuntumassa se vaihtelee melko voimakkaastikin. Luostosta luoteeseen melko kapea tie sopeutuu hyvin maisemaan, ja se on sekä vaaka- että pystygeometrialtaan varsin pienipiirteisesti linjattu. Tällä osuudella on tietilakin pääosin viihtyisän tiivis. Muuten tie on, Luostosta kaakkoon, melko hallitseva ja linjaukseltaan suurpiirteinen. Se sopeutuu kuitenkin pääosin hyvin suurmaiseman muotoihin.

Kuva 38. Pyhätunturille avautuu maantieltä 962 hienoja näkymiä. Kuva Pertti Tuisku.

Maisemalliset arvot

Luoston ja Pyhätunturin selänteiden tunturit tarjoavat huikaisevia näkymiä, ne korostuvat muuten niin tasaisessa maastossa ja näkyvät sen ansiosta kymmenien kilometrien päähän. Erityisesti Pyhätunturia lähestyttäessä tarjoutuu paikoin todella upeita näkymiä. Myös Pyhäjärvelle avautuvat näkymät ovat hienot.

Ongelmat ja suositukset

Pyhätunturin kupeessa tie kulkee joustamattomana pienipiirteisesti vaihtelevassa maastossa. Tiemaiseman parantaminen on tärkeää myös alueen matkailullisen merkityksen vuoksi. Pyhätunturin kohdilla tuleekin luiskia muotoilla paremmin ympäristöön liittyviksi sekä kasvittaa.

Tärkeiden tiemaiseman solmukohtien huomaamattomuus on parannusta kaipaava seikka. Sekä valtatie 4:n että valtatie 5:n liittymiä voisi korostaa ympäristön paremmalla hoitotasolla sekä istutuksin. Huttutunturin kohdilla sijaitsevaa levähdysaluetta voisi viimeistellä. Alue sijaitsee maisemallisesti hienolla paikalla, mutta sen toteutus on keskeneräinen. Erityisesti paljaat penkereet kaipaivat käsittelyä. Jaksolla on joitakin maanottoalueita, jotka tulee maisemoida käytön loputtua. Yksi tällainen sijaitsee aivan Pyhätunturin kupeessa. Alueelle on tehty maisemointisuunnitelmat, joista osa on jo toteutettu.

5.18 Mt 970 Karigasniemi - Nuorgam

Kokonaisvaikutelma

Tie kulkee Tenojoen vartta koko matkan, paikoitellen kauempana joesta niin että sitä ei näy. Joki laaksoineen muodostaa koko maiseman selkärangan. Joen varrella on harvakseltaan rakennuksia ja pieniä kyliä, jopa viljelysmaata. Muuten maisemat koostuvat hienosta tunturikoivikosta, etelään päin mentäessä lisääntyy männyn osuus maisemakuvassa. Tie kulkee jokilaakson rinteessä. Maiseman jylhyys ja suurimittakaavaisuus häivyttää tien mahdolliset pienet epäkohdat.

Maisemalliset arvot

Tenojoki rantatörmineen on vaikuttava luonnonelementti. Maisemat laajas- sa, tunturimaisemien reunustamassa jokilaaksossa ovat kokonaisuudessaan huikauttavat. Tie kulkee myös muutaman Teno-joen yltä, ne ovat hienoja maiseman kohokohtia. Eteläosissa jaksoa on havaittavissa kaunista kulttuurimaisemaa viljelyksineen ja maatilapihapiireineen. Saamen silta on hieno maamerkki Utsjoelle saavuttaessa.

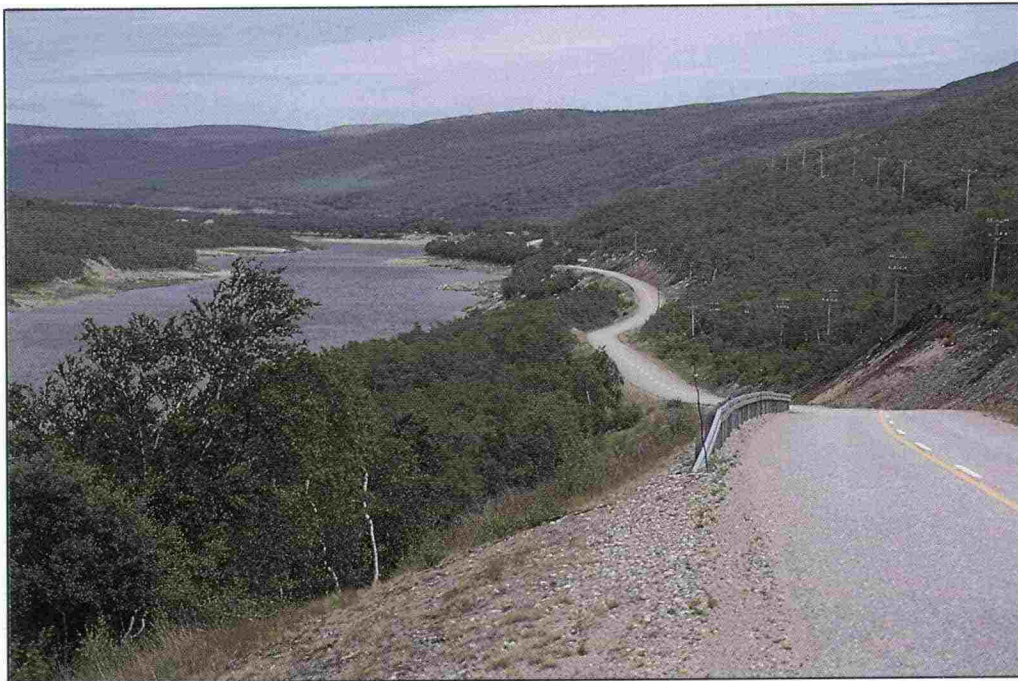
Ongelmat ja suositukset

Tien jyrkissä luiskissa on paikoin eroosion aiheuttamia sortumia. Luiskien eroosionkestävyyttä ja sopeutumista ympäristöönsä auttaisi niiden muotoilu ja kasvittuminen. Yläkärän kohdalla tie puhkaisee ra-asti pienehkö- n tunturin huipun. Erityisesti näillä kohdilla tulisi tehdä maisemointitoimenpiteitä tien sopeuttamiseksi hienoon maisemaan. Sen sijaan kallioleikkaukset, siellä missä niitä esiintyy, eivät vaikuta häiritsevästi vaan sopivat hyvin maiseman dramaattiseen ilmeeseen - erityisesti jäisinä. Maisemakuvan kannal-

ta on edullisinta säilyttää tie Utsjoelta Nuorgamiin leveydeltään ja suuntaukseltaan nykyisellään.

Paikoitellen voisi näkymien lisäämiseksi tien varrelta kenties raivata jonkin verran pensaikkoa pois, siten että kuitenkin jää hyviä kasvillisuusryhmiä - tässä toimenpiteessä täytyy olla varovainen pitäen mielessä tunturikasvillisuuden huonon uusiutumiskyvyn. Tiemaisemia häiritsevät muutamissa kohdin maanottoalueet, jotka tulisi maisemoida istutuksin ja maastoa muotoilemalla. Joitakin tien lukuisista pysähdyspaikoista voitaisiin varovasti parantaa korkeatasoisemmiksi.

Utsjoen taajaman itäisen sisääntulojakson ilmettä heikentää Utsjoen vastarannalla sijaitseva mittasuhteiltaan sopeutumaton, peltinen teollisuushalli, jonka ilmettä voisi kohentaa pienin rakenteellisin toimenpitein tai maalamalla. Karigasniemen keskustassa tie kulkee kylän läpi melkein pä viivasuorana, vaikkakin muuten pääosin sopeutuen maastoon. Tietä voisi jaksotella vaikkapa suojatiasaarekkein ja istutuksin.

Kuva 39. Maantie 970 kulkee Tenojoen upeissa maisemissa. Kuva Pertti Tuisku.

5.19 Mt 971 Kaamanen - Sevettijärvi - Näätämö

Kokonaisvaikutelma

Tie kulkee kauniiden lounaasta koilliseen suuntautuneiden luonnonmaisemien halki. Rakennuksia ei juurikaan näy, ainoastaan Sevettijärven kylän kohdalla on useita rakennuksia, muuten on harvakseltaan yksittäistaloja. Maisemat muistuttavat paikoin Järvi-Suomen pienipiirteisiä maisemia vesistöineen ja harjuineen. Erityisesti Inarijärvi on upea. Joissain kohdin tie kulkee jonkin matkaa aivan järven tuntumassa. Välillä harjut näkyvät paikoin hienosti tielle - erityisesti vesistöjä halkovina ja niihin työntyvinä niemekkeinä - ja välillä itse tie kulkee harjulla. Alue on kasvillisuudeltaan poikkeuksellisen rehevä. Ainoastaan koillisosan tunturimaisemat ovat karumpia, siellä

on tunturikoivu vallitsevin puulaji. Myös mosaiikkimaisia suomalaisia esiintyy koko tiellä.

Maisemalliset arvot

Erityisen hienoja elementtejä maisemassa ovat laajat suot tien lounaispäässä n. 10-25 km:n välillä valtatie 4:n risteyksestä, harju- ja järvimaiset tien keskivaiheilla sekä tunturimaiset jakson koillispäässä Sevettijärven seudulla. Tien rytmi on hyvä ja vaihteleva, pitkiä suoria on vähän. Tieympäristön viimeistely on huolellista. Tie sopeutuu pääosin hyvin maisemiin, se kulkeekin maisemarakenteen suuntaisesti. Tien geometria on n. 50 km:n matkalla lounaispäässä melko suurpiirteistä, ja sen alkuosassa (n. 30 km:n matkalla) se sopeutuu maisemaan, joka on siellä myös suurpiirteisempää ja alavampaa. Alavilla, suoperäisillä alueilla tie kulkee ympäristöään korkeammalla, mutta pääasiassa loivien luiskien ansiosta se sopeutuu suhteellisen hyvin ympäristöönsä eikä irrottaudu siitä. Suprusta koilliseen tie on linjattu pienipiirteisemmin, sekä tien vaaka- että pystygeometria sulautuu joustavasti, lähes täydellisesti maiseman muotoihin.

Ongelmat ja suositukset

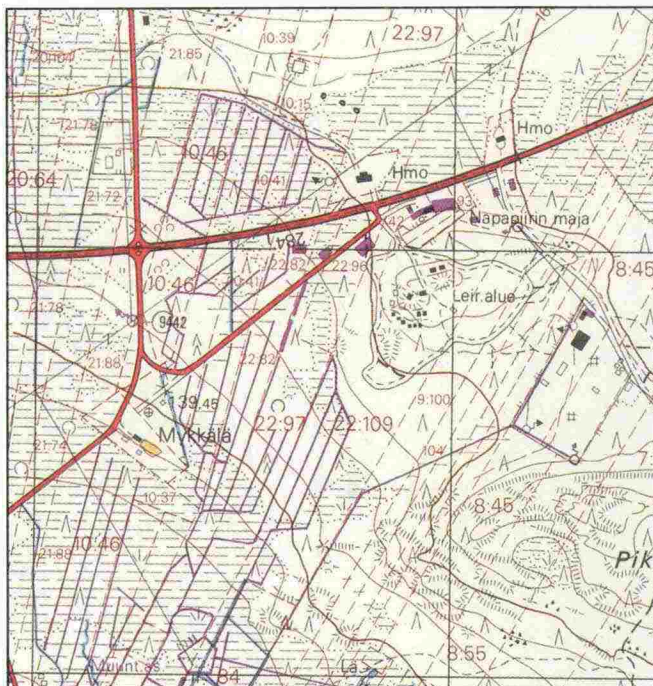
Mt 971:tä tulisi kehittää erityisesti siitä näkökulmasta, että se on yksi Lapin hienoimpia tieosuuksia. Tien arvo maisematienä tulee huomioida, eikä voimakkaita tien parannuksia pidä sallia. Tiemaiseman kohokohtia tulee vaalia, ja maiseman erityispiirteitä voisi edelleen korostaa. Vajaan 10 km:n matkalla Suprun lounaispuolella ei parannetun tien geometria kaikin paikoin aina pysty sopeutumaan pienipiirteiseen, vesistörikkaaseen maisemaan - tie sopeutuukin suurmaisemaan - mutta lähiympäristössä on ongelmana suuret ja melko jyrkät penkereet ja luiskat. Hietajoen levähdysalueen ilme kaipaisi kohentamista, kuten laadukkaampia kalusteita ja istutuksia sekä hoidon tason parantamista.

Kuva 40. Maantieltä 971 avautuu runsaasti kauniita näkymiä.

6 Erilliskohteet

Maisemaselvityksessä tarkastelluilta tieosuuksilta on poimittu kymmenen erilliskohdetta, joiden ongelmia ja mahdollisuuksia on tarkasteltu tarkemmin sekä esitetty niille kehittämisperiaatteita. Kohteet on valittu mm. sillä perusteella, että ne edustavat erilaisia tiemaiseman kohteita pitkistä tiejaksoista yksittäisiin levähdysalueisiin ja liittymiin. Kohteet edustavat myös Lapin erilaisia maisema-alueita ja pienmaisemia. Kehittämisperiaatteet on osoitettu valitulle alueelle, mutta niitä voidaan mahdollisesti soveltaa myös muihin samantyyppisiin kohteisiin tiemaisemassa. Toteuttamisvalmiita eivät tässä käsitellyt erilliskohteet sen sijaan ole, vaan jokainen niistä vaatii tarkempaa suunnittelua toteutusta varten.

Kuva 41. Valtatie 4 ja Napapiirin alue

6.1 Napapiirin alue, valtatie 4

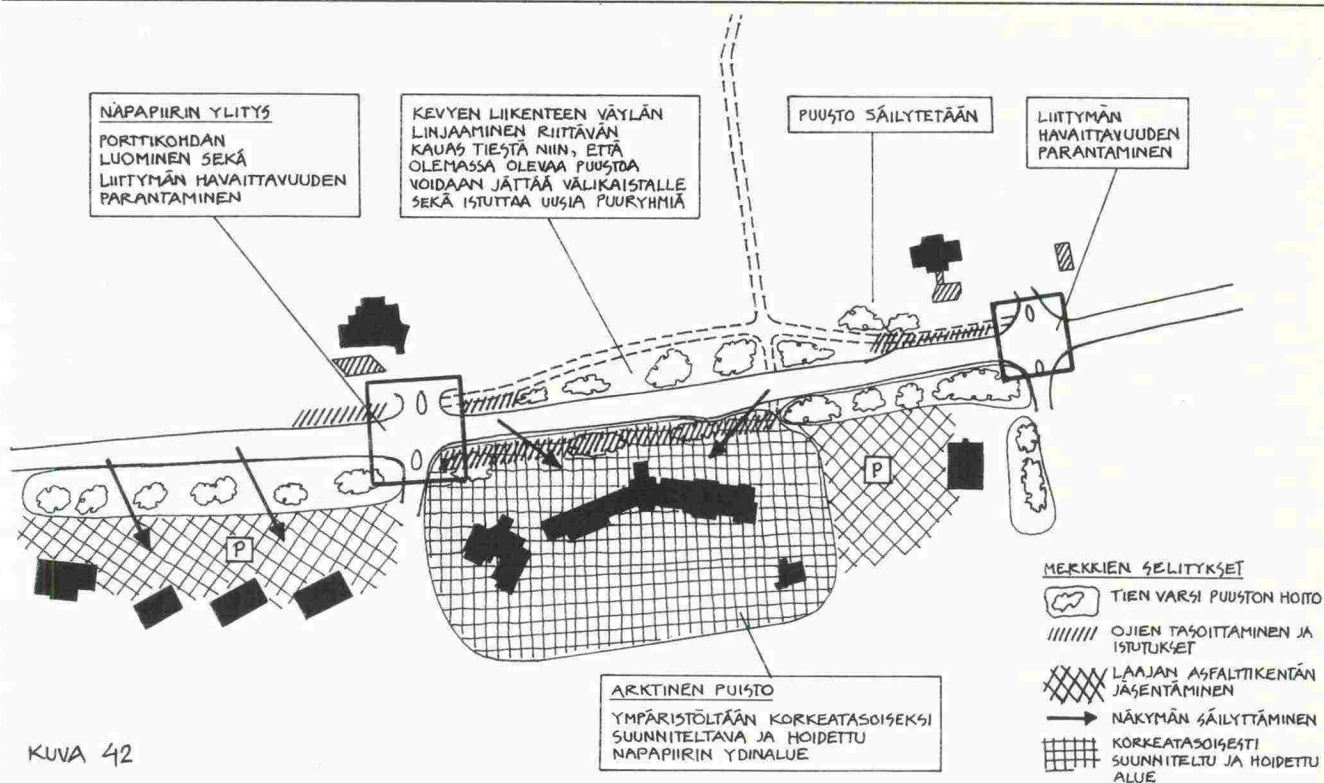
Napapiirin alue on tärkeä turistikohde koko Lapin kannalta. Napapiirin kohta toimii symbolisesti porttina pohjoiseen matkaajille ja toisaalta on jo itsessään merkittävä matkailukohde esimerkiksi joulua Suomeen katsomaan lentäville ulkomaalaisille. Napapiiri toimii hyvine palveluineen tärkeänä etappina pitkämatkaiselle liikenteelle.

Napapiirin ilme kaipaa paikan hengen esiintuomista ja imagon rakentamista edustavamaksi. Napapiirin vahvuuksia, joita paikan imagoissa kannattaisi hyödyntää, ovat ennen kaikkea paikan voimakas symboliarvo ja pohjoinen luonto siihen liittyvine erityispiirteineen, kuten valaistusolosuhteet, ilmasto, karu kasvillisuus, puhtaus ja erämaahenki.

Napapiirin kohdan pääongelmat ovat alueen hajanaisuus, jota aiheuttaa sekava maankäyttö ja rakennuskanta, heikko havaittavuus saavuttaessa valtatietä pitkin, valtatien estevaikutus ja hallitsevuus sekä alueen suunnittelemattoman tuntuinen ja hoitotasoltaan välttävä ympäristö.

Kehittämisperiaatteita

- Napapiirin aluetta on kehitettävä eheäksi kokonaisuudeksi. Tien eri puolille jakautuvat matkailupalvelut tukevat nykyään huonosti toisiaan mm. tien voimakkaan estevaikutuksen ja rakennusten väljän sijoittelun vuoksi. Tie voisi mieluummin olla alueen kokoava elementti, mikä edellyttäisi tien luonteen muuttamista taajamatiemäiseksi. Maankäyttöä pitäisi suunnitella tien molemmin puolin.
- Sujuvan ja korkean tien estevaikutusta vähentää ajonopeuksien laskeminen alueen kohdalla, ajoradan kaventaminen sekä kevyen liikenteen helpottaminen ja selkiyttäminen. Paljaat ja syvät avo-ojat tien molemmin puolin erottavat tien ympäristöstään. Ojien täyttäminen ainakin osin, ja niiden ilmeen pehmentäminen harkituin istutuksin eheyttäisi tieympäristöä.
- Tien maantiemäinen valaistus voitaisiin uusia Napapiirin kohdalla niin, että paikka erottuisi muuta tietä selkeästi paremmin valaistuna ja valaisimien muotoilultaan tasokkaampana. Kevyen liikenteen väylien valaistus voisi olla matalalla ja pienipiirteisempää korostamassa jalankulkijan mittakaavaa.

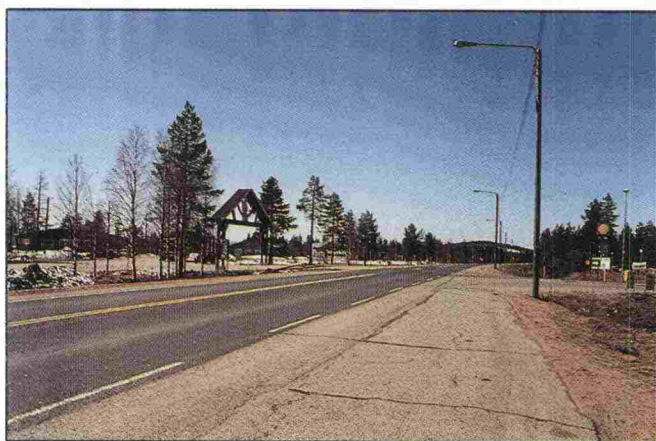

KUVA 42

- Ympäristön ilme voi hyvin olla karu ja luonnonmukaisin keinoin toteutettu, mutta ei hoitamattoman näköinen. Tien varsien puuston selkiyttäminen, vesakon raivaaminen ja puuston hoitaminen ryhminä parantaa tienvarsien ilmettä. Tärkeää on säilyttää avoimia näkymiä tieltä Napapiirin alueelle, mutta toisaalta rytmittää yksitoikkoista ja suoraa tietä.
- Napapiirille on tärkeää kehittää ympäristöltään korkeatasoisesti suunniteltu ja hoidettu ydinalue, joka luontevasti sijoittuisi Napapiirin majan ja muiden rakennusten sekä valtatieväliin. Tämä alue voi olla esimerkiksi arktinen puisto, joka hakisi aiheensa pohjoisesta metsäluonnosta kuten karusta kasvillisuudesta ja luonnonmateriaaleista. Paikan henkeen sopivat hyvin luonnokivi ja puu. Näitä voitaisiin käyttää myös alueen muissa rakenteissa ja varusteissa.

Alueen havaittavuutta valtatieltä saavuttaessa voitaisiin parantaa sijoittamalla tiehen nähden poikittainen, kaukaa näkyvä vertikaalielementti, kuten portti osoittamaan kohtaa, jossa Napapiiri symbolisesti ylitetään. Portti sopisi hyvin etelästä katsottuna ensimmäiseen liittymän yhteyteen, jossa se myös parantaisi liittymän havaittavuutta. Myös tiessä eri materiaalila tehty kohta, jonka yli ajetaan, voi herättää huomaamaan tärkeän kohdan.

Tienvarren opasteiden, mainosten ja kylttien sijoittamista ja luonnetta pitäisi yhtenäistää ja selkeyttää. Yleisesti mainosten paljous ja sekavuus on häiritsevää erityisesti huoltoasemien lähellä. Napapiirin majan puolella tietä ilme on sekava kylttien sekavuuden ja pienen koon vuoksi. Ainoat tarpeeksi isot ja selkeät merkit ovat huoltoasemien kyltit ja Napapiirin portti, joka sekin on tien suuntaisena huonosti havaittavissa tulosuunnasta. Huomio kiinnittyy nykyisin ensisijaisesti huoltoasemien kyltteihin.

Kuva 43. Vt 4 hallitsee Napapiirin miljöötä.

6.2 Valtatie 4 välillä Rovaniemi - Sodankylä

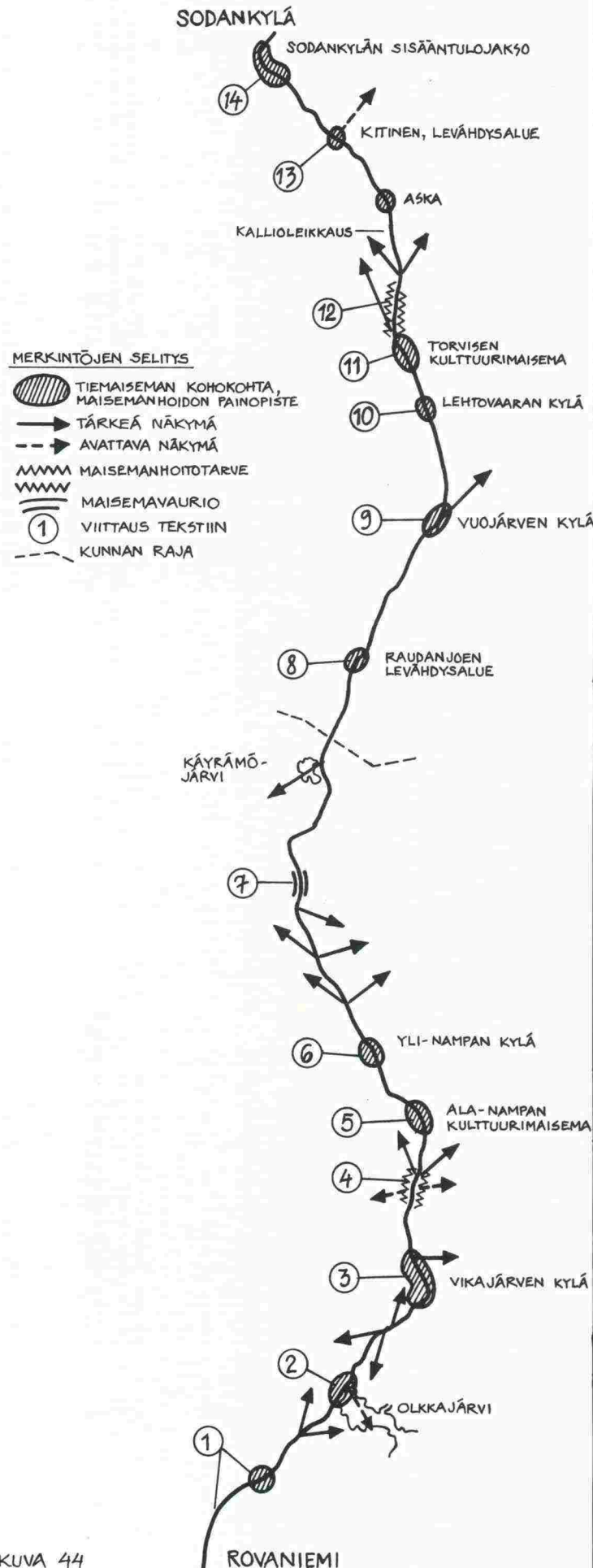
Valtatien 4 yleisinä maisemanhoitoperiaatteina on erottaa selkeästi metsäiset ja asumattomat tieosuudet sekä kulttuurimaisema- ja kylätieosuudet. Maisemanhoitotoimenpiteiden enemmistö painottuu luontevasti kulttuurivaikutteeseen maisemaan, ja on lähinnä näkymien avaamista ja tienvarsien pensaikon raivaamista. Pihapiirien kohdalla ei yleensä ole ongelmaa tienvarren epäsiististä ilmeestä, vaan pensoittuminen keskittyy lähinnä pelto-osuuksille. Peltojen pysyminen viljelyssä on luonnollisesti merkittävä tekijä maisemakuvan säilymiselle. Lapin tiemaisemalle tyypillisenä piirteenä kylämaisemissa tietilaa komistavat usein vanhat maisemapuut, jotka tavallisesti ovat mäntyjä. Näitä yksittäispuita täytyy vaalia, ja niitä sopisi harkiten lisätäkin, sillä ne luovat tiemaisemaan kohokohtaisuutta, ja viestivät tärkeästä paikasta.

Luonnonmaisemaosuuksilla merkittävimpiä kohokohtina ovat kaukonäkymät ympäröivään maisemaan korkeilta maastokohdilta. Metsäisillä jaksoilla ei tienvarsien raivaaminen maisemallisista syistä tunnu erityisen tärkeältä, mutta on merkittävä toimenpide liikenneturvallisuuden vuoksi, sillä avoimista luiskista huomaa porot helpommin.

Kehittämisperiaatteita

Valtatien 4 sisääntulonäkymät Rovaniemelle ovat hienot ja kaupunkikuvan kannalta merkittävät. Rovaniemeltä lähtien tien ensimmäinen kohokohta on *Napapiirin alue* (1), jolle on erikseen esitetty omat kehittämisperiaatteensa.

Tiemaisema on Napapiiriltä eteenpäin luontevasti metsäinen ja tienvarret hoidetut. Metsäisen tiemaiseman kohokohtia ovat korkeilta maastokohdilta avautuvat näkymät kuten Lamminperävaaralta ja Vaattugista.

KUVA 44

- Normaali tienvarsien metsänhoito ja vesakon raivaus sopivat hoitotoimenpiteiksi edelleen.
- Asutuksen näkyminen tielle luo tiemaisemaan vaihtelua, joten erityisesti näillä kohdin tiealueen pitäminen siistinä ja vesakon raivaus on tärkeää. Tietilaan luo vaihtelua myös pihapiirien hoidettu ilme ja istutettu kulttuurikasvillisuus.

Apukan koeaseman kohta Olkkajärvellä (2) on avoin maisemajakso. Kauniita näkymiä avautuu kulttuurimaisemaan ja Olkkajärvelle.

- Tärkeää on pitää näkymät avoimina kulttuurimaisemaan niittämällä tieluiskia säännöllisesti. Peltojen pysyminen viljelyssä on merkittävä tekijä maisemakuvan säilymiselle.
- Olkkajärvelle on tarve avata ja selkeyttää näkymä ainakin kahdessa kohdassa. Näkymä avataan raivaamalla puustoa ja pensaikkoa kohdissa, jossa tie on lähimpänä rantaa, mikä ei liiaksi häiritse vesistömaisemaa.

Vikajärven kylä (3) erottuu tiellä etelästä jo kaukaa leveämmän tietilan, kevyen liikenteen väylän ja tievalaistuksen ansiosta. Tiemaiseman kohokohta on Kemijärventien risteys ja K-kaupan ympäristön avoin tila sekä kylän pohjoispuolella Vikajärvelle avautuvat upeat näkymät. Järven rantaan sijoittuu myös levähdysalue kauniille paikalle.

- Vaatimatonta Kemijärventien liittymän ympäristöä voitaisiin kohentaa siistimällä vesakkoa raivaten sekä korostaa tärkeää solmukohtaa esimerkiksi istutettavalla maisemapuulla tai -puuryhmällä.
- K-kaupan kohdalla avoimet pysäköintialueet kaipaavat jäsentämistä esimerkiksi istutuksin.
- Koko kylän kohdalla on tarvetta siistiä tienpientareita vesakkoa raivaamalla ja selkeyttää puustoa harvennuksin.
- Pohjoisella sisääntulojaksolla peltotilkuille avautuvia näkymiä on raivattava selkeämmiksi ja estettävä tienvarsien umpeenkasvu.
- Vikajärven maisemassa tieluiskia on edelleen hoidettava kasvustoltaan matalina ja niittymäisinä.

PIHAPIIRIEN VANHAAT PUUT
TOIMIVAT NÄYTTÄVINÄ MAAMERKKEINÄ
TIEMAISEMASSA

Metsätaipaleella Vikajärven ja Ala-Namman välillä (4) on raivattu tieluiskien pensaikkoja, mutta peltotilkut jäävät silti tieltä näkymättömiin. Rätiselältä avautuu hienot näkymät maisemaan.

- Aholan ja Materon välisillä peltoalueilla on tienvarsipensaikkoja raivattava leveämmältä vyöhykkeeltä niin, että avoimet tilat rikastuttavat myös tiemiljöötä.

Ala-Namman kulttuurimaisema (5) on avoimine näkymineen tiemaiseman kohokohta. Levähdysalue sijoittuu onnistuneesti kauniille paikalle järven rantaan.

Yli-Namman (6) kyläkuva on metsäinen, mutta korkeasta sijainnista avautuu hienoja näkymiä tien suunnassa ja Yli-Nampajärven laaksoon. Tien ja kevyen liikenteen väylän varrella kasvaa vanhoja, maisemallisesti arvokkaita mäntyjä. Tieympäristö on hyvin hoidettua. Yli-Nampan pohjoispuoleinen tieosuus Käyrämön järvelle asti on maastonmuodoiltaan voimakaspiirteistä ja suurmaisemaltaan edustavaa sekä sisältää runsaasti kaukonäkymiä. Tie myötäilee maisemarakennetta kauniisti.

Tien lähiympäristön pienet epäkohdat eivät juurikaan kiinnitä huomiota. Hieno näkymä avautuu mm. Käyrästunturille ja Käyräsjärvelle. Tiasen kylällä on rakennuksia maalattu punamullalla ja purettu huonokuntoisia rakennuksia.

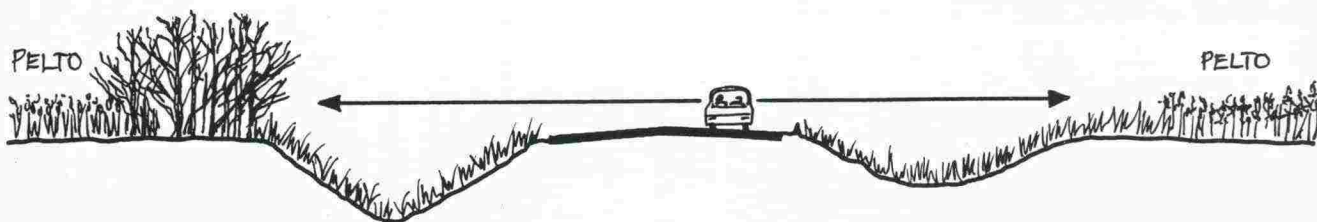
- *Tiaisen kohdalla (7)* tie kulkee syvässä maastoleikkauksessa. Paljaat, hiekkaiset leikkausluiskat kaipaavat kasvittamista, joskin karuun ympäristöön sopivin kasvein.

Sodankylän kunnan alueelle saavuttaessa tienvarsimainonta on sekavaa. *Raudanojan levähdysalueen (8)* mainokset erottuvat persoonallisina, mutta eivät kovin tyylikkäinä. Raudanojan levähdysalue on kohokohta metsäisessä tiemaisemassa, ja siitä on erikseen esitetty omat kehityspäätöksensä.

Vuojäven kylä (9) on tasaisen metsäjakson jälkeen tiemaiseman kohokohtana. Luosto-tunturi näkyy kaukana horisontissa.

- Tienvarret kaipaavat pensaikon raivaamista ja siistimistä.

NÄKYMIEŦ AVAAMINEN KULTTUURIMAISEMASSA

JOS TIENVARSHIPENSAIKKO RAIVATAAN VAIN TIEALUEELTA, JÄÄ PELLON REUNAAŦ USEIN PENSASVYÖHYKE, JOKA SULKEE NÄKYMÄT

TIELUISKIEŦ HOITAMINEN NIITTYMÄISENÄ PITÄÄ NÄKYMÄT AVOINNA JA PARANTAA TIEŦ SOVITTAMISTA YMPÄRISTÖÖNSÄ

Lehtovaara (10) on vaaran huipulle sijoittuva kylä, jota ympäröivät rinnepellot.

- Tienvarsien pensaikon raivaukselle on tarvetta lähinnä peltojen kohdilla.

Torvisen kylämaisema (11) on selkeä tiemaiseman kohokohta, jonka pellot aukeavat laajana tien molemmin puolin. Kylän keskustan kohdalla on tietilassa huomiota herättävä, mutta hiukan vioittunut maisemapuu. Tie on kylässä hallitseva ja suoraviivainen. Vt 4:n maisemanhoitoprojektin yhteydessä on rakennettu pärekattoja ja maalattu punamullalla rakennuksia.

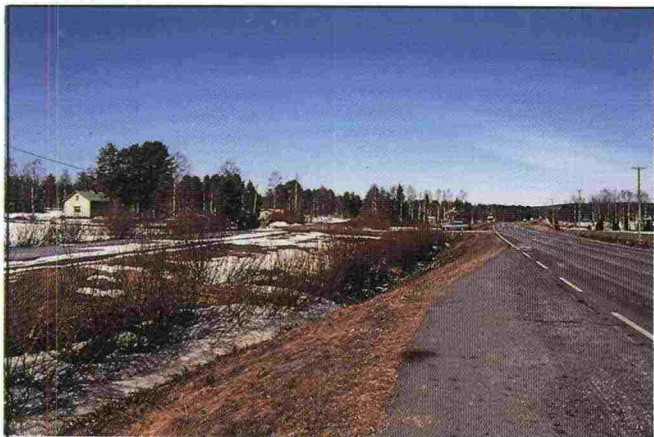
- Tienvarsien pensaikon raivaukselle on tarvetta lähinnä peltojen kohdilla.
- Kyläkuvan kauneus paranisi paljon pienellä tieympäristön hoitotason kohottamisella ja yksityiskohtien viimeistelyllä. Esimerkiksi kevyen liikenteen väylien sivuojat voisivat olla loivemmin muotoiltuja.
- Torvisen jälkeinen metsä- ja suo-osuus kaipaa erityisen pensaikkoisten tienvarsien siistimistä.

Kitinen näkyy ensimmäistä kertaa valtatielle 4 (13) Koskenniskan kohdalla. Paikalle on myös tehty levähdysalue.

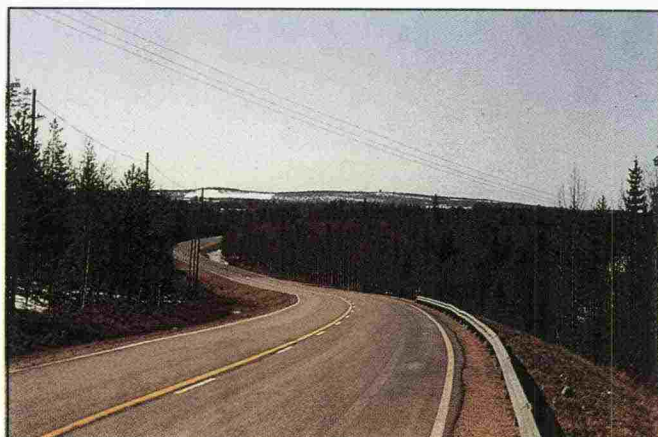
- Alueella on tarve avata näkymiä tieltä joelle raivaamalla pensaikkoa.
- Metsänhoitotoimenpiteitä tehtäessä komeita mäntyjä kannattaa valita säilytettäväiksi maisemapuiksi tai -puuryhmiä.

Sodankylän pitkällä sisääntulojaksolla (14) puusto ja pensaikko sulkee näkymiä tieltä ympäristöön. Tieympäristössä on selvästi aikaisempaa voimakkaampi kasvupotentiaali ja puusto koivuvaltaisempaa. Tieympäristön pitäisi viestiä hoidetummalla ulkonäöllään tärkeään taajamaan saapumisesta. Taajamamerkin jälkeen tieympäristö on hoidettua. Hienona erityispiirteinä ovat kauas näkyvät tuuheet määntynyt.

- Tieluiskia on tarvetta siistiä pensaikkoa raivaamalla.
- Näkymien avaaminen tieltä asutukseen päin tuo paremmin esille tieympäristön monimuotoisuutta.

Kuva 47. Kylämaisemissa tienvarret kaipaavat pensaikon raivausta ja siistimistä.

Kuva 48. Pitkät näkymät korkeilta maastokohdilta ovat tiemaiseman säilytettäviä arvoja.

6.3 Raudanjoen levähdysalue, valtatie 4

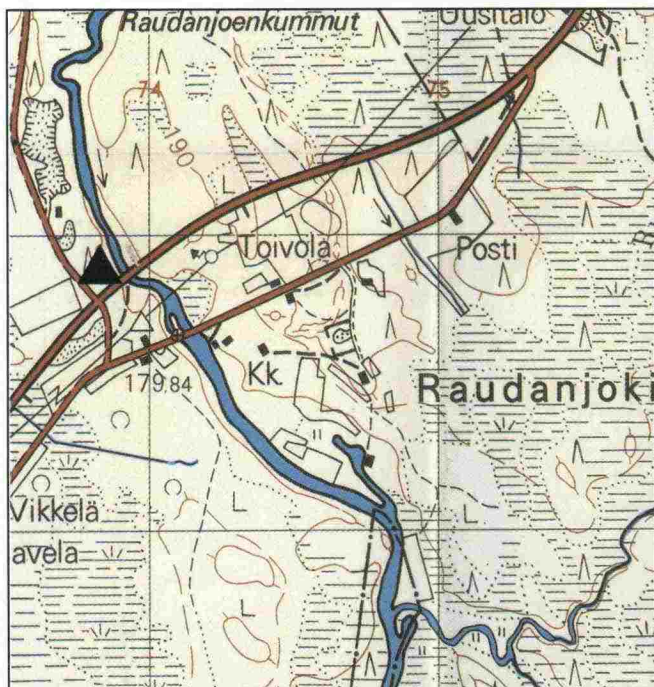
Raudanjoen levähdysalue näkyy jo kaukaa etelästä tultaessa. Se on valtatie 4 ensimmäinen merkittävä kohokohta Sodankylän kunnan alueella. Levähdysalue sijoittuu kauniille paikalle Raudanjoen rannalle, joskin alue on itsessään on pääasiassa ankean avoin asfalttikenttä, jota valtatiestä erottaa leveä ja paljas välikasta.

Levähdysalueen yhteydessä on kahvila ja myymälä, jossa omistaja myös myy poronahkoja ym. matkamuistoja. Levähdysalueen muina palveluina ovat wc:t ja linja-autojen kemiallisen wc:n tyhjennyspiste. Sodankylän kunta on pystyttänyt alueelle Sodankylän alueen matkailun informaatiopisteen. Informaatiopisteen ympäristö on tarkoitus saattaa asianmukaiseksi ja edustavaksi markkinointipisteeksi. Pisteen ympäristöön on kaavailtu myös lasten leikkialuetta leikkilaineineen.

Raudanjoen levähdysalueen vahvuutena on sijainti kauniilla paikalla joen rannalla, mitä kuitenkin ei ole käytetty hyväksi alueen ilmeessä tai toiminnoissa. Levähdysalueen houkuttelevuutta lisää, että se on ainoa palvelupiste pitkällä matkalla vt 4:llä. Alueen havaittavuus tieltä on hyvä sekä avoimen ympäristön että runsaan opastuksen ansiosta. Tienvärien opastekyltit ovat ilmeeltään persoonallisia ja taatusti huomiota herättäviä maisemamaalauksia ja jättiläiskokoisia peikkohahmoja. Niiden ulkonäkö saattaa pikemminkin karkoittaa kuin vetää puoleensa turisteja.

Kehittämisperiaatteita

- Alueen yleisilmeen kestävä pohja on luonnonläheisyys ja pohjoiset olosuhteet. Tätä tukee mm. ympäröivä maisema sekä paikallisen yrittäjän Lappi-henkisyys (porotuotteiden myynti yms.). Pohjoisen luonnon materiaaleihin voidaan perustaa esim. rakenteiden ja varustuksen ilme sekä istutuksien ja muun ympäristön käsittelyn luonne.

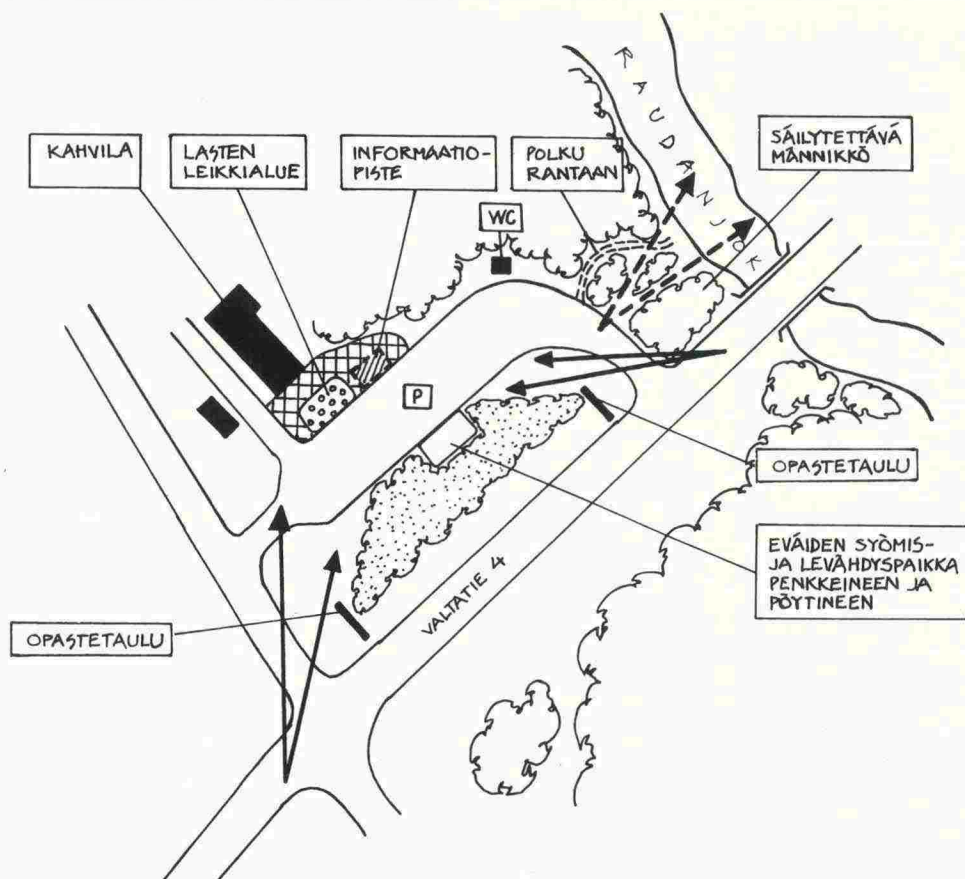

Kuva 49. Raudanjoki ja valtatie 4

- Nykytilanteessa kaikki levähdysalueen opasteet ovat epävirallisen näköisiä, ja antavat epämääräisen kuvan alueesta. Kunnasta ensivaikutelman antavan paikan tulisi olla edustava ja hyvin hoidettu. Virallisten ja korkeatasoisesti suunniteltujen opastekylttien sijoittaminen välikaistalle näkyville paikoille antaa selkeän vaikutelman alueesta.
- Levähdysalueen palvelut kannattaa sijoittaa siten, että ne tukevat toisiaan. Lasten leikki-paikka on hyvä sijoittaa kahvilarakennuksen lähistölle. Näin voidaan rakentaa myös levähdysalueen edustava ja tiivis ydinalue, jossa ympäristön suunnitteluun ja hoitoon panostetaan eniten.
- Levähdysalueen viihtyisyyden parantamiseksi ja liian avaran tilan jäsentämiseksi valtatie ja pysäköintialueen välikaistalle on suositeltavaa istuttaa puita ja pensaita, mitä kesällä 1996 on jo tehtykin. Näkymät tieltä eivät kuitenkaan saa peittyä, vaan näkymäsektorit molemmista suunnista jätetään vapaiksi.
- Välikaistan pysäköintialueen puoleiselle reunalta voitaisiin mahdollisesti luoda suojaista eväiden syömispaikka penkkeineen ja pöytineen.

MERKINTÖJEN SELITYKSET

- PUUSTON REUNA
- ISTUTETTAVA PUUSTO
- HYVIN HOIDETTU EDUSTAVA ALUE
- NÄKYMÄN SÄILYTTÄMINEN
- NÄKYMÄN AVAAMINEN
- UUSI RAKENNUS
- LEIKKIPAIKKA

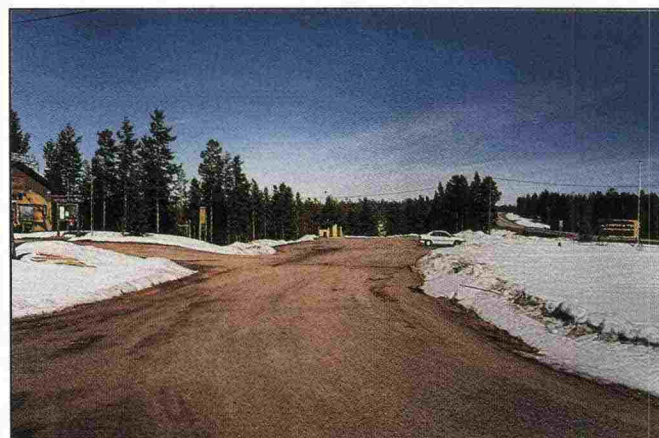

KUVA 50

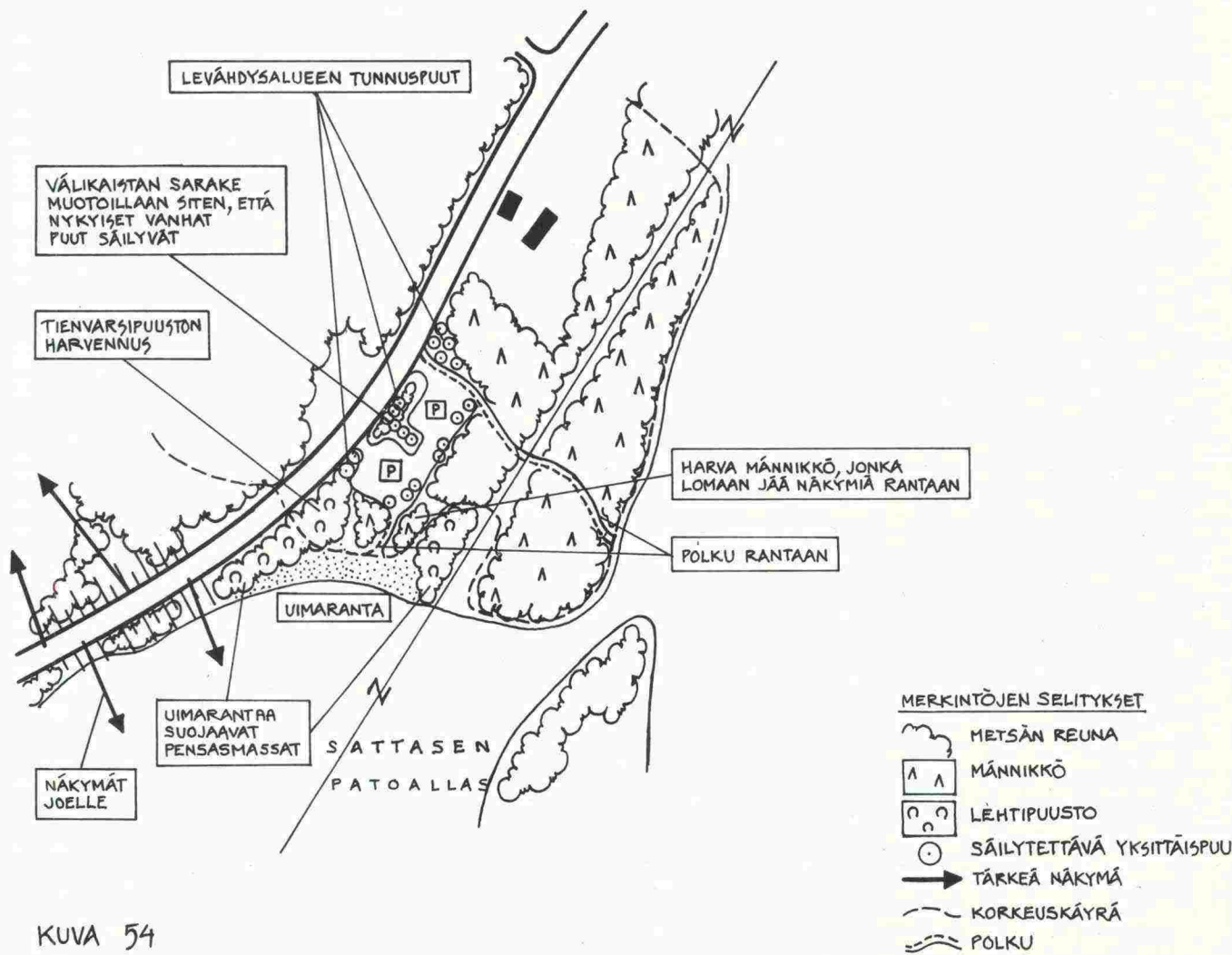
- Joen läheisyys voitaisiin hyödyntää virkistyskäytössä. Pysäköintialueelta rantaan johtava polku mahdollistaisi matkailijalle virkistävän elämyksen.
- Joelle voitaisiin avata näkymiä rannan puustoa harventaen.

Kuva 51. Kylttien paljous luo sekavan vaihtokalan levähdysalueesta.

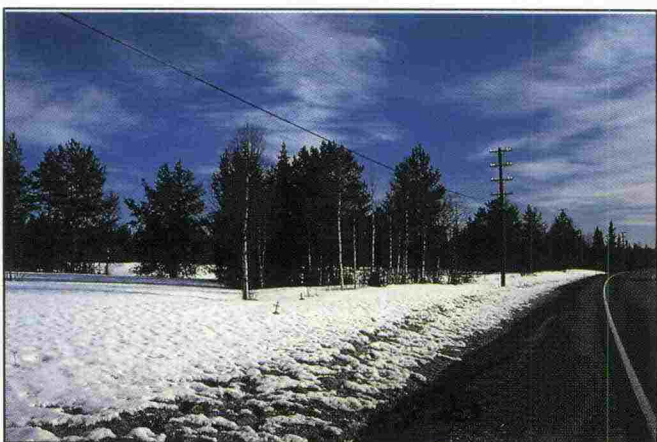
Kuva 52. Avara tila kaipaa jäsentämistä.

KUVA 54

Kuva 55. Levähdysalueen kohta näkyy etelästä tullessa oikealla puolella tietä.

Kuva 56. Vanhat, kauniskasvuiset männyt on aluetta rakennettaessa säilytettävä.

6.5 Tenojoen tie, maantie 970 välillä Nuorgam - Karigasniemi

Tenojoen tie, maantie 970 Nuorgamista Utsjoelle ja maantie 9703 Utsjoelta Karigasniemelle on pohjoista luontoa ja jylhää jokilaaksoa upeasti esittelevä maisematie. Tie seuraa Tenojoen varren jyrkkäpiirteistä maastoa pienipiirteisenä ja kapeana. Varsinainen maisematie on ennen kaikkea Utsjoen ja Karigasniemen välillä Ailigasnjarga-Piesjoki -tieosuus, joka kulkee valtakunnallisesti arvokkaalla Tenojoen maisemaluueella. Tenojoen tie on rakennettu vasta v. 1983, eikä tieympäristö karussa ja pohjoisessa ilmastossa ole vielä kunnolla kasvittunut. Varsinkin leikkausluiskat ovat paljaita ja eroosion syömiä.

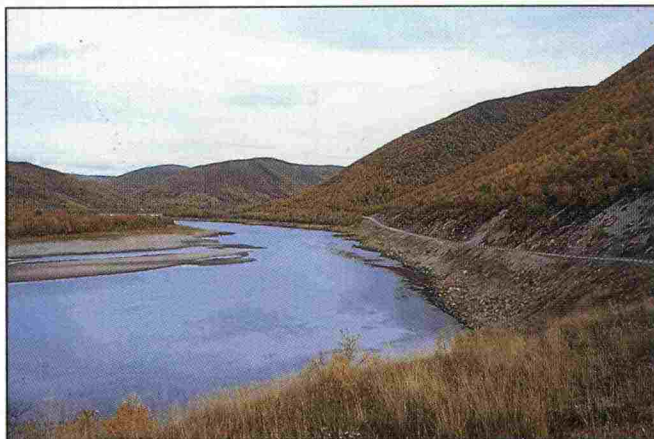
Pysähdyspaikkoja tiellä on tasaisin välimatkoin. Ne ovat paikoin vain ohituspaikan omaisia ajoradan levennyksiä ja suurimmatkin melko vaatimattomia syvennyksiä tiessä vailla muita rakenteita tai varusteita kuin kaiteet. Tämä pelkistetty ilme sopii hyvin maiseman karuuteen ja kiinnittää huomion upeisiin näkymiin. Levähdyspaikat on sijoitettu pääosin erittäin onnistuneesti tiemaiseman kohokohtaisille paikoille ja vaihtelevasti erilaisiin maastokohtiin. Tärkeimmät näköalapaikat on hyödynnetty levähdyspaikkoina.

Kehittämisperiaatteita

- Korkeatasoiselle palvelualueelle on tarvetta vain tien päätekohtissa Karigasniemellä ja Utsjoella, joissa olemassa olevaa levähdysaluetta voidaan kehittää vielä tasokkaammaksi. Nuorgamissa levähdysalue voitaisiin sijoittaa esimerkiksi huoltoaseman ja kaupan pihan tuntumaan.
- Tienvarren pysähdyspaikat ovat kaikki melko samantasoisia ja vaatimattomia. Uusia levähdysalueenpaikkoja ei tarvitse rakentaa, mutta muutamalle jo olemassa oleville pysähdysalueelle voitaisiin kehittää parempi palveluvarustus. Ne voisivat muodostua tien etappipaikoiksi.
- On otettava huomioon, että talvella toimivat vain kiinni ajoradassa olevat levähdyspaikat, jotka saadaan aurattua samalla kertaa tien

kanssa. Tiestä välikaistalla erotetut levähdysalueet, jotka kesällä olisivat mahdollisesti viihtyisämpiä, eivät lumen vuoksi toimi talvella.

- Näkymiä tieltä jokilaaksoon estää paikoin tienvarren tiheä pensaikko, joka kaipaa raivausta. Erityisesti joillakin näköala- ja levähdyspaikoilla on tarve pensaikon raivaukselle ja näkymien avaamiselle.
- Pysähdyspaikkojen parantaminen on ehdottomasti toteutettava paikan hengen ehdoilla. Levähdysalueiden ilmeen on oltava mahdollisimman vähäeleinen ja maastoon sitoutuva.
- Suuret maastoleikkaukset ja pengerrykset vaurioittavat maan pintakasvillisuutta tarpeettomasti. Jyrkillä rinteillä eroosio vaikeuttaa kasvillisuuden juurtumista. On pyrittävä säilyttämään olemassa olevaa kasvillisuutta, koska uusiutuminen on hidasta.

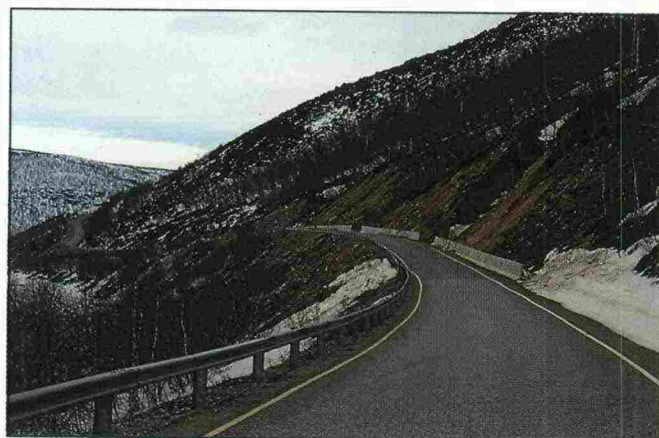
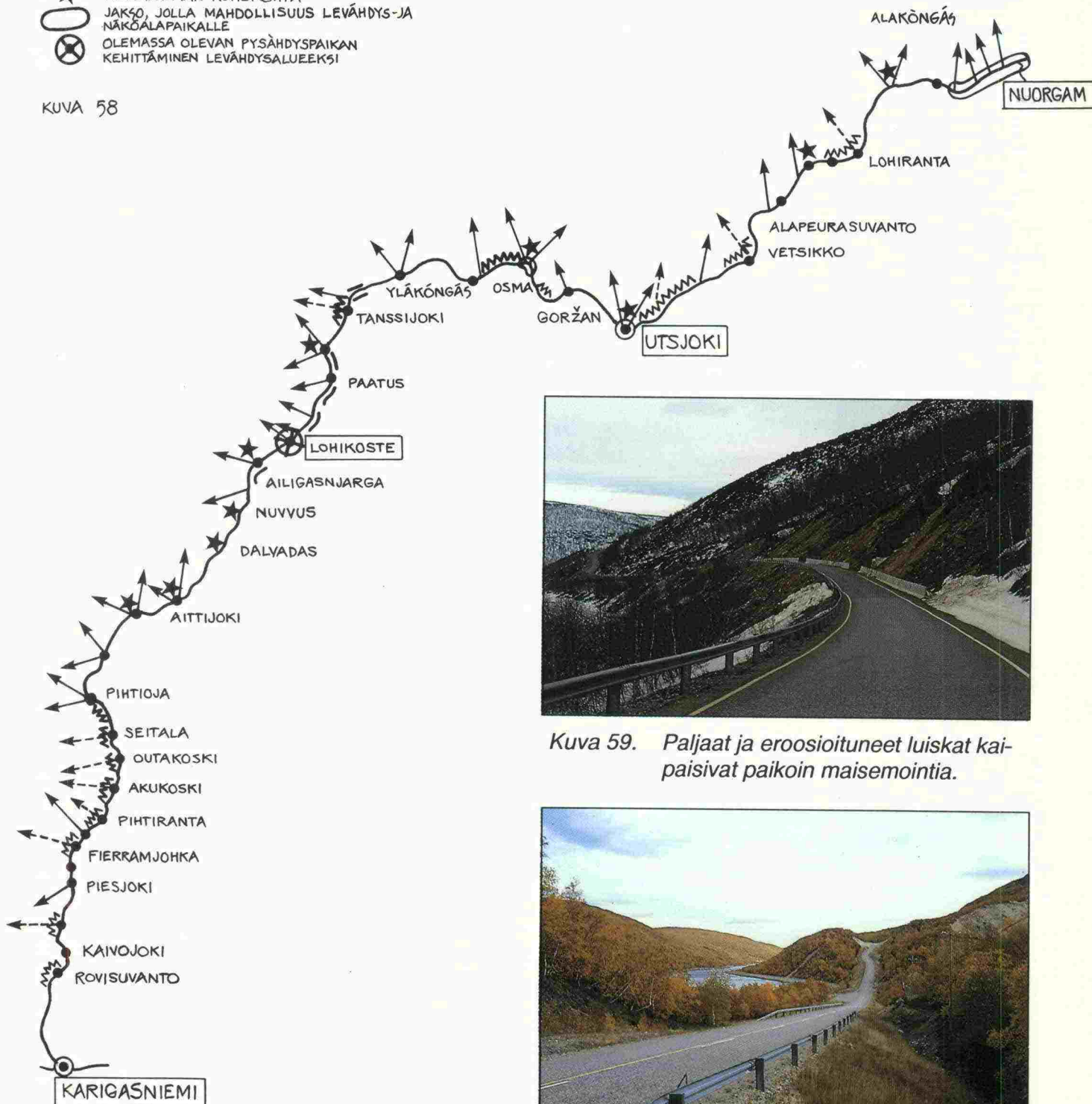

Kuva 57. Näkymä Tenojoelle. Kuva Pertti Tuisku

MERKINTÖJEN SELITYKSET

- PYSÄHDYSPAIKKA
- ⊙ PALVELUALUE
- MMM PENSAAKON RAIVAUSTARVE
- ↗ MAISEMOINTIA VAATIVAT LEIKKAUKSET
- MERKITTÄVÄ NÄKYMÄ
- - - AVATTAVA NÄKYMÄ
- ★ TIEMAISEMAN KOHOKOHTA
- JAKSO, JOLLA MAHDOLLISUUS LEVÄHDYS- JA NÄKÖALAPAIKALLE
- ⊗ OLEMASSA OLEVAN PYSÄHDYSPAIKAN KEHITTÄMINEN LEVÄHDYSALUEEKSI

KUVA 58

Kuva 59. Paljaat ja eroosioituneet luiskat kaipaavat paikoin maisemointia.

Kuva 60. Levähdyspaikat ovat tyypillisesti pieniä syvennyksiä ajoradassa. Kuva Pertti Tuisku.

6.6 Kaukosen kylä, kantatie 790

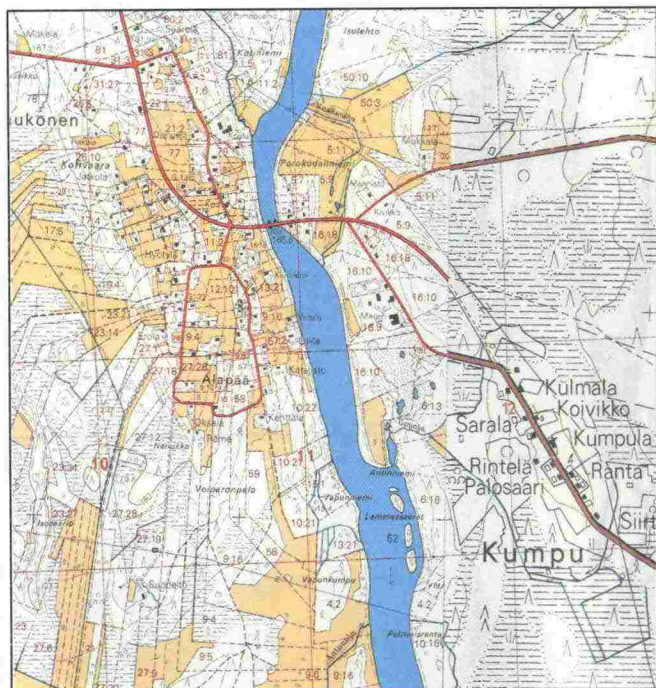
Kaukosen kylä on valtakunnallisesti arvokas maisema-alue. Se edustaa Aapa-Lapin jokivarsien tavanomaista laajempia viljelymaisemia. Kaukonen sijaitsee Ounasjokivarren keskiosassa. Kylän asutus sijoittuu kummulle aukeaan viljelymaisemaan joen rannalle. Kantatie 79 kulkee kylän läpi sujuvana ja loivakaarteisena, sopeutuen melko hyvin avaraan kulttuurimaisemaan. Kylämaisema ja joki muodostavat kantatien maisemallisen kohokohdan. Varsinainen vanha kylänraitti ympäröivine rakennuksineen sijaisee tiestä erillään. Kantatien varrella pihapiirien kasvillisuus ja yksityistieliittymien tuntuun sijoittuvat yksittäispuut ovat tärkeitä ja säilytettäviä kylämiljöön osia. Viherympäristön siisteys ja hoitotaso ovat huomattavan edustavia.

Suunniteltu kevyen liikenteen väylä kantatiellä 79 ulottuu Ounasjoen länsirannalta n. 2,5 km etelään Kummun kylään. Väylä on pääosin hyvin sovitettu tieympäristöön. Ongelmakohdat syntyvät paikkoihin, joissa puusto tai rakennukset ovat lähellä tietä. Valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella on syytä rakentaa kevyen liikenteen väylä erityisen hienovaraisesti. Kulttuuriympäristön säilymiseksi on tarvittaessa tingittävä väylän ja välikaistojen leveydestä.

Kantatien 79 parantaminen Kaukosen kylän kohdalla on suunnitelmakartassa linjattu suurimmalta osin kylämaiseman ulkopuolelle metsän sisään, joten sillä juurikaan ole vaikutusta Kaukosen kulttuurimaisemaan.

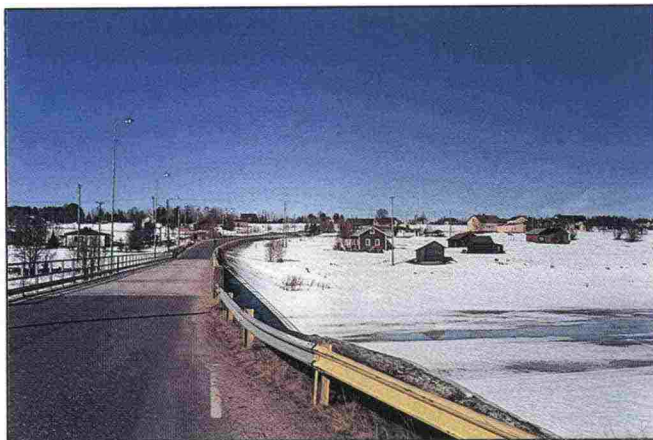
Kehittämisperiaatteita

- Kevyen liikenteen väylän rakentamisessa on varottava vaurioittamasta kauniskasvuisia metsänreunoja, pihapiirien kasvillisuutta ja yksittäispuita tien varrella. Tämä edellyttää paikoin väylän viemistä lähelle, jopa kiinni ajorataan.

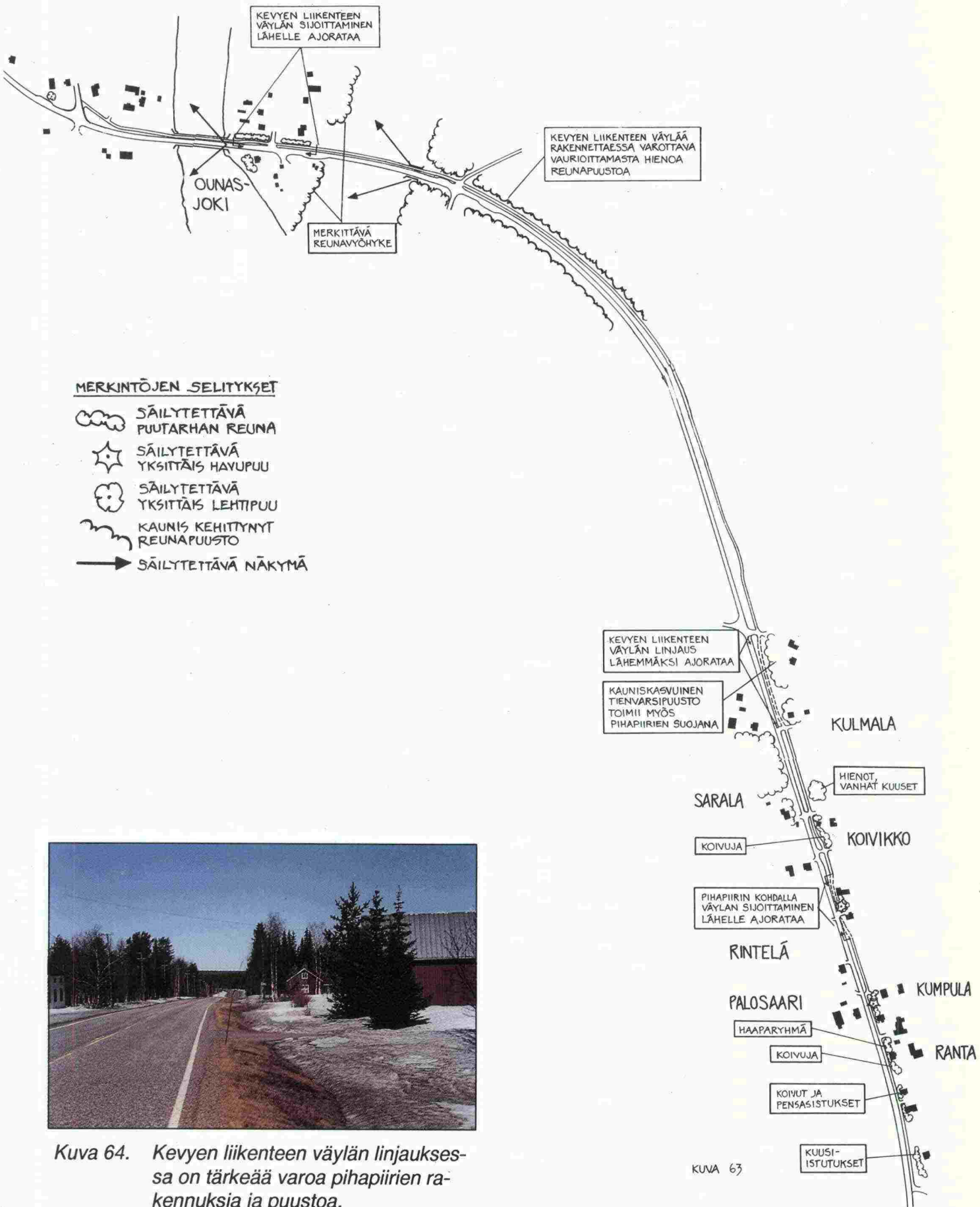

Kuva 61. Kaukosen kylä ja kantatie 79

- Aukeilla kohdilla kuten pelloilla kevyen liikenteen väylä voi sijoittua etäälle ajoradasta. On kuitenkin huolehdittava siitä, etteivät tuloksena ole missään kohdassa leveät ja syvät ojat väylän ja ajoradan välissä, mikä luo tieympäristöstä hallitsevan. Luiskat on muotoiltava loiviksi ja hoidettava niittymäisinä.
- Kylän kohdalla tien maantiemäiset valaisimet voitaisiin vaihtaa pienipiirteisempiin ja hienovaraisempiin valaisimiin, mikä korostaisi jaksen kohokohtaisuutta.

Kuva 62. Kaukosessa kantatien varrella vuorottelevat pihapiirit, pelto- ja metsäalueet.

- MERKINTÖJEN SELITYKSET**
- ☁ SÄILYTETTÄVÄ PUUTARHAN REUNA
 - ★ SÄILYTETTÄVÄ YKSITTÄIS HAYUPUU
 - 🌸 SÄILYTETTÄVÄ YKSITTÄIS LEHTIPUU
 - 〰 KAUNIS KEHITTYNYT REUNAPUUSTO
 - ➔ SÄILYTETTÄVÄ NÄKYMÄ

Kuva 64. Kevyen liikenteen väylän linjauksessa on tärkeää varoa pihapiirien rakennuksia ja puustoa.

KUVA 63

6.7 Muonion ja Kittilän teiden liittymä, valtatie 21 ja kantatie 79

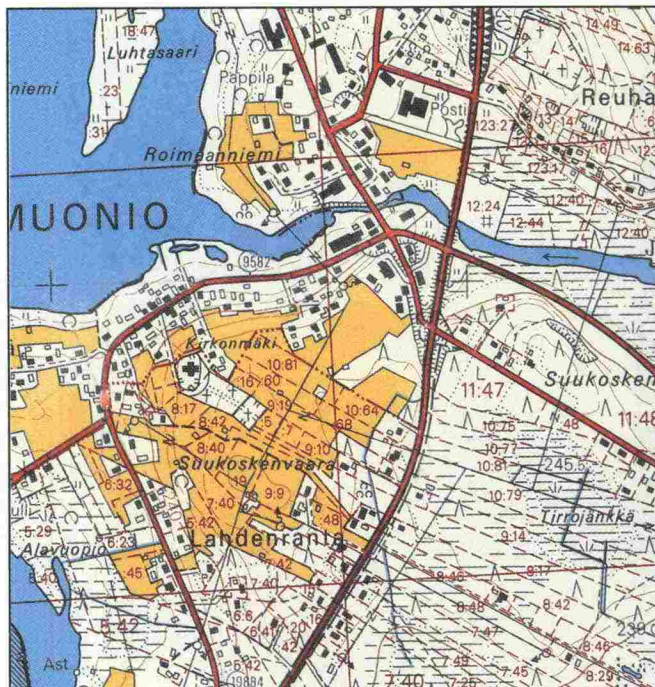
Muonion ja Kittilän teiden liittymä on tärkeä Lapin pääteiden risteyspaikka. Se toimii myös Muonion taajaman sisääntulokohtana sekä etelästä että lännestä. Paikan tärkeä asema ei kuitenkaan viestity liittymäympäristön ulkonäöstä muuten kuin valtatie 21 hallitsevassa ilmeessä suhteessa taajamaan.

Liittymäympäristön positiivisia puolia ovat maiseman avoimuus, pitkät näkymät kaukomaisemaan ja selkeät lähimaiseman elementit kuten Jerisjoki ja sen rajaavat reunavyöhykkeet. Näkymiä tosin on tarvetta vielä raivata ja selkiyttää, sillä esimerkiksi Jerisjoki voisi olla paljon merkittävämmässä asemassa maisemakuvassa.

Teiden tasaus liittymässä on hyvin korkella, ja liittymä hallitsee ympäristöään. Liittymä jatkuu Muonion keskustaan päin laajana asfalttikenttänä. Erityisesti Alkon ja Kelan rakennuksen edusta ja liittymä tiehen ovat avaraa ja jäsentymätöntä asfalttikenttää. Välikaistojen ojat ovat leveitä, syviä ja paljaita. Valtatie 21 on etuajoi- oikeutettu tie. Vaikka liittymä on avoimella paikalla, on sitä valtatieltä erityisesti etelästä tullessa vaikea havaita. Kantatieltä 79 ja taajamakeskustasta liittymään tullessa onkin Stop-merkki osoittamassa liittymän vaarallisuutta. Tällä hetkellä näkyvin ja lähes ainoa maamerkki liittymässä on Esson kyltti.

Kehittämisperiaatteita

- Liittymän havaittavuutta erityisesti valtatie 21 suunnista on lisättävä. Tämä voidaan toteuttaa tien tasoa heikentämättä kanavoinnilla ja sitä tukevilla kulkusuuntaan nähden poikittaisilla, kaukaa näkyvillä vertikaalielementeillä kuten puuistutuksilla.
- Varustuksella, esim. hienovaraisemmilla ja maantiemäisyydestä poikkeavilla valaisimilla voitaisiin aikaansaada liittymäympäristöön taajamaan saapumisesta kertovaa ilmettä. Nykyisin liittymäympäristön varustelu ja maanostus on ilmeeltään kirjavaa ja epäyhtenäistä, eivätkä ne kuitenkaan kiinnitä riittävästi huomiota.

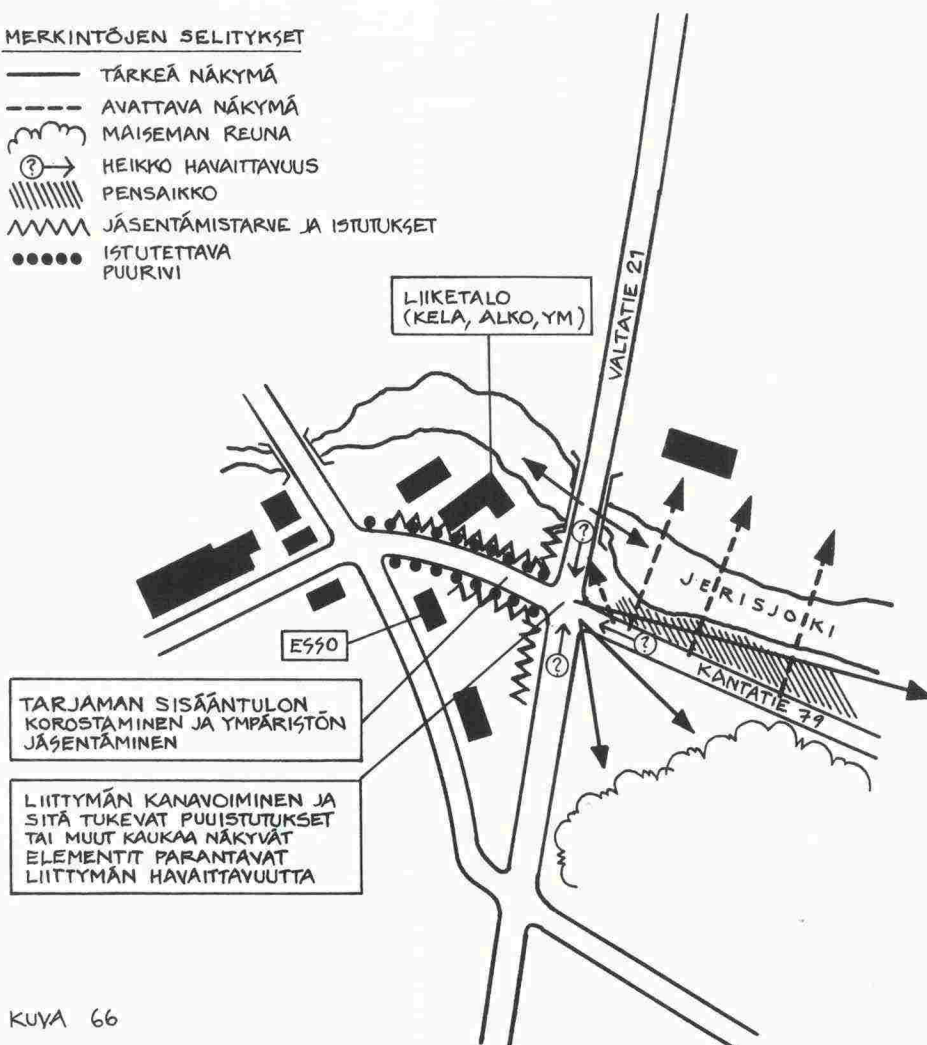

Kuva 65. Vt 21:n ja kt 79:n liittymä Muoniossa.

- Taajaman sisääntuloväylällä kantatiellä 79 on tarve raivata tienvarsipensaikkoja näkymien avaamiseksi Jerisjoelle ja jokilaakson vastareunalle.
- Liittymässä valtatie 21 luiskien jyrkkyyden lieventäminen maastonmuotoilulla ja tonttireunojen rajaaminen istutuksin selkiyttäisi tietilaa sekä loisi viihtyisämpää taajamakuva.
- Taajaman puolelta ympäristöä hallitsevat laajat jäsentymättömät asfalttikentät, jotka antavat Muonion taajamasta melko ankean kuvan. Tonttien rajautumista tiehen voitaisiin jäsenöidä esimerkiksi viherkaistoilla tai kiiveyksillä. Puurivi Alkon ja Kelan liiketalon pihan ja tien välissä jakaisi avaraa tilaa sopivasti. Laajoja tonttiliittymiä on myös kavennettava.

MERKINTÖJEN SELITYKSET

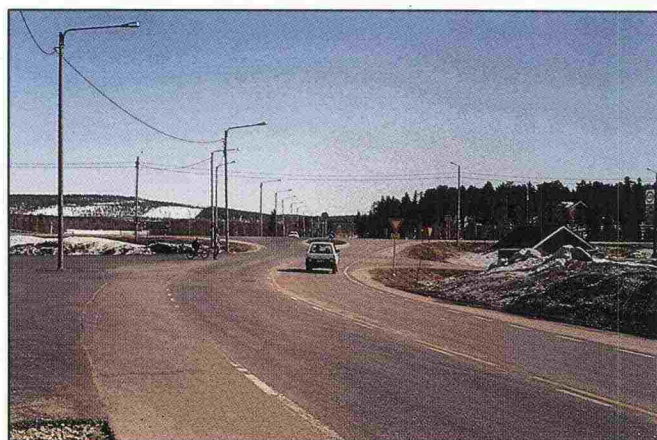
- TÄRKEÄ NÄKYMÄ
- - - AVATTAVA NÄKYMÄ
- MAISEMAN REUNA
- HEIKKO HAVAITTAVUUS
- PENSAIKKO
- JÄSENTÄMISTARVE JA ISTUTUKSET
- ISTUTETTAVA PUURIVI

KUVA 66

Kuva 67. Liittymää on etelästä tullessa vaikea havaita.

Kuva 68. Liittymäympäristö on Muonion taajaman puolella jäsentymätöntä asfalttikenttää.

6.8 Kilpisjärvi, valtatie 21

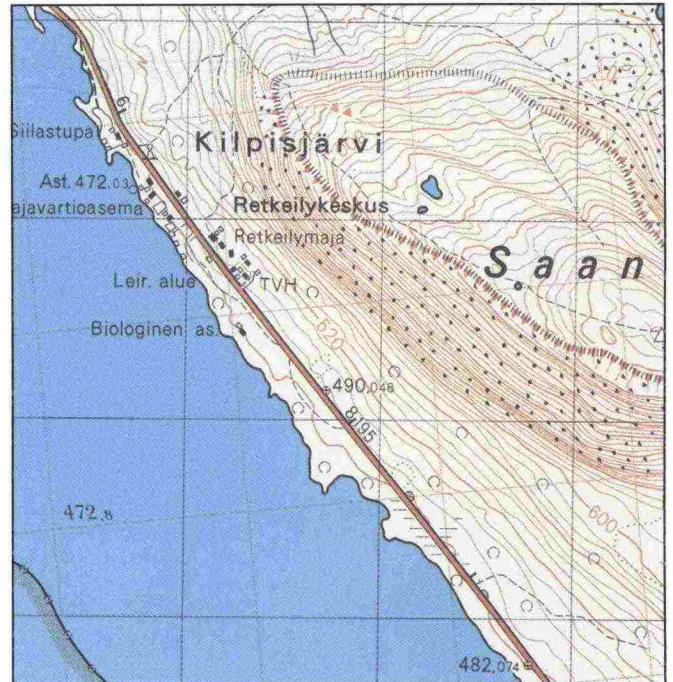
Kilpisjärven maisema erottuu karuudessaan, jylhissä tunturimaisemissaan ja arktisessa ilmeessään Lapin muista alueista. Seutu kuuluu Kölin vuoriston reuna-alueeseen. Kilpisjärven maisemaa hallitsee Saana-tunturi omaleimaisella ulkonäöllään. Alueen kasvillisuus on ankarien olosuhteiden vuoksi karua ja tundramaista. Tunturikoivikot ulottuvat Kilpisjärven rannalta Saanan rinteille. Monivuotiset lumilaikut laajojen puuttomien alueiden keskellä korostavat vuoristomaista vaikutelmaa. Kilpisjärven tien varressa, Kilpisjärven rannassa sijaitsevat mm. biologinen asema, matkailuhotelli, muutamia taloja käsittävä asuinalue, rajavartiosto sekä retkeilykeskus.

Kilpisjärven tie on kapea ja vaatimaton. Tien lähiympäristö sulautuu karun maiseman tunturikoivikoihin. Tiellä liikkujan huomio kiinnittyy upeisiin kaukonäkymiin, ei niinkään tien lähiympäristöön. Tiemaisemassa luonnonelementit esiintyvät vahvimpina tekijöinä. Vähäinen tien varrelle kerääntynyt rakentaminen ei näy tielle muuten kuin pilkahduksina pensaikon takaa. Asuinalue ja matkailuhotelli sijoittuvat erilleen muusta rakentamisesta. Väliin jää pitkä luonnonmaisemajakso, jonka aikana tieympäristö ei juurikaan viesti kylän jatkumisesta.

Kilpisjärven tielle on suunniteltu rakennettavaksi kevyen liikenteen väylä, joka ulottuu n. 650 m matkalle matkailuhotellin ja asuinalueen väliin. Tsahkajoen kohdalle on kevyen liikenteen väylän päätteeksi on kaavailtu pysäköintialuetta. Tielle suunniteltu kevyen liikenteen alikulku sopii hyvin osoitetulle paikalleen, koska tien taseus on sillä kohdalla ympäristöään korkeammalla.

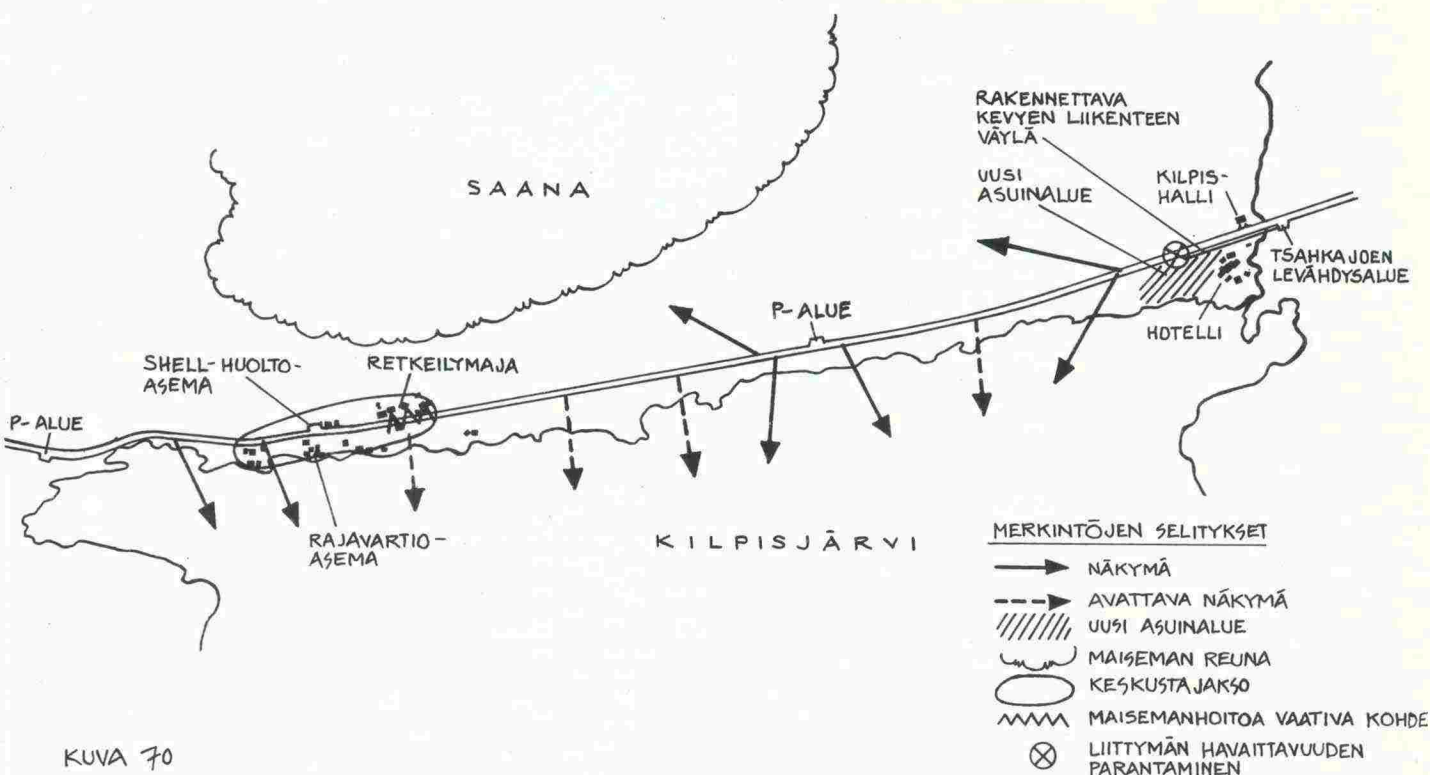
Kehittämisperiaatteita

- Kilpisjärvellä kaikki rakentaminen on alisteista arktiselle ja voimakaspiirteiselle maisemalle. Myös tiellä tehtävien toimenpiteiden on sopeuduttava mahdollisimman eleettömästi olemassa olevaan ympäristöön.

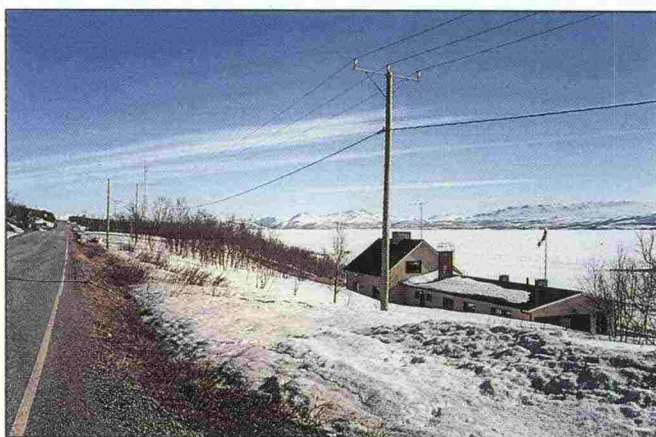
Kuva 69. Kilpisjärvi

- Tiellä on tarve selkeämmälle jaksottamiselle. Kilpisjärven erämaamaisessa ympäristössä suppealle alueelle sijoittuva rakentaminen luo merkittävästi erilaisen, ja muuta maisemaa rikastuttavan ympäristön, joka kannattaa tuoda esiin myös tiemaisemassa hoide- tumpana jaksena. Orientoitavuuden kannalta on myös tärkeää näyttää selkeästi keskustan sijoittuminen.
- Asuinalueen ja matkailuhotellin liittymät ovat heikosti havaittavissa tieympäristössä. Pien- ten näkymäalueiden raivaus liittymien tuntu- massa parantaisi tilannetta. Erityisesti asuinalueen liittymä kaipaisi vielä jotain liit- tymässä olevaa näkyvämpää viittaa, koska liittymä jää lännestä tultaessa pienen kumpa- reen taakse.
- Rakentamiskeskittymien välisellä tieosuudel- la pensaikko peittää tasaisesti näkymiä, mikä vähentää tiemaiseman mielenkiintoisuutta. Erityisesti Kilpisjärvelle on tarve avata näky- miä raivaamalla tienvarren pensaikkkoa.

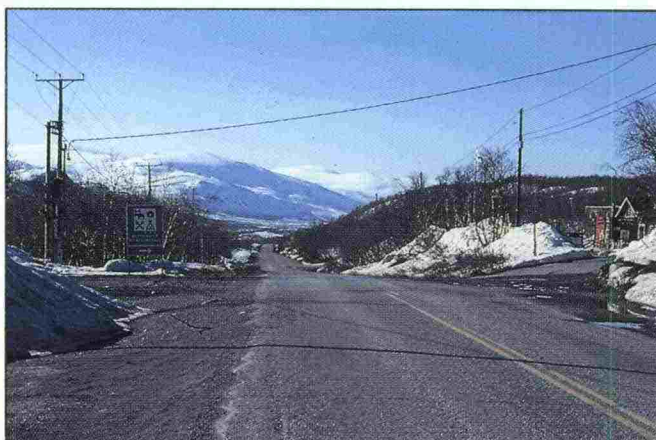

KUVA 70

- Kevyen liikenteen väylää rakennettaessa kannattaa välikaistalle jättää varttuneita vai-vaiskoivuja ja vaivaiskoivuryhmiä, koska niillä saadaan elävöitettyä tieympäristöä. Kevyen liikenteen väylä on muutenkin hyvä rakentaa riittävän kauas tiestä, jotta välikaistasta ei synny paljasta ja tietilaa leventävää ojaa.
- Tsahkajoen pysäköintialueen kohdalla kasvaa nyt suhteellisen edustavaa varttunutta tunturikoivikkoa. Aluetta rakennettaessa on mahdollisimman paljon olemassa olevia puita säilytettävä, koska kasvillisuuden uusiutuminen on äärimmäisen hidasta.

Kuva 71. Tieltä avautuvat näkymät Kilpisjärvelle.

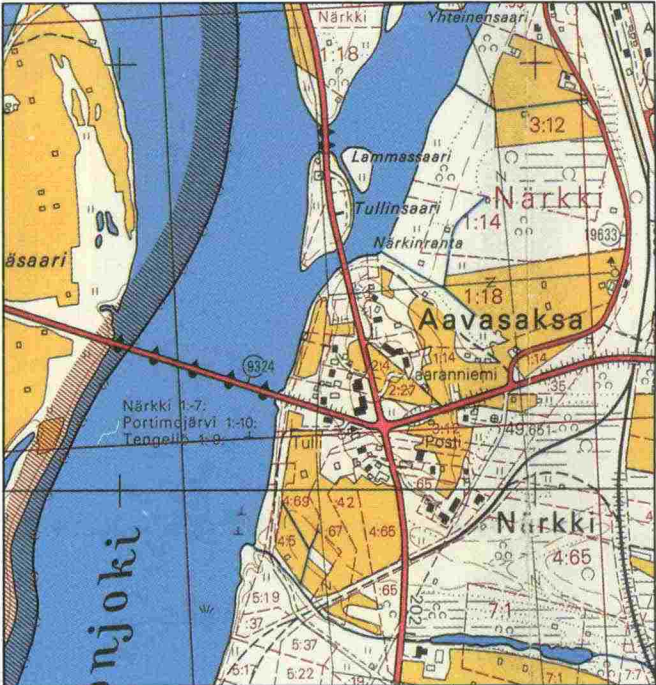
Kuva 72. Hotellin ja leirintäalueen liittymä vt 21:lle on heikosti havaittava.

6.9 Aavasaksa, valtatie 21

Aavasaksan kylä sijoittuu vaikuttavalle paikalle, korkealle kumpareelle Torniojoen rannalle. Paikan suuri maisemallinen vahvuus ovat keskustasta avautuvat pitkät näkymät ympäröivään maisemaan, vaaroille, joelle ja joen toiselle puolelle Ruotsin Övertorneåån. Vaikuttava maamerkki maisemassa on Torniojoen yli johtava silta. Kylä on väljästi rakentunut kupareen laelle ja rinteille. Jopa aivan kylän keskustassa on avoimia niittyalueita, jotka paljolti mahdollistavat näkymät kaukomaisemaan.

Valtatie 21 saapuu Aavasaksan keskustaankohhtisuoraan rinnettä ylös, jolloin myös optinen ohjaus on heikko. Sisääntulojakso pohjoisesta on ympäristöltään puutarhamainen. Muuten kyläympäristö on maaseutumainen. Keskustan ensimmäisinä maamerkkeinä näkyvät molemmista suunnista kumpareen korkeimmalla kohtaa olevien Kesoilin ja K-Kaupan kyltit. Pientä keskustaa leimaavat näiden liikeiden laajat asfalttikentät, joista K-kaupan puoli on erotettu tiestä pelkällä raskaalla maantiekaitteella. Huoltoaseman puolella tien ja tontin välissä on viherkaista. Tieluiskat erottuvat ympäröivistä niittyalueista huomoinn hoidettuina. Valaisinpylväät ovat myös maantiemäisiä, ja sopivat huonosti kylämiljööseen. Positiivisena puolena tiemiljöössä on tien matala, hyvin ympäristöön sä liittyvä taseus.

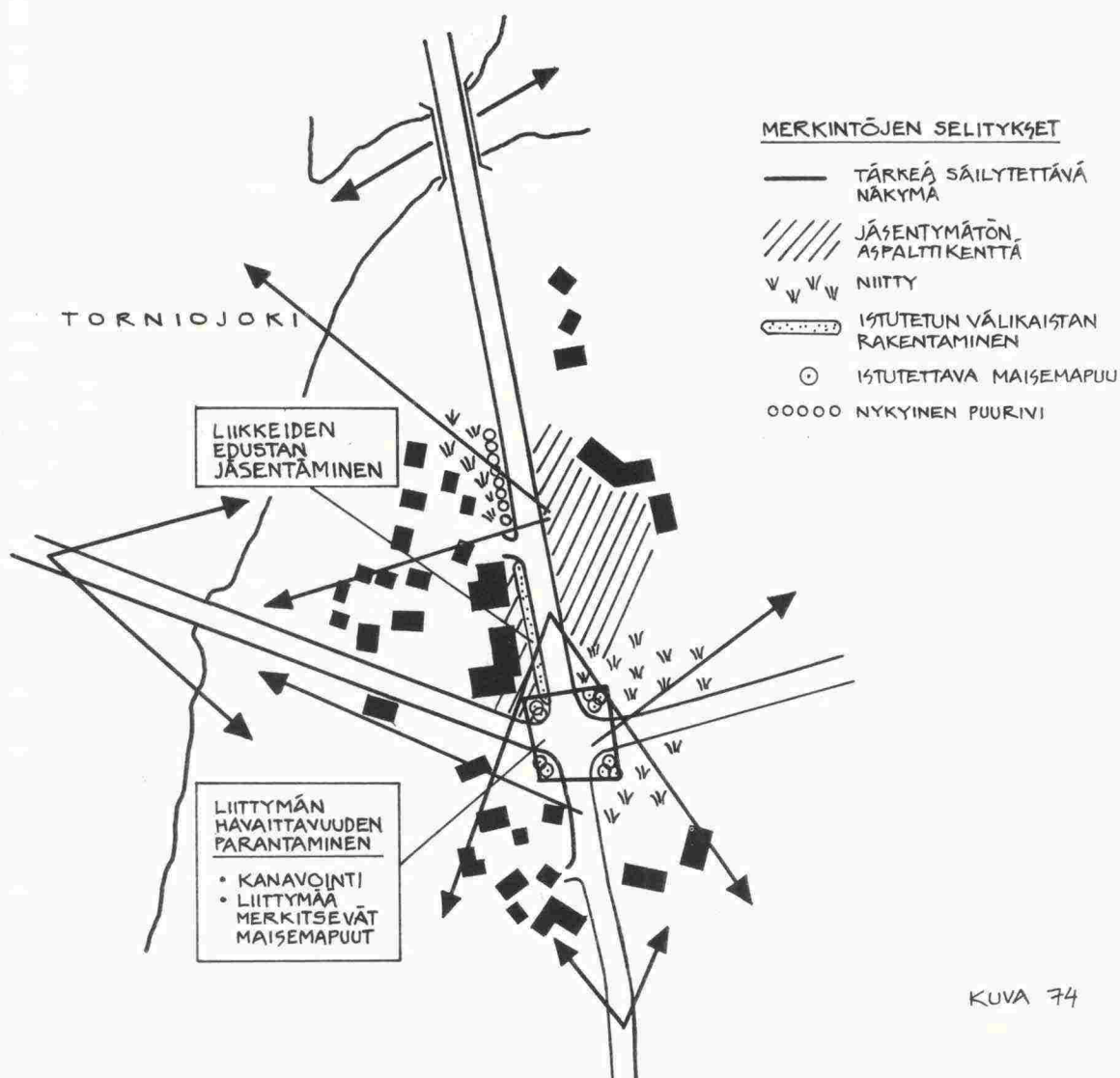
Keskustan liittymää on vaikea havaita riittävän aikaisin, koska se sijoittuu mäen päälle, eikä mitään näkyviä vertikaalielementejä ole tuke-massa liittymäympäristöä. Liittymään ei myöskään ole tehty kanavointia, joka parantaisi havaittavuutta. Valtatie 21 on etuajo-oikeutettu tie. Liittyviltä maanteiltä tuleville on liittymässä pakollinen pysähtyminen. Varsinkin sillan yli Ruotsista saapuville liittymä tuntuu vaaralliselta.

Kuva 73. Aavasaksa.

Kehittämisperiaatteita

- Keskustan liittymä kaipaa korostamista ja jäsentämistä. Liittymän havaittavuutta erityisesti valtatie suunnista on lisättävä. Tämä voidaan toteuttaa tien tasoa heikentämättä kanavoinnilla. Tiejärjestelyjä on tuettava kaukaa näkyvillä vertikaalielementeillä kuten puuistutuksilla. Puuta ei tarvita montaa, koska tärkeä tavoite kylämiljööön kehittämisessä on myös avointen näkymien säilyttäminen. Puut voisivat olla maisemapuun luonteisia yksittäispuita lähellä liittymää.
- K-kaupan edustan asfalttikenttää jäsentäisi hyvin tontin ja tien väliin sijoitettu matala saareke tai pensain istutettu välikaista.
- Tieluiskia on keskustajaksolla hoidettava niittymäisinä, jotta tieympäristö liittyisi paremmin ympäröiviin niittyalueisiin. Keskustan niittyalueet on säilytettävä avoimina, jotta näkymät maisemaan säilyisivät.
- Keskustan ilmettä kohentaisi tienvarren vanhojen valaisinpylväiden tilalle vaihdettavat pienipiirteisemmät ja taajamamaisemmat valaisimet.

KUVA 74

Kuva 75. Keskustan avara liittymä on huonosti havaittava.

Kuva 76. Kaupan edusta kaipaa jäsentämistä. Kuva Pertti Tuisku.

6.10 Joutsijärven liittymä, valtatie 5 ja kantatie 82

Joutsijärven liittymä on Lapin kahden tärkeän pääväylän solmukohta. Liittymä sijoittuu Joutsijärven kylään, avoimen, osin umpeenkasvaneen peltomaiseman reunaan. Liittymän ilme on pelkistetty ja tiet maantiemäisiä. Myöskään maisema ja ympäristö eivät viesti erityisen merkittävästä paikasta. Liittymän tuntumaan sijoittuu kauppa, jonka edustalla on pieni aukio. Tontin ja tien välissä on syvät ojat, ja liittymä tielle on laaja ja jäsentymätön. Kaupan piha itsessään on kuitenkin kooltaan miellyttävä ja pienimuotoinen joskin ilmeeltään vaatimaton. Tiemiljöö on liittymän tienoilla pensoittunut ja ränsistyneen oloinen. Muu teihin liittyvä rakentaminen kylässä sijoittuu etäämmäs kantatien ja valtatie varsille.

Lapin tiepiiri on kaavaillut kevyen liikenteen väylän rakentamista valtatielle 5 ja kantatielle 82. Toimenpide-ehdotukseen liittyy valaistuksen jatkaminen, kantatien 82 liittymän parantaminen ja yhden suojatien rakentaminen.

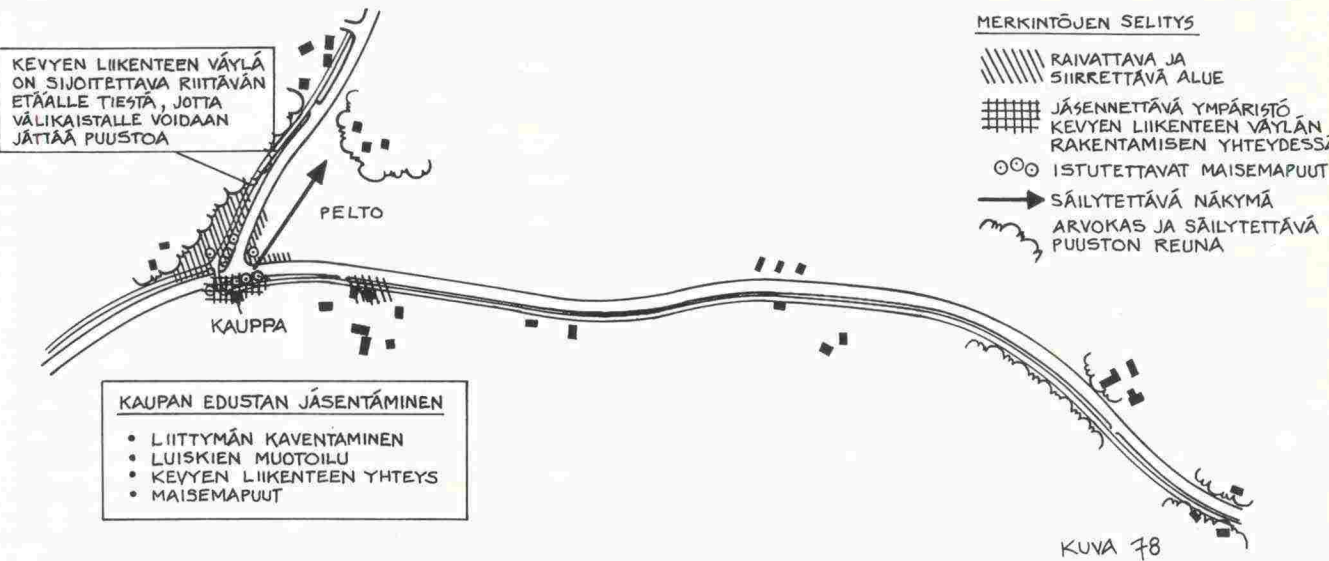
Kehittämisperiaatteita

- Liittymä voisi paremmin viestiä tärkeiden pääteiden solmukohdasta. Tätä tavoitetta voitaisiin hienovaraisesti edistää siistimällä liittymän ympäristöä raivaamalla pajukkoa ja muuta pensaikkoa liittymäalueelta, sekä avaamalla näkymiä kylämaisemaan.
- Jos halutaan enemmän korostaa liittymän asemaa maisemassa, voitaisiin liittymän tuntumaan istuttaa yksittäispuita maisemapuiksi. Puulajina edustavin voisi olla mänty, joka on näkyvä ja kaunis kaikkina vuodenaikoina. Puut tulisi istuttaa melko kookkaina, jotta ne toimisivat tehtävässään mahdollisimman hyvin alusta alkaen.
- Kevyen liikenteen väylät on sijoitettava riittävän kauaksi ajoradasta, jotta luiskista saadaan riittävän loivat ja koivikkoa ja muuta puustoa voidaan säilyttää välikaistalla. Väylän viihtyisyyttä lisäisi huomattavasti, jos se voisi polveilla koivunrunkojen lomassa, eikä noudattaisi samaa linjausta tien kanssa.

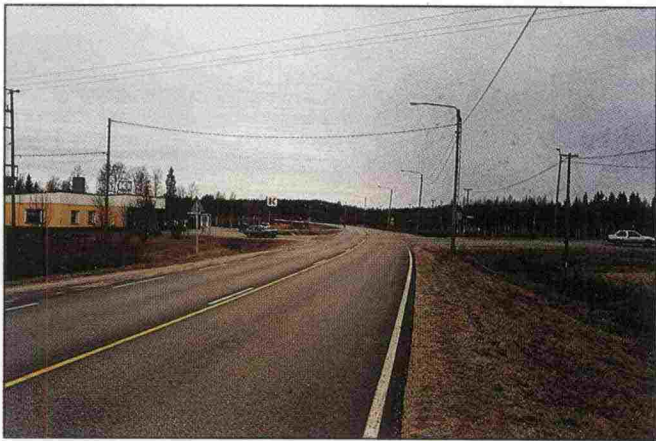
Kuva 77. Joutsijärvi.

- Kaupan edustaa voidaan jäsentää kevyen liikenteen järjestelyillä. Syvät ojat voitaisiin pihan kohdalla salaojittaa, jotta edustan tie-luiskat saataisiin loivamuotoisiksi. Tonttiliittymää voitaisiin kaventaa. Kaupan kohta olisi myös paikka, johon voitaisiin sijoittaa istutuksia kuten edellä mainittuja maisemapuita.
- Valtatiellä 5 pihojen kaunis puusto ulottuu lähelle tien reunaa. Puusto on kevyen liikenteen väylää rakennettaessa säilytettävä. Näillä kohdin väylä on sijoitettava lähelle ajorataa.

KEVYEN LIIKENTEEN VÄYLÄ ON RAKENNETTAVA JOKO SITEN, ETTÄ TIEN JA VÄYLÄN VÄLISSÄ VOIDAAN SÄILYTTÄÄ PUUSTOA TAI NIIN, ETTÄ ARVOKAS REUNAPUUSTO SÄILYY

KUVA 79

Kuva 80. Joutsijärven liittymän ilme on vaatimaton.

Kuva 81. Pensaikkoinen liittymäympäristö kaipaa siistimistä.

7 Yhteenveto

7.1 Maiseman arvot ja niiden hyödyntäminen

Lapin tiepiirin alue poikkeaa muusta Suomesta erityisesti pohjoisten luonnonolosuhteidensa kuten pitkän talven, ilmaston kylmyyden, karun kasvillisuutensa sekä harvan asutuksensa. Lapin maisema on hyvin luontopainotteinen. Tärkeimpiä luonnonmaiseman tekijöitä ovat tunturit, vaarat, suot ja joet. Tunturien merkitys on hyvin laaja-alainen, niiden maisemallinen vaikutus saattaa ulottua kymmenien kilometrien päähän. Soiden merkitys on maisemallisesti suuri, erityisesti niiden tarjoamat avoimet näkymät metsäisillä alueilla. Lapin erityisenä maisemallisena piirteenä on puulajirajojen vaikutuksen näkyminen tiemaisemassa pohjoista kohden mentäessä. Suuret joet muodostavat suurmaisemaa jäsentäviä selkärankoja, joiden mukaan asutus, viljelykset ja tietkin ovat sijoittuneet. Tiemaisemassa ovatkin erityisen merkittäviä ne osuudet, jotka seurailevat jokivarsia. Näitä tieosuuksia leimaavat kulttuurimaisemien runsaus, ja niille sijoittuukin monia hienoimpia jaksoja koko Lapissa. Vaikka järviä on Lapissa suhteellisen vähän, niiden merkitys tiemaisemassa on kuitenkin varsin suuri, sillä esimerkiksi levähdysalueista monet on sijoitettu juuri vesistöjen tuntumaan.

Kuva 82. Metsäistä tiemaisemaa elävöittävät näkymät korkeilta paikoilta.

Lähinnä eteläisessä Lapissa on tiemaisemien yleisenä ongelmana yksitoikkoisuus. Syynä tähän ovat mm. maaston tasaisuus, metsäinen ympäristö, maisemallisten kohokohtien puuttuminen sekä harva asutus. Tienvarsi- ja kasvillisuuden hoidolla voidaan saada aikaan hieman vaihtelua. Näkymien avaaminen joihinkin tiestä hieman kauempana sijaitseviin kohteisiin, kuten pelloille, järville, soille ym. voi tulla paikoin kyseeseen tiemaisemien elävöittäminen. Pääasiallisesti yksitoikkoisilla tieosuuksilla voidaan myös nykyi-

siä, kenties heikkoja, maiseman kohokohtia edelleen korostaa. Tällaisia voisivat olla kylät, liittymäalueet tai levähdysalueet. Esimerkiksi pienien kylien kohdalla voitaisiin tieympäristön viimeistelyä ja hoitoa parantaa kohokohdan korostamiseksi. Myös olemassaolevat avoimet näkymät ovat erityisesti säilyttämisen arvoisia. Myös uusia tiemaiseman kohokohtia voidaan kehittää esimerkiksi sijoittamalla jaksolle uusia levähdysalueita.

7.2 Talvimaisema

Vuodenaikojen vaihtelun rytmistä vaikuttaa tiemaisemaan ehkä konkreettisimmin talvinen lumen paljous ja lumisen ajan pitkäkestoisuus. Tieympäristöt tuntuvat olevan edustavimmillaan talvella, jolloin lumivalli häivyttää tien korkean penkereen sekä paljaat ja heikosti kasvittuvat luiskat. Lumipenkat rajaavat usein voimakkaasti tietilaa. Myös jäätyneet kallioleikkaukset voivat tarjota varsin upeita tienvarsinäkymiä. Talvimaiseman tykkylumiset ja jäiset puut luovat arktisen kaunista maisemaa.

Lumen paljous luo tieympäristöön vaatimuksia, joiden vaikutukset taas ovat näkyvimmillään lumettomana aikana. Riittävän korkea tiepenger on tarpeellinen, jotta ajorata säilyisi mahdollisimman lumettomana tuulen puhaltaessa tien puhtaaksi. Syviä ojia kaivataan lumitilana ja lumen sulamisvesien imeytymiseen. Tieluiskiin on hankala tehdä istutuksia, koska lumi painaa taimia, eivätkä ne menesty ankarissa olosuhteissa. Tien luiskien syvyys ja paljaus onkin yleisenä ongelmana Lapin teillä. Eniten tämä korostuu taajamissa ja kylämiljöissä ja kevyen liikenteen väylien välikaistoilla. Kunnossapidossa voitaisiin jopa harkita lumen poisajoa tärkeiltä paikoilta, kuten taajamista. Muuallakin arvoympäristöissä pitäisi varoa estämästä näkymiä korkeilla lumivalleilla, ja tehdä ns. vallinkaato useammin kuin vain keväällä. Istutuksissa talvinen aika voitaisiin ottaa huomioon käyttämällä nykyistä enemmän ainavihreitä puita ja pensaita sekä isokokoisia taimia. Tärkeintä kasvillisuuden kannalta on kuitenkin säilyttää olemassa olevaa puustoa ja kaataa isoja puita vain hyvin harkiten.

Kuva 83. Talvinen kylätie.

7.3 Teiden sopeutuminen maisemarakenteeseen

Lapin tunnusomaisena piirteenä oleva suurimuotoinen maisema ja pitkät etäisyydet tukevat toisiaan siten, että maisema antaa edellytykset melko suurimittakaavaisille teille ja toisaalta varsinkin pitkillä erämaajaksoilla on voitava ajaa melko suurilla nopeuksilla. Tien suuntaus ei yleisesti aiheuta merkittäviä epäkohtia maisemaan. Ongelmallisia tieosuuksia on varsin vähän, ne ovat luonteeltaan yksittäisiä tiejaksoja, joilla tie on linjattu rajusti maastonmuodoista välittämättä. Tien lähiympäristön ongelmana on usein tien korkea taso, jyrkät luiskat sekä tien leveä poikkileikkaus. Suurimpia ja jyrkimpiä maasto- ja kallioleikkauksia voitaisiin muotoilla ympäristöön paremmin sopiviksi varsinkin kylä- ja taajamamiljöissä sekä maisemallisesti ja matkailullisesti merkittävillä tieosuuksilla. Uusien toimenpiteiden, kuten siltapenkereiden tai kevyen liikenteen väylien rakentamisessa maisemointiin on kiinnitettävä huomiota.

7.4 Tienvarsikasvillisuus

Lapissa ja erityisesti sen pohjoisosissa vaikuttaa tieympäristöjen kasvillisuuden suunnitteluun merkittävästi kasvillisuuden huono uudistumiskyky. Tienvarsikasvillisuuden säilyttäminen rakennus- ja parannushankkeissa on tärkeä osa tiemaiseman hoitoa ja viimeistelyä. Toisaalta näkymiä estävät tienvarsien pensaikot ja epäsiisteys aiheuttavat ongelmia. Näkymien parantaminen pusikkoa ja puustoa raivaamalla tulee kyseeseen mm. vesistöjen kohdalla. Kasvillisuuden raivaus on suoritettava varovasti ja mieluummin useammalla kerralla. Liiallinen kasvillisuuden poisto voi aiheuttaa eroosiota, ja uusien istutusten kasvuunlähtö voi olla vaikeaa. Kasvillisuuden raivauksessa on myös otettava huomioon sen ekologinen merkitys ympäristölle. Esimerkiksi suon laidan pensaikko voi olla tärkeä suojavyöhyke, jota ei saa raivata.

Kuva 84. Luiskan turveverhous liittyy metsänpohjakasvillisuuteen. Kuva Eira Järviluoma.

Tienvarsikasvillisuutta kannattaa hoitaa erityisesti asutuilla alueilla, matkailukeskusten lähistössä, kulttuurimaisemissa sekä tärkeimmillä pääteillä. Istutukset kannattaa keskittää sellaisiin kohtiin, joita halutaan erityisesti korostaa ja kehittää tiemaiseman kohokohtina. Tällaisia ovat mm. tärkeimmät liittymäalueet, taajamat, kylät ja levähdysalueet. Maiseman karuun ilmeeseen eivät rehevät ja puutarhamaiset istutukset useinkaan sovi, vaan sopivimmat ja kestävimmat kasvilajit ovat Lapissa luonnostaan viihtyviä. Lapille tyypillinen luiskien kasvitusmenetelmänsä on turveverhous. Lappiin ollaan kehittämässä sopivaa ketokasvien siemenseosta, ja jo nyt on erikoiskoh-teissa maisemoinnissa mahdollisuus käyttää ketokasvien niittypottaitamia. Tienvarsikasvillisuuden hoitaminen voi olla esimerkiksi puuston harventamista, yksittäisten puiden tai puuryhmien vaalimista ja esiinottamista.

7.5 Taajamien tieympäristön ilme ja kevyen liikenteen väylät

Ehkä osaltaan Lapin harvasta asutuksesta ja pitkistä etäisyyksistä johtuen taajamamiljöissä kuvastuu yleinen automyönteisyys. Tämä heijastuu mm. raskaiden ja maantiemäisten väylien sijoittumisena keskelle kylää ja taajamaa sekä pysäköintialueiden ja huoltoasemien hallitsevuutena taajamaku-vassa. Erityisesti ongelmia on taajamien sisääntulo- ja läpikulkujaksoilla, missä ongelmana on esim. tien korkea tasaus, tien poikkileikkauksen leveys, epäselvät risteysalueet, syvät avo-ojat sekä heikko viimeistelytaso.

Aukeaa taajamakuva voidaan jäsentää ja vehreyttää istutuksin. Tietä voidaan jaksoitella esimerkiksi suojatiesaaarekkein ym. rakentein, istutuksin jne. Liittymäalueita voitaisiin jäsenellä ja korostaa. On kuitenkin tärkeää, että kussakin taajamassa, kylässä ja kaupungissa otetaan huomioon alueelliset ominaispiirteet ja kulttuuri - samojen toimintatapojen käyttämisen vaarana on taajamien liiallinen samankaltaistuminen.

Kuva 85. Paljaat ja jyrkkäpiirteiset kevyen liikenteen väylän välikaistat ovat ongelmana useissa kylämaisemissa.

Suuri lumimäärä talvisin aiheuttavat sen, ettei välikaistojen istutuksia ole voitu taajamissa paljoa käyttää. Tilannetta voitaisiin tulevaisuudessa parantaa erityisesti rakennettavien kevyen liikenteen väylien linjauksessa. Väylä kannattaisi rakentaa riittävän kauas ajoradasta, jotta välikaistoilla voitaisiin säilyttää olemassa olevaa puustoa ja muuta kasvillisuutta. Näin tien hallitsevuus vähenisi ja kevyen liikenteen väylästä saataisiin viihtyisämpi.

7.6 Matkailu ja levähdysalueet

Matkailu on tärkeä osa Lapin tiemaiseman toimintaa. Tiepiirissä onkin matkailun kannalta tärkeitä teitä suhteellisen paljon verrattuna muihin tiepiireihin. Matkailija odottaa Lapin maisemalta usein kaunista ja koskematonta luotoa ja erämaisuutta. Maisemallisesti kauniita teitä voitaisiin kehittää ja viimeistellä erityisesti maisema- ja matkailuteiksi. Tällaisia teitä ovat esim. mt 971, mt 970, vt 4 Ivalo - Utsjoki, kt 92, mt 957 ja vt 21 Palojoensuu - Kilpisjärvi. Ympäristön hoidon tasoa voitaisiin nostaa, sekä suunnitella kyseisille osuuksille yksilöllisiä rakenteita ja varusteita. Myös maisema- ja matkailuteiden opastusta voitaisiin parantaa.

Matkailukeskusten ympäristöjen kehittämiseen voitaisiin kiinnittää enemmän huomiota. Erityisesti laskettelukeskusten kesäaikaista ilmettä voitaisiin kohentaa. Matkailukeskusten lähistöillä tulee kiinnittää erityistä huomiota ulkomainontaan, joka usein muodostaa räikeän häiriötekijän luonnonmaisemissa.

Pitkien etäisyyksien vuoksi huoltoasemilla, levähdysalueilla ja muilla pysähdyspaikoilla on tärkeä asema luontokuvan muodostumisessa. Levähdysalueiden ongelmina ovat usein paikan maisemallisen potentiaalin riittämättömän hyödyntämisen (näkymät, yhteys vesistöön jne.) lisäksi levähdysalueiden heikko viimeistelytaso sekä varusteiden puutteellisuus ja epäyhtenäisyys. Toimenpiteitä voitaisiin keskittää erityisen kauniilla paikoilla sijaitseviin levähdysalueisiin, tosin kuitenkin tasaisesti ympäri Lappia. Uusien levähdysalueiden sijoittamisessa on hyödynnettävä luontaisia maiseman tarjoamia kohokohtia eli sijoitettava ne kauniille ja vetovoimaiselle paikalle.

7.7 Tiealueen ulkopuolinen tiemaisema

Kulttuurimaisemien säilyttämiseen ja hoitoon on erityisesti kiinnitettävä huomiota, sillä niiden luonne on voimakkaasti muuttumassa. Erityisesti tämä koskee Lapissa tyypillisiä jokivarsien viljelysmaisemia. Ongelmia aiheuttavat erityisesti peltojen umpeenkasvu. Myös tienvarsien pensoittuminen sulkee usein näkymiä. Maisemaa tulisikin hoitaa avoimena; viljelyksestä poistuneita peltoja voitaisiin hoitaa vaikkapa niittyinä. Nämä toimenpiteet eivät kuitenkaan voi olla vain tielaitoksen vastuulla, vaan ne vaativat yhteistyötä maanomistajien ja muiden ulkopuolisten tahojen kanssa.

Maa-ainesten ottoalueita on melko tasaisesti kaikkien teiden varsilla. Kaikki maa-ainesten ottoalueet tulee maisemoida käytön loputtua, mutta erityistä huomiota on kiinnitettävä maisemallisesti hienoilla ja matkailullisesti tärkeillä

tieosuuksilla sijaitseviin ottoalueisiin. Tiepiirissä on asiaan liittyen tekeillä toimenpideohjelma.

Tiemaisemassa on havaittavissa myös tiestä riippumattomia vaurioita, joita ovat mm. suurjännitelinjat ja hakkuualueet. Suurjännitelinjojen haitallinen vaikutus korostuu metsäisessä maisemassa, sen sijaan esimerkiksi Pohjois-Lapin suurimittakaavaisissa tunturimaisemissa ne tuntuvat hukkuvan maisemaan. Hakkuualueiden muodostamia häiriöitä on teiden varsilla melko vähän. Eniten niitä on Etelä- ja Kaakkois-Lapissa. Hakkuualueiden rajaamiseen tienvarsilla ja laajemmaltikin on kiinnitettävä huomiota. Niiden muoto tulisi sovittaa maisemarakenteeseen, ja teiden varsille tulisi jättää riittävän laajat suojavyöhykkeet. Hyvin rajattu ja suhteellisen pienialainen hakkuu-alue voi jopa muodostaa maisemallisen kohokohdan tarjotessaan avoimia näkymiä metsäisessä maisemassa.

Kirjallisuusluettelo

Toim. Alalammi, Pentti 1993. Maisemat, asuinympäristöt. Suomen kartasto 350. Maanmittaushallitus, Suomen maantieteellinen seura. Helsinki.

Lapin tiepiiri 1996. Yleisten teiden ympäristön tilan selvitys. Luonto ja kulttuurihistoria. LUONNOS. Rovaniemi.

Lapin tiepiiri 1994. Yleisten teiden ympäristön tilaselvitys. Maaseututaajamat: taajamakuva, maankäyttö ja liikenne. Rovaniemi.

Museovirasto, Ympäristöministeriö 1993. Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16. Helsinki.

Rautamäki-Paunila, Maija 1983. Maisemamaakunnat, maakunnallinen viheraluejärjestelmä. Teknillinen korkeakoulu, arkkitehtiosasto, maisemalaboratorio. Julkaisu 3/82. Otakustantamo. Espoo.

Tielaitos, tiehallitus 1992. Suomen matkailutiet. Tielaitoksen tutkimuksia 1/1992. Helsinki.

Tie- ja vesirakennuslaitos, Lapin tiepiiri 1988. Täydennykset historiallisesti arvokkaista tieosista ja maisematiet. Kirje 14.1.1988.

TVH ja Suomen tieyhdistys 1974. Suomen teiden historia I. Helsinki.

TVH, Suunnitteluosasto, Kehittämiskeskus / Liikennetekniikka Oy 1989. Tie ja ympäristö. Vapaan maisemajakson tiet. Helsinki.

Ympäristöministeriö, Alueidenkäytön osasto 1993. Kansallismaisema. Vantaa.

Ympäristöministeriö, Ympäristönsuojeluosasto 1993. Maisemanhoito. Maisema-alueyöryhmän mietintö I. Helsinki.

Ympäristöministeriö, Ympäristönsuojeluosasto 1993. Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alueyöryhmän mietintö II. Helsinki.

Liitteet

Taulukkomerkintöjen selitykset

nro	kohteen juokseva numero
kunta	kunnan nimi
kohde	kohteen nimi
kohteen kuvaus	kohteen luonteen tarkempi kuvaus
tyyppi	kohteen tyyppi
	MN maisemanähtävyys
	MA maisema-alue
	LL Lapin liiton kohde
	LL/HS Lapin liitto/harjensuojeluohjelman alue
	LL/SS Lapin liitto/soidensuojeluohjelman alue
	LL/LHM Lapin liitto/luonnonhoitometsä
	LL/OJR Lapin liitto/ojitusrauhitusalue
	MLS luonnonmuistomerkki
	MAT matkailullinen ja maisemallinen arvo

arvolk	arvoluokka	V	valtakunnallinen
		M	maakunnallinen
koko (ha)	aluekohteen koko hehtaareissa		
tielk	tieluokka	vt	valtatie
		kt	kantatie
		mt	maantie
tienro	tien numero		

Karttamerkintöjen selitykset

Maisemallinen tieluokitus

	maisemallisesti arvokkaat, erityisen viehättävät tieosuudet
	luonnonmaisemiltaan arvokkaat tiet
	kulttuurimaisemapainotteinen jakso
	maisemallisesti hyvät tieosuudet
	maisemallisesti keskinkertaiset tieosuudet
	maisemallisesti ongelmalliset tiealueet

Arvokohteet

	valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet/maisemanähtävyydet
	maakunnallisesti merkittävät maisema-alueet
	matkailullinen ja maisemallinen arvo
	maisemallista arvoa omaavat luontokohteet (V,M)

Lapin maisemaselvityksen kohdeluettelo

Nro	Kunta	Kohde	Kohdekuvaus	Tyyppi	Arvo- lk	Koko (ha)	Tie- lk	Tienro
1	Enontekiö	Saana	Käsivarren ylätunturi	MN	V	3600	VT	21 237
2	Enontekiö	Peltovuoma	Suolunnon ympäröimä nykykylä	MA	V	500	MT	956 17-18
3	Enontekiö	Ropijärvi (Ropinperä)	Kylä	MA	M		VT	21 226
4	Enontekiö	Kellotapulit	Deltamainen harjujakso	LL/HS	V	310	Po	50010 04
5	Enontekiö	Kuttanen	Laaja harjujakso	LL	M	800	VT	21 212
6	Enontekiö	Pättikkäkoski	Huomattava koski Muoniossa	MAT			VT	21 212
7	Enontekiö	Saukkokoski	Huomattava koski Muoniossa	MAT			VT	21 225
8	Enontekiö	litto	liton palsakummut	MAT			VT	21 227
9	Enontekiö	Jyppyrä	Näköalapaikka, ent. kalaseita	MAT			MT	95 622
10	Inari	Nellim, Njellimjärvi	Kylä- ja koltta-asutusta	MA	M		MT	9681 06-07
11	Inari	Hanhijänkä - Pierkivaara	Hyvä maisemakohde, aapasuo	LL/SS	V	3973	VT	4 567-569
12	Inari	Kielajoen harju	Harju- ja dyynialue, pieniä lampia	LL/HS	V	2080	KT	92 06
13	Inari	Tuuruharju - Iijärven harju	Avosoiden, järvien ja lampien reunustama suuren harjujakson osa	LL/HS	V	2930	VT	4 567
14	Inari	Korppivaara	Metsät pääasiassa vanhoja, sodanaikaisia hakkuita	LL/LHM	M	598	VT	4 563-564
15	Inari	Vaamenseisomapää	Jakautuu aamiosaan ja puisto-osaan	LL/LHM	M	1195	MT	955 25
16	Inari	Nukkumapää - Karipää - Jormurova	Aarnialue	LL	M	3500	MT	955 27
17	Inari	Syysjärvi	Drumliinea	MAT			VT	4 570
18	Inari	Tuunjärven harju	10.000 v. vanha pitkittäisharju	MAT			VT	4 567
19	Inari	Kaunispää	Näköalapaikka	MAT			VT	4 549
20	Kemijärvi	Juujärvi	Kemijokivarren maatalousmaisema, jylhät vaaramaisemat	MA	V	930	MT	944 07
21	Kemijärvi	Pyhätunturi	Jäännösvuori	MAT			MT	962 102
22	Kittilä - Muonio - Enontekiö	Pallastunturit	Länsi-Lapin tunturiseutua	MN	V	29000	MT	957 03-06
23	Kittilä	Köngäs	Selkeä kokonaisuus, merkkejä hyvin varhaisesta asumisesta	MA	V	600	MT	956 03
24	Kittilä	Kaukonen	Aapa-Lapin jokivarsiviljelysmaa	MA	V	1000	KT	79 26-27
25	Kittilä	Hanhimaa	Rakennusperinteeltään arvokas kylä	MA	V	500	MT	9561 03
26	Kittilä	Rauduskylä	Pieni järvenrantakylä	MA	V	500	MT	9561 02
27	Kittilä	Silmäsvuoma	Maisemallisesti, kasvistollisesti ja linnustollisesti arvokas suoalue	LL/SS	V	1609	MT	953 05
28	Kittilä	Kokkovaara	Maisemansuojelukohde	LL/LHM	M	34	KT	79 20
29	Kittilä	Levitunturi	Huomattava tunturi	MAT			KT	7934
30	Kittilä	Immeljärvi	Kaunis järvimaisema	MAT			KT	7934
32	Muonio	Yli-Muonion kylä	Kylä	MA	M		VT	21 202-203
33	Muonio	K:n vanha osa, jokilaakso	Edustava kulttuurimaisema	MA	M		VT	21 156-201
34	Muonio	Harjujärven alue	Harjujen välinen kannaksen harjuselänne	LL/HS	V	150	VT	21 153
35	Muonio	Äkäsaivo	Saamelaisten vanha kokoontumis- ja uhripaikka	MAT			MT	94 007
36	Muonio	Keimiötunturi	Huomattava tunturi	MAT			KT	95 702
37	Muonio	Äijäkoski	Huomattava koski Muoniojoessa	MAT			VT	21 156
38	Pelkosen- niemi	Kairala	Viljelyksiä, perinteistä asutusta	MA	V	1000	VT	5 412-413
39	Pello	Lehmivaara	Tomionjokivarressa; sekametsäkorpea	LL/LHM	M	92	VT	21 128
40	Posio	Livojärvi	Säikän hiekkarannat	MAT			MT	86 313

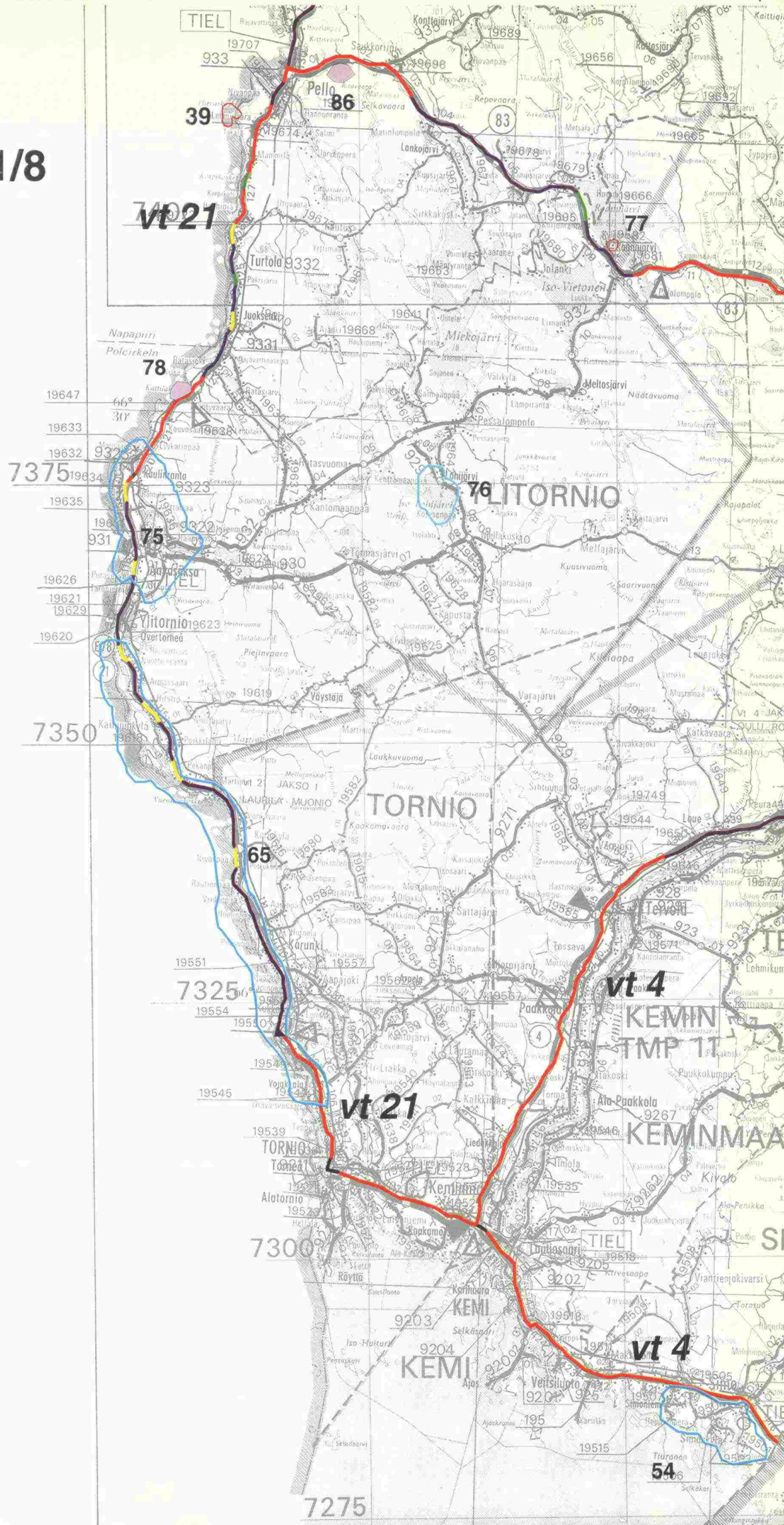
Lapin maisemaselvityksen kohdeluettelo

Nro	Kunta	Kohde	Kohdekuvaus	Tyyppi	Arvo- lk	Koko (ha)	Tie- lk	Tienro
41	Ranua	Asmuntinsuo-Lamminsuo	Karu aapasuo, maisemallisesti arvokas	LL/SS	V	789	KT	78 214
42	Ranua	Nuuppaansuo	Neva- ja tupasvillärämettä	LL/OJR	M	450	KT	78 211
43	Roi mlk	Ounasjokivarsi	Joki, tulvaniityt, viljelykset, perinteinen asutus	MA	V	9300	KT	79 04-17
44	Roi mlk	Marrasjärvi	Arvokkaita, vanhoja rakennuksia	MA	M		MT	935 09
45	Roi mlk	Patokoski, Ounasjoen kylä	Haapalan tilan tupsulatvakuusi	LL	M		KT	79 09
46	Roi mlk	Hirvas	Anttilan tilan viisi riippakoivua	LL	M		VT	4 446
47	Roi mlk	Sukulanrakka	Suomen suurin hiidenkimu	MAT			MT	92 617
48	Roi mlk	Auttiköngäs	Huomattava koski	MAT			KT	8 116
49	Roi mlk	Kaihuanvaara	Korkeus 360 m	MAT			KT	8 111
50	Salla	Saija	Kylä	MA	M		MT	963 14-15
51	Salla	Kolsanharju	Suuren harjujakson osa; kaksoisselännteitä, harjukuoppia	LL/HS	V	1050	MT	963 12-13
52	Salla	Iso ja Pieni Pyhätunturi	Huomattavia tuntureita	MAT			MT	95 014
53	Savukoski	Kuosku	Maatalous- ja poronhoitokylä Teniöjoella	MA	V	900	MT	965 10-11
54	Simo	Simojoen suu	Perämeren vaurasta talonpoikaisasutusta	MA	V	5300	VT	4 418-421
55	Simo	Huhtala-Alaniemi		MA	M		MT	9241 04-05
56	Sodankylä - Pelkosenniemi	Luoston alue	Maisemallisesti ja retkeilyllisesti merkittävä alue	LL/LHM/SS	V	3677	MT	924 02-06
57	Sodankylä	Ilmakkiaapa	Peräpohjan aapasuovyöhykkeen arvokas maisemasuo	LL/SS	V	584	VT	4 530
58	Sodankylä	Unarijärven saaret	Maisemansuojelualue	LL/LHM	M	294	MT	952 07
59	Sodankylä	Lohisarrio	Maisemansuojelualue	LL/LHM	M	63	VT	4 538
60	Sodankylä	Kemiläisensaari - Unarinranta	Rantamaiseman suojelukohde	LL	M	100	MT	952 06-07
61	Sodankylä	Purnukuusikko (UKK)	Maisemansuojelualue	LL	M	125	VT	4 544
62	Sodankylä	Hirviäkuru	Uoma kallioperän ruhjeessa	MAT			VT	5 419
63	Sodankylä	Porttikoski	Kitisen kovatoisin alue tukinuitossa	MAT			VT	4 521
64	Sodankylä	Nattaset	Nattaset näkyvät 4-tielle	MAT			VT	4 542
65	Tomio-Ylitornio	Tornionjokilaakso	Koskia, niittysaaria, vanhoja kyliä	MA	V	9600	VT	21 106-116
66	Utsjoki	Utsjoen laakso	Asutukseltaan harvaa, perinteistä saamelaisasutusta, luonnonmaisemat	MA	V	5200	VT	4 576-582
67	Utsjoki	Tenojoen laakso	Poronhoito-, lohenkalastus- ja maatalouskulttuurimaisemaa, jylhiä tuntureita	MA	V	5800	MT	9703 02-09
68	Utsjoki	Luomusjärven harju	5 km:n mittainen teräväharjainen kapea harjualue	LL/HS	V	615	KT	92 10
69	Utsjoki	Ailigas, Nuvvus	Jyrkästi kohoava tunturi	MAT			MT	970308
70	Utsjoki	Ailigas	Tunturilta avautuu kaunis näköala	MAT			VT	4582
71	Utsjoki	Ailigas, Karigasniemi	Alueen suurin tunturi	MAT			KT	9211
72	Utsjoki	Yläköngäs	Huomattava koski	MAT			MT	970311
73	Utsjoki	Alaköngäs	Huomattava koski	MAT			MT	97008
74	Utsjoki	Kenespahta	Kallioseinä	MAT			VT	4578
75	Ylitornio	Aavasaksa	Tunnetuimpia luonnonnähtävyyksiämme, vaaroja ja alavaa viljelymaisemaa	MN	V	9000	VT	21 417-421
76	Ylitornio	Lohijärvi-Leukumanpää	Vanhaa maatalousasutusta	MA	V	600	MT	929 07-08
77	Ylitornio	Raanujärvi	Isokokoinen mänty	MLS	M		KT	83 09
78	Ylitornio	Kattilakoski	Huomattava koski	MAT			VT	21122

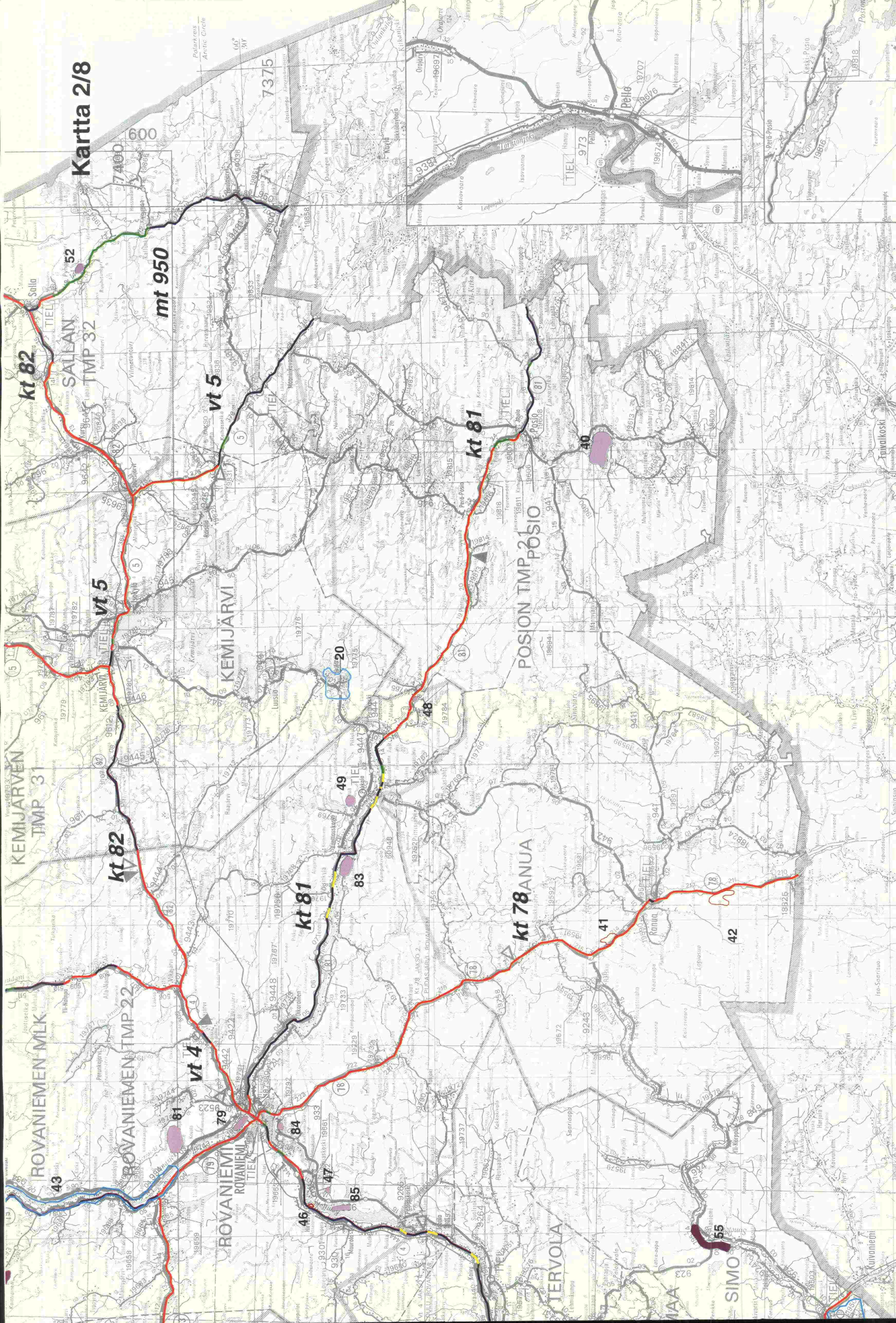
Lapin maisemaselvityksen kohdeluettelo

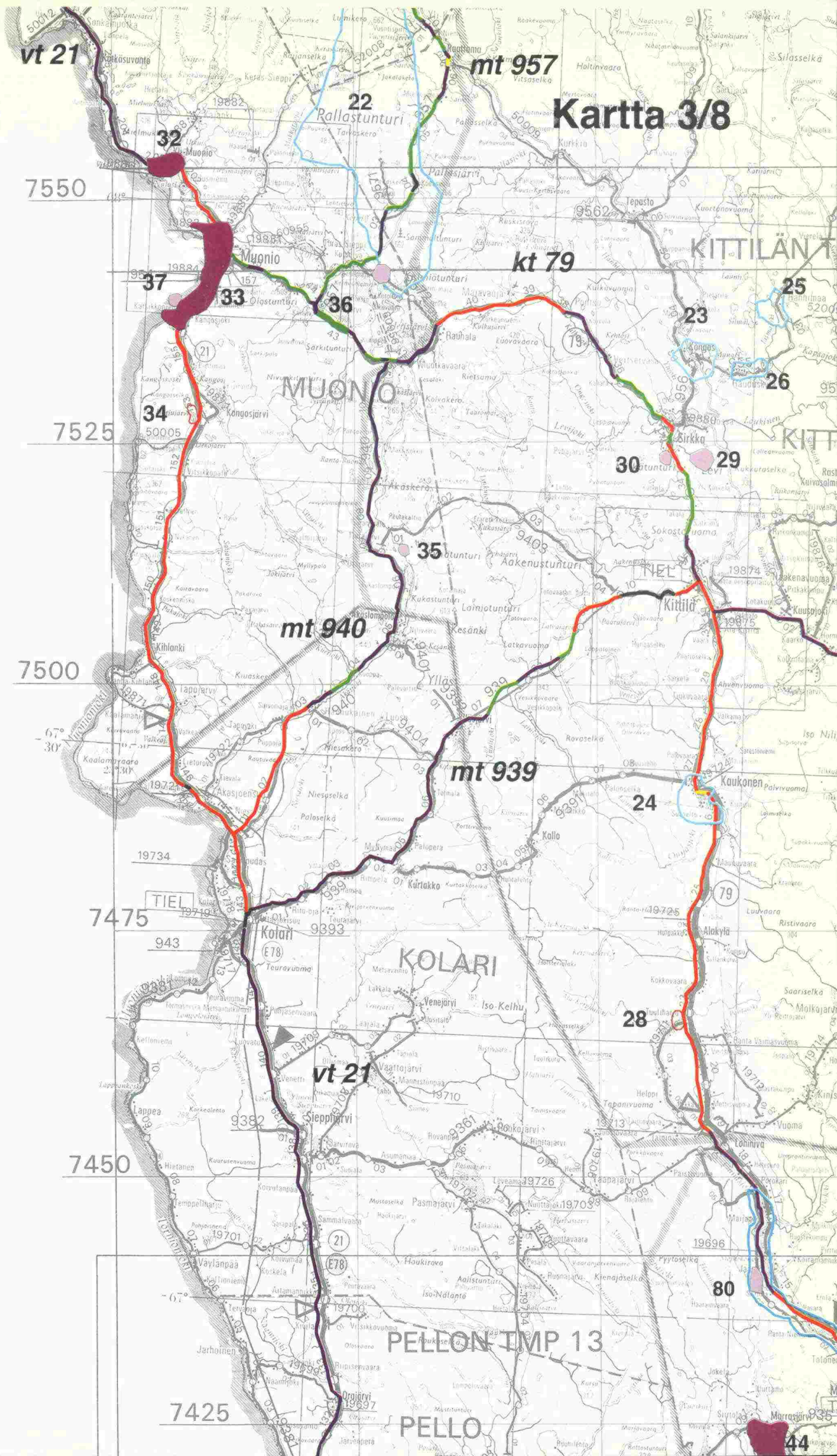
78	Ylitornio	Kattilakoski	Huomattava koski	MAT			VT	21122
79	Roi mlk	Ounasjoensuisto	Tulvaniittysaaret	MAT			VT	4-501
80	Roi mlk	Molkoköngäs	Huomattava koski	MAT			KT	79-15
81	Roi mlk	Nuuksvaara	Vaara	MAT			MT	9533-03
82	Roi mlk	Käyrästunturi	Vaara	MAT			VT	4-502
83	Roi mlk	Syväojankangas	Harju	MAT			KT	81-10
84	Roi mlk	Pöyliövaara	Kalliojyrkäne	MAT			MT	926-19
85	Roi mlk	Tapulinkallio	Siirtolohkare	MAT			MT	926-17
86	Pello	Jaipaljukka	vaaran laella sij. syvä rotko	MAT			KT	83-01

Kartta 1/8

Kartta 2/8

Kartta 3/8

PELLEON TMP 13

PELLO

Kartta 4/8

